

ORTAÖĞRETİM

Sosyal Bilim Çalışmaları

III

Ders Kitabı

Yazarlar

Dr. İbrahim HİMMETOĞLU

Akif ÇEVİK

Bahar CEBECİ TUNÇER

Baycan AYBEK

Elif GÜNGÖR

Gül KOÇ

Koray ŞERBETÇİ

Özlem YARKIN

Yüksel ALBAYRAK

DEVLET KİTAPLARI

Kitabın Basıldığı Matbaa Adı, 2026

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI NO.....: 10710
DERS KİTAPLARI DİZİSİ NO.....: 2460

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Editör	Dr. Kubilay ÜNSAL
Dil Uzmanı	Elif YILMAZ Gonca KARAKUŞ
Görsel Tasarımcı	Çağlayan ÇAĞLAYAN
Çoklu Ortam Tasarımcısı	Mehmet Azzem AKGÖZ
Program Geliştirme Uzmanı	Fatma KELEŞ
Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı	Samet EKER
Rehberlik Uzmanı	Füsun AKMANOĞLU ONAT

Baskı

Baskı Matbaanın Adı ve
Ticaret Ünvanı
tel.: (0000) 000 00 00

ISBN 978-975-11-9999-7

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 13.07.2026 tarih ve 164291970 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiştir. Kurulca bu kitabın kabul edilmiş olması ders kitabından yayınevi ve yazarın/yazarların sorumluluğunu kaldırmaz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

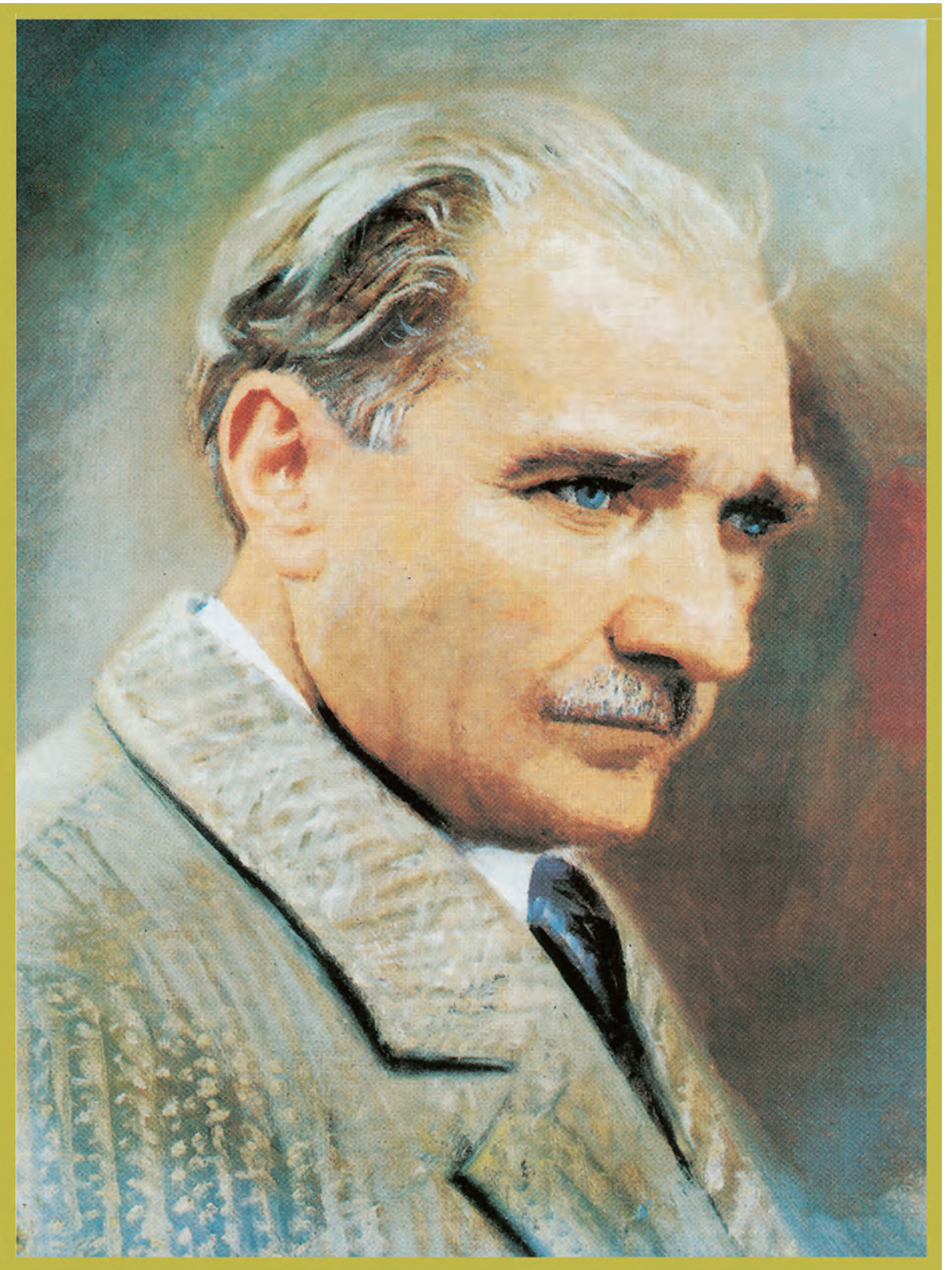
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaî bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Kitabın Tanıtımı	8
1. TEMA: I. VE II. DÜNYA SAVAŞLARININ TOPLUMA YANSIMALARI	10
1.1. I. Dünya Savaşı’nın Siyasi, Sosyal ve Ekonomik Açılardan Toplumlara Yansımaları	16
1.2. II. Dünya Savaşı’nın Toplumlara Etkileri	34
1. Tema Ölçme ve Değerlendirme	46
2. TEMA: XXI. YÜZYILDA BİLİM VE TEKNOLOJİ İLE DEĞİŞEN DÜNYA	50
2.1. XXI. Yüzyılda Bilimsel ve Teknolojik Gelişmelerin Toplumsal Yaşama Etkileri	54
2.2. XXI. Yüzyılda Bilim ve Teknoloji ile Dünyada Meydana Gelen Değişim	63
2. Tema Ölçme ve Değerlendirme	78
3. TEMA: İNSANLIĞI İLGİLENDİREN SORUNLAR	82
3.1. Uluslararası Sorunlar	86
3. Tema Ölçme ve Değerlendirme	100
4. TEMA: ULUSLARARASI KURULUŞLAR	104
4.1. Uluslararası Kuruluşların Özellikleri	108
4. Tema Ölçme ve Değerlendirme	120
5. TEMA: ÖZGÜRLÜK VE SORUMLULUK İLİŞKİSİ	124
5.1. Özgürlük ve Sorumluluk İlişkisine Dair Felsefi Soru ve Problemler	127
5.2. Özgürlük ve Sorumluluk İlişkisine Dair Felsefi Düşünce ve Argümanlar	130
5. Tema Ölçme ve Değerlendirme	137
6. TEMA: TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME VE TOPLUMSAL ÇÖZÜLME	140
6.1. Toplumsal Bütünleşme ve Toplumsal Çözülme	143
6. Tema Ölçme ve Değerlendirme	150
Sözlük	153
Kaynakça	156
Ölçme ve Değerlendirme Cevap Anahtarları Karekodu	158
Görsel Kaynakça ve Genel Ağ Kaynakçası Karekodu	158
Türkiye’nin Mülki İdare Bölümleri ile Kara ve Deniz Komşuları Haritası	159
Türk Dünyası Haritası	160

Kitabın Tanıtımı

Kitap temalardan oluşmaktadır. Her tema başında "tema kapak sayfası" yer almaktadır.

Tema kapaklarında tema adı, tema içerik çerçevesi, öğrenilecek anahtar kavramlar, öğrenciden beklenen öğrenme kanıtları, tema sonunda öğrenciden yapması beklenen görev ya da sorumluluklar hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca tema ile ilgili olarak hazırlanan sunum ve diğer e-içeriklere yönlendiren karekodlar yerleştirilmiştir.

Tema Numarası **Tema Adı**

5. TEMA ÖZGÜRLÜK VE SORUMLULUK İLİŞKİSİ

Tema konu başlıkları

Anahtar kavramlar

Anahtar Kavramlar

- irade
- özgürlük
- sorumluluk
- vicdan

Bu temada sizlerden

- özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair felsefi soru ve problemleri anlayabilmeniz,
- özgürlük ve sorumluluk ilişkisi üzerine üretmiş düşünceleri ve argümanları değerlendirebilmeniz beklenmektedir.

Tema kapsamında açık uçlu soruları cevaplamaz; yapılandırılmış grid, Venn şeması, kavram bulutu, akran değerlendirme formu, öz değerlendirme formu ve dersesi puanlama anahtarları doldurmanız performans görevini tamamlamanız, dönme ve değerlendirme sorularını cevaplamaz beklenmektedir.

Tema karekodu **Tema sunusu**

Temada öğrencilerden beklenen görev ve sorumlulukların yer aldığı alan

Tema sunumu ve diğer e-içeriklere yönlendiren karekodlar

SEMBOLLERİN AÇIKLAMASI

"Başlarken" alanı

Devam eden çalışma

Çalışmanın bittiği yer

Bireysel etkinlik

Grup etkinliği

Uzaya gönderilen ilk uydusu, Sovyet Rusya tarafından 1957'de fırlatılan Sputnik 1'di. Fakat bu uydusu yer-sabit bir uydusu değildi. İlk yer-sabit uydusu 1964 Tokyo Olimpiyatları'nın yayımında kullanılan, ABD'nin gönderdiği Syncom 3 adlı uydusu. Uyduları kullanarak haberleşme sağlayan sistemler artık hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olmuş durumda. Haberleşme uyduları televizyon ve radyo yayınları yapılabildiği gibi veri servisleri de sağlanabiliyor. Haberleşme uydularının yer-sabit olmasının temel nedeni, bu teknolojinin yeryüzündeki kullanıcıların uydusu servislerini almalarını sağlayan antenlerini bu uydulara kolaylıkla yönlendirerek sabitlemesine olanak sağlaması. Haberleşme uyduları yere göre sabit olmasaydı bu hizmetten faydalanabilmek için antenlerimizi sürekli uydusu takip edecek şekilde çevirmek zorunda kalırdık.

Oktay Algün, Burcu Dikmen, Selime Gürol, Murat Hüdaverdi, Hilal Özen ve Celal Tüfekçi, *Uzay Teknolojileri Uygulamaları* *

Kitap genelinde eser isminin sonunda * işareti bulunmuş metinler, o metnin yazıldığı dönemin yazım ve noktalama kurallarına sadık kalınarak alınmış ya da kısaltılmıştır. Alıntı metinler üzerinde günümüz yazım ve noktalama kurallarına göre değişiklik yapılmamış, metinlerde geçen bazı kelimelerin anlamları ise sözlük bölümünde açıklanmıştır.

Kitabın Tanıtımı

DÜŞÜN

EŞLEŞ

PAYLAŞ

Öğrencilerin bireysel düşünme, akranlarıyla fikir alışverişi yapma ve düşüncelerini sınıfla paylaşma becerilerini geliştirmeye yönelik bölüm

Başlarken

Öğrencilerin temaya ilişkin ön bilgilerini belirlemek amacıyla hazırlanan bölüm

Bilgi Köprüsü

Öğrencilerin önceki öğrenmeleri ile bu temada öğrenecekleri arasında köprü kurdukları bölüm

SORGULUYORUM

Öğrencilerin merak duygusunu harekete geçirerek konuya ilişkin soru sormalarını ve düşüncelerini sağlayan bölüm

ÖĞRENİYORUM

Konuya ait temel bilgilerin, kavramların ve açıklamaların verildiği bölüm

Etkinlik

Öğrencilerin öğrendikleri bilgileri analiz etmelerini ve üretim yapmalarını sağlayan uygulama çalışmalarının yer aldığı bölüm

Performans Görevi

Öğrencilerin araştırma yaparak özgün ürün ortaya koymalarını hedefleyen görevlerin yer aldığı bölüm

1. TEMA

I. VE II. DÜNYA SAVAŞLARININ TOPLUMA YANSIMALARI

1.1. I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SİYASİ, SOSYAL VE EKONOMİK
AÇILARDAN TOPLUMLARA YANSIMALARI

1.2. II. DÜNYA SAVAŞI'NIN TOPLUMLARA ETKİLERİ

Anahtar Kavramlar

- demografi
- ekonomik kriz
- insan hakları
- seferberlik
- sivil halk

Bu temada sizlerden

- I. Dünya Savaşı'nın siyasi, sosyal ve ekonomik açılardan toplumlara yansımalarını dönemin şartları içinde değerlendirebilmeniz,
- II. Dünya Savaşı'nın toplumlara etkilerini değişim ve süreklilik açısından inceleyebilmeniz

beklenmektedir.

Tema kapsamında zihin haritası hazırlamanız, yansıtma yazısı yazmanız, balık kılçığı şemasını doldurmanız, performans görevini tamamlamanız, ölçme ve değerlendirme sorularını cevaplamanız beklenmektedir.

Tema karekodu

Tema sunusu

Başlarken

1. Aşağıda verilen soruları sınıf arkadaşlarınızla tartışarak cevaplayınız.

- a) Dünya savaşlarının sadece cephedeki askerleri değil toplumun her kesimini etkilediğini söyleyebilir misiniz? Nedenleriye açıklayınız.

.....

.....

.....

- b) Bir ülkenin savaşa girmesi günlük yaşamı, aile bireylerini, ekonomiyi ve eğitimi nasıl etkiler?

.....

.....

.....

2. Tartışma sonrası verdiğiniz cevaplarla ilgili değerlendirmelerinizi aşağıdaki alana kısaca yazınız.

.....

.....

.....

3. Aşağıdaki adımları takip ederek çalışmayı yapınız.

- "Dünya Savaşları ve Toplum" dendiğinde aklınıza gelen kavramları belirleyerek bir zihin haritası oluşturunuz.
- Belirlediğiniz kavramları kısa açıklamalarla tanımlayınız.
- Kullanacağınız kavramlar ve açıklamalar arasında bağlantılar kurunuz.
- Zihin haritanızda görsellere yer veriniz.

Dünya Savaşları ve Toplum

- Zihin haritanızı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. Aşağıdaki kartlarda I. ve II. Dünya Savaşlarına katılan toplumların ekonomi, eğitim ve günlük yaşamına ilişkin ifadeler yer almaktadır. Verilen ifadelerin doğru veya yanlış olduğuna karar vererek ilgili kutucuğu işaretleyiniz. Yanlış olduğunu düşündüğünüz ifadenin doğrusunu yazınız.

I. Dünya Savaşı "topyekûn savaş" kavramının ilk büyük örneğidir.

☐

Doğru

☐

Yanlış

Kadınlar, I. Dünya Savaşı sırasında üretimde ve çalışma hayatında aktif rol almıştır.

☐

Doğru

☐

Yanlış

I. Dünya Savaşı'nda birçok ülkede okullar savaşın lojistik ihtiyaçları için boşaltılmış ve eğitim süreci aksamalara uğramıştır.

☐

Doğru

☐

Yanlış

I. Dünya Savaşı sırasında teknolojik ilerlemeler durmuş ve eğitimde geleneksel yöntemler kullanılmıştır.

☐

Doğru

☐

Yanlış

II. Dünya Savaşı sırasında birçok ülkede temel gıda maddelerinin dağıtımı için "karne sistemi" uygulanmıştır.

☐

Doğru

☐

Yanlış

II. Dünya Savaşı sırasında ekonomik kaynaklar büyük ölçüde askerî harcamalara ayrılmıştır.

☐

Doğru

☐

Yanlış

Marshall (Marşıl) Planı, II. Dünya Savaşı sırasında müttefik devletlere silah yardımı yapmak amacıyla oluşturulmuştur.

☐

Doğru

☐

Yanlış

II. Dünya Savaşı bittiğinde Avrupa ve Asya'daki sanayi altyapısı ile ulaşım ağları büyük oranda korunmuştur.

☐

Doğru

☐

Yanlış

Bilgi Köprüsü

1. Aşağıdaki düşün-eşleş-paylaş çalışmasını yapınız.

DÜŞÜN

Savaşlar sonucunda sınırlar değişince sınır dışında kalan topraklarda yaşayan insanların/toplumların yaşamı bu durumdan nasıl etkilenmiştir?

EŞLEŞ

Öğretmeninizin rehberliğinde rastgele eşleştirdiğiniz bir arkadaşınızla düşüncelerinizi paylaşıp tartışınız.

PAYLAŞ

Cevaplarınızı sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. Sınır değişikliklerinin kişiler üzerindeki etkilerini aşağıdaki başlıklara göre değerlendiriniz.

Değişim Alanı	Sınır Değişikliklerinin Kişiler Üzerindeki Etkileri
Kültürel Yaşam	
Eğitim Hayatı	
Ekonomik Durum	
Kimlik ve Aidiyet	
Hukuki Durum	

3. Aşağıdaki adımları takip ederek beyin fırtınası çalışmasını gerçekleştiriniz.

- Beyin fırtınasını yönlendirmek üzere bir sözcü belirleyiniz.
- "Sınır değişikliklerinden sonra yaşanan sorunları çözmek için ne gibi çözümler üretilebilir?" sorusu üzerinde düşününüz.
- Fikirlerinizi çekinmeden ve açıkça belirtiniz. Arkadaşlarınızın fikirlerini saygıyla dinleyiniz.
- Sınıf sözcüsü aracılığıyla fikirleri tahtaya yazınız ve bu fikirler üzerine tartışınız.
- Tartışma sonrası ulaştığınız ortak sonuçları yazınız.

.....

.....

.....

.....

4. Aşağıdaki senaryoyu dikkatle okuyunuz ve sınırın diğer tarafında kalan arkadaşınıza yaşadığınız değişimi ve hissettiklerinizi anlatan bir mektup yazınız.

Senaryo

Aileniz asırlardır Manastır'da yaşamaktadır. Ancak Balkan Savaşları sonrasında imzalanan antlaşmalarla yaşadığınız yerler farklı bir devletin sınırları içinde kalmıştır. Bu değişimle birlikte doğup büyüdüğünüz topraklarda artık azınlık durumuna düşmüşsünüzdür.

Mektubunuzu yazarken aşağıdaki noktalara dikkat ediniz.

Ne değişti? (Günlük yaşamınızda ve yaşadığınız çevrede meydana gelen değişiklikleri belirtiniz.)

Nasıl etkilendim? (Ekonomik durumunuz, eğitim hayatınız, kültürel yaşamınız ve sosyal çevreniz üzerindeki etkileri açıklayınız.)

Ne hissediyorum? (Duygu ve düşüncelerinizi açık ve anlaşılır bir şekilde ifade ediniz.)

Mektubum

[illegible]

1.1. I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SİYASİ, SOSYAL VE EKONOMİK AÇILardan TOPLUMLARA YANSIMALARI

SORGULUYORUM

Aşağıdaki haritaları karşılaştırarak verilen çalışmaları yapınız.

Harita 1.1: I. Dünya Savaşı'ndan önce Osmanlı Devleti (1914)

Harita 1.2: Türkiye Cumhuriyeti (1923)

Bilgi Kutusu

Hatay, I. Dünya Savaşı'ndan sonra Fransız mandası altındaki Suriye sınırları içinde kalmıştır. Ancak bölgede yaşayan Türk nüfusun yoğunluğu nedeniyle Türkiye, Hatay'ın ana vatana katılması için diplomatik girişimlerde bulunmuştur. 1938'de Hatay Devleti kurulmuş, ardından yapılan görüşmeler sonucunda Hatay Meclisi 1939 yılında Türkiye'ye katılma kararı almıştır. Böylece Hatay, 23 Temmuz 1939'da resmen Türkiye Cumhuriyeti topraklarına katılmıştır.

- 1. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda hangi bölgeleri kaybettiğini belirleyerek yazınız.

A series of ten horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended for handwritten notes.

- 2. Toprak kayıplarının toplumun siyasi, sosyal ve ekonomik hayatına etkileri nelerdir?**

[illegible]

- 3. Haritalardan elde ettiğiniz bilgileri değerlendirerek T diyagramını doldurunuz.**

Osmanlı Devleti (1914) - Türkiye Cumhuriyeti (1923) Karşılaştırması		
Osmanlı Devleti (1914)		Türkiye Cumhuriyeti (1923)
	Siyasi	
	Sosyal	
	Ekonomik	

ÖĞRENİYORUM

I. Dünya Savaşı sırasında yaşanan siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmelerle ilgili verilen kaynaklardan, görselden ve tablodan faydalananak aşağıdaki çalışmaları yapınız.

1914'te I. Dünya Savaşı'nın ilanının ardından Almanya'da halk arasında ciddi bir belirsizlik ve endişe oluşmuş özellikle ekonomi konusunda kaygılar artmıştır. Bu nedenle insanlar birikimlerini korumak amacıyla bankalara yönelmiş, para çekmek ya da hesaplarını güvence altına almak isteyen kalabalıklar banka önlerinde uzun kuyruklar oluşturmuştur.

Birinci Dünya Savaşı başladığında Osmanlı halkı yoksulluk, açlık gibi sıkıntılar içindeydi. Trablusgarp Savaşı, Balkan Savaşları halkın sırtında büyük bir yük olmuş iken zaten zor durumda olan halk süpürge tohumundan yapılmış ekmeği bile zor bulmakta, milyonlarca insan yaşam savaşı vermektedir. Asker-sivil yaklaşık 3 milyon Osmanlı vatandaşı ölmüş, kalan nüfusun büyük kısmıysa bulaşıcı hastalıklarla uğraşmıştır. Hükümetler tarafından çeşitli tedbirler alınsa da işgallerle ortaya çıkan ulaşım sorunları iase temini başta İstanbul olmak üzere tüm ülkeyi açlıklar, kıtlıklar ve sefaetlerle uğraşmaya sevk etmiştir.

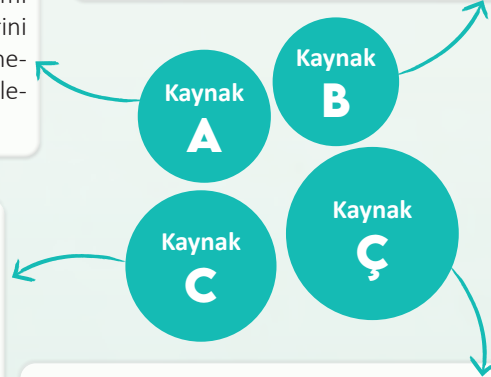
Lütfi Arslan, Birinci Dünya Savaşı'nda Savaş Ekonomisi Uygulamaları: İttihat ve Terakki Hükümetlerinin Aldığı İktisadi Tedbirler *

Avusturya-Macaristan görece kıt olan ekonomik kaynaklarını diğer mallardan çekip savaş mallarına yönlendirerek;

- I. genel ve yaygın nitelikteki tüketim ve yatırım mallarını az üretilen savaş için gerekli olan malzemelerin tedarikine öncelik vermiş;
- II. ekmek, gazyagi, şeker, sabun gibi belirli ürünleri karneye bağlamış;
- III. sosyal refahını artırıcı sektörlere ayrılan payı, savaşa ve savunmaya yönelik mallara kaydırmak suretiyle temel ihtiyaçları karşılamayı ertelemiş;
- IV. seferberlik ilan etmiş, asker miktarını arttırmış, kısaca savaş hali masraflarına ve israflarına devam etmiştir.

Bu uygulamalar sonucunda; temel ürünler karneye bağlandığı için stokçuluk ve karaborsacılık, enflasyon artmış; halkın satın alma gücü ve refah düzeyi düşmüştür.

İrfan Kalaycı,
*Sona Erişinin 100. Yılında 1. Dünya Savaşı'nın Ekonomik Cephesine Dâir Bir İnceleme **

(...) Avustralya da Büyük Britanya'nın yanında Birinci Dünya Savaşı'na katılmıştır.(...) Maddi yönden yok edici savaşın sonuçlarıyla birlikte ağır savaş tazminatları, yaşanan genel seyirdeki enflasyonu, yüksek enflasyon düzeyine getirmiştir. Ekonomik darboğaz, nakit krizi ve kitlesel işsizlik; ekonomik ve toplumsal huzursuzluğu ortaya çıkarırken, ülkelerin kırılgan politik sistemlerini zayıflatmıştır. Birbirine eklemlenmiş sistem, küresel krizleri ortaya çıkarırken siyasi, ekonomik ve toplumsal istikrarsızlığı beslemiştir. Ancak tüm bu ekonomik istikrarsızlık ve toplumsal huzursuzluğa karşı Avustralya, bir sosyal devlet anlayışı olarak tarımsal kalkınma ve işsizlikle mücadele programlarını uygulamaya geçirmeyi çalışmıştır.

Orhan Özcan,
*Birinci Dünya Savaşı ve Sonrasında Avustralya'da Gazilere Yönelik Uygulanan Asker İskân Programı Üzerine Bir Değerlendirme **

► 1. Savaşın toplumlar üzerindeki ortak etkileri nelerdir?

.....

.....

.....

2. Devletlerin I. Dünya Savaşı sürecinde aldığı önlemleri neden-sonuç ilişkisi çerçevesinde karşılaştırınız. Bu politikaların toplum üzerindeki etkilerini açıklayınız.

Devlet	Alınan Önlem	Neden	Sonuç

3. Aşağıdaki tabloyu inceleyerek 4 ve 5. soruları cevaplayınız.

Tablo 1.1: I. Dünya Savaşı Yıllarında İstanbul'da Bazı Temel Tüketim Maddelerinin Savaş Yıllarındaki Fiyat Artışları Tablosu

Ürün	1914	1915	1916	1917	1918
Un	1,75	2,3	12	30	45
Makarna	3,0	4,5	24	65	90
Pirinç	3,0	5,0	20	45	92
Şeker (Serbest)	3,0	7,5	30	112	195
Kahve	12,0	25,0	110	300	800
Çay	60	120	250	400	500
Soğan	0,5	1,0	4	8	15
Fasulye (Serbest)	4,0	7,0	15	40	65
Patates	1,0	1,6	3	14	27
Süt	2,0	3,5	7	15	45
Peynir, Kaşar	12,0	20,0	40	100	210
Sadeyağ	10,0	18,0	30	85	170
Tereyağı	20,0	50,0	90	155	350
Zeytinyağı	8,0	14,5	25	88	160
Yumurta Adedi	0,5	0,8	1,2	3	6
Koyun Eti (Serbest)	7,0	8,5	16	35	125

Kaynak
D

4. 1914-1918 yılları arasında en fazla fiyat artışı hangi üründe gerçekleşmiştir?

5. Yaşanan bu fiyat artışları halkın günlük yaşamını nasıl etkilemiş olabilir?

.....

.....

.....

- 5. I. Dünya Savaşı'nın cepheler dışında toplumun hangi alanlarını etkilediğini belirleyiniz ve bu konu hakkındaki çıkarımlarınızı aşağıdaki tabloya yazınız.

Etki Alanı	Çıkarım

Kaynak
E

Rusya geçmişten gelen birçok sorununu çözmek ve arzuladığı sıcak denizlere inme emeline ulaşmak için bu savaşta yer almış ve elindeki tüm imkânları seferber etmiştir. Buna rağmen başarılı olamayınca gözünü Türkistan coğrafyasına dikmiş ve bu coğrafyadan insan ve kaynak ihtiyacını karşılamak için çeşitli yollara başvurmuştur. Bunların en önemli iki tanesi vergilerin artırılması ve eli silah tutan herkesin askere alınmasıdır. Öteden beri zor geçimini sağlayan halka yükletilen vergiler tümünden halkın naçar kalmasına ve ciddi huzursuzlukların başlamasına neden olmuştur. Bununla beraber bağımsızlık hareketini başlatmak için fırsat bekleyen bu insanlara harekete geçme olanağını da beraberinde getirmiştir. (...) Rusya'nın savaş devam ederken devrimle karşı karşıya kalması ve savaştan çekilme sürecine girmesini sağlayan olaylardan en önemlisi 1916 olaylarıdır.

Enver Kapağan,

*Birinci Dünya Savaşı Sürecinde Gerçekleşen Olaylar ve
Bu Olaylar Karşısında Kazak Aydınlarının Tavrı **

6. Rusya'nın I. Dünya Savaşı sürecinde Türkistan'da uyguladığı politikalar ve bunların sonuçlarıyla ilgili dikkat çekici bir manşet belirleyerek gazete haberi yazınız.

**GÜNCEL
HAVADİS**
Haftalık gazete

Manşet

Haber

Göç eden halk yeni yerleşim alanında kültürel ve sosyal anlamda zorluklarla başa çıkmak zorunda kalmıştır. Doğu vilayetlerinde göç hareketliliğinin savaş ortamında gerçekleşmesi sosyal ekonomik ve sağlık açısından problemler oluşturmaktadır. Göçün zorunlu olduğu süreçte göç eden halkın göç ettikleri bölge ile sosyal ve kültürel uyumu sağlaması iç çatışmaların ortadan kalkması için gerekli görülmektedir. Göçmenler mülk ve varlıklarını geride bıraktıkları için kısa zamanda kendi yaşam alanlarına dönmek istemektedir. (...) Doğu vilayetlerinde I. Dünya Savaşı sırasında göç verilmesi ile sıklıkla nüfus dalgalanması olmuştur. Bunun yanında savaş sebebi ile eli silah tutan herkesin askere çağrıldığı bir süreç yaşanmıştır. Üretim ve tarımsal faaliyetleri, savaş sebebi ile durma noktasına gelmiştir. İş gücünün önemli bir niceliği askerlik yaptığı için ekonomik anlamda çıkmazlar yaşanmıştır.

Sait Yıldırım, *Göç Olgusunun Weberyan Analizi: I. Dünya Savaşı Doğu Vilayetleri Örneği* *

Kaynak
F

Osmanlı hükümeti, savaşın getirdiği zorluklar karşısında, muhacir ve mültecilere yönelik yiyecek, giyecek ve barınma gibi temel ihtiyaçların karşılanması için merkezi ve yerel düzeyde yoğun çaba sarf etmiştir. Merkezi hükümet, yerel yönetimlerle iş birliği yaparak, mültecilere düzenli yiyecek teminini sağlamaya çalışmış, özellikle kış aylarında bu konuda ek tedbirler almıştır. Ancak, kaynakların sınırlı olması, bu yardımların her zaman yeterli düzeyde olmasını engellemiş, zaman zaman yiyecek temininde ciddi aksaklıklar yaşanmıştır. Mültecilere güvenli ve kalıcı barınma imkânlarının sağlanması, savaş süresince hükümetin karşılaştığı en büyük zorluklardan biri olmuştur. Ancak, savaş koşulları ve kısıtlı kaynaklar, bu yardımların yeterliliğini sorgulanır hale getirmiştir. Özellikle kış aylarında gıda ve giyecek temininde ciddi zorluklar yaşanmış, bu da savaşın insani boyutunun ne kadar büyük olduğunu gözler önüne sermiştir.

Mustafa Sarı ve Zeynep İskefiyeli, *I. Dünya Savaşı'nda Göç ve İskân: İzmit Sancağı Örneği* *

Kaynak
G

7. Göçün nedenlerini ve bu nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan etkilerini aşağıdaki tabloya yazınız.

Göçün Nedenleri	Göçün Etkileri

8. Göç sürecinde yaşanan en büyük sorun nedir? Bu soruna nasıl çözüm bulunabilir?

.....

.....

.....

.....

.....

I. Dünya Savaşı sırasında Hollanda'daki Bergen Op Zoom (Berhın Op Zom) mülteci kampındaki Belçikalı mülteciler

I. Dünya Savaşı sırasında Paris'teki Lyon (Liyon) Garı'ndaki mülteciler, 1914-1915

Kaynak
Ğ

Kaynak
H

9. Görsellerde dikkatinizi çeken ilk üç unsur nedir? Yazınız.

-
-
-

10. Savaşın bu insanların günlük yaşamlarında ne gibi değişikliklere yol açmış olabileceğini açıklayınız.

11. Göç hareketlerinin devletlerin hangi politikalarını etkileyebileceğini güvenilir kaynaklardan araştırarak belirleyiniz. Elde ettiğiniz bulguları ve çıkarımlarınızı aşağıdaki tabloya yazınız.

Etki Alanı	Bulgu	Çıkarım
Siyasi Politika		
Sosyal Politika		
Ekonomik Politika		

Çanakkale Türküsü

Çanakkale içinde vurdular beni
Ölmeden mezara koydular beni
Of gençliğim eyvah

Çanakkale köprüsü dardır geçilmez
Al kan olmuş suları bir tas içilmez
Of gençliğim eyvah

Çanakkale içinde aynalı çarşı
Anne ben gidiyorum düşmana karşı
Of gençliğim eyvah

Çanakkale içinde bir dolu testi
Anneler babalar ümidi kesti
Of gençliğim eyvah

(...)

Anonim
(Drl. Muzaffer Sarısözen)

Çanakkale Türküsü'ne
karekod aracılığıyla
ulaşabilirsiniz.

I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Devleti'nde eserler veren ressam Hikmet Onat "Siperde Mektup Okuyan Askerler" adlı eserinde cephedeki askerlerin ailelerinden gelen mektuplarla hem umut hem de hüznü yaşadıklarını yansıtır.

Kaynak
I

Kaynak
i

Kaynak
J

Cihadiye adlı belgeselden
alınan videoya karekod
aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

12. "Siperde Mektup Okuyan Askerler" adlı eserde ve "Çanakkale Türküsü"nde hangi ortak duygular ön plana çıkmaktadır?

13. Geçmişte yaşanan olayları yansıtan sanat eserlerinin ve türkülerin günümüzde neden önemli olduğunu açıklayınız.

14. Osmanlı Devleti'nde kadınların Hilâiahmer Cemiyeti'nde etkin görev alması onların toplumsal konumunu ve toplumdaki algısını nasıl etkilemiştir? Açıklayınız.

Kaynak
KKaynak
L

Alman toplumu üzerinde de savaşın acı tesirleri görülüyordu. Almanların da savaş nedeniyle genel iktisadi durumları bozulmuş, iâşe maddelerinin yokluğundan dolayı büyük zorluklar ortaya çıkmıştı. Örneğin 1916-1917 kışında ülkede patates nakliyatı yapılamadığından, bu eksiklik şalgamla telâfi edilmeye çalışılmıştı. Ancak yine de pek çok kişi açlık çekmekten kurtulamamıştı. (...) İngiltere'nin deniz ablukası politikasının Almanların gıda maddeleri ithalatının önemli bir kısmının ülkeye girişini durdurmuş olduğunu iddia eden Almanlar, ülkelerinde I.Dünya Savaşı sırasında binlere sivil Alman'ın özellikle de çocukların ve kadınların açlık yaşamasına neden olduğu görüşünü savundular. Savaş sonrası Alman resmi makamları, İngilizlerin savaş boyunca açlığı bir silah olarak Alman sivillere karşı kullandığını iddia ettiler.

Alev Gözcü,
I. Dünya Savaşı ve Osmanlı Devleti'nin
Gündelik Hayatından Kesitler *

(...) İngilizlerin, I. Dünya Savaşı sürecinde yaşanan olumsuz durumlardan, daha az etkilendikleri sonucu karşımıza çıkmaktadır. Bu durumun gerçekleşmesinin birden çok sebebi olabilir, lakin İngilizlerin bu savaşı kendi topraklarının dışına yıkması sebebiyle ve yaşanan mücadelenin, bir ada ülkesine sahip olan İngiltere'nin dışında yaşanıyor olması hasebiyle ortaya çıkan toplumsal sorunlardan, İngilizlerin daha az oranda etkilendikleri düşünülebilir. Yaşanan süreç, her savaşın bir faydamaliyet denklemi üzerinde ilerlediğini göstermektedir. Bu temelde, bu savaşın büyük maliyetini üstlenen tarafın İngilizler olmadığı anlaşılmaktadır. Dönemin şartları içerisinde İngiliz karşıtı devletlerin, güçlü bir donanmaya sahip olmaması nedeniyle İngilizlerin ana yurtlarının büyük bir saldırı altında kalmadığı görülmektedir.

Erden Kişi,
I. Dünya Savaşı'ndan 1923 Sürecine, Osmanlı'da
İngiliz Siyasi Nüfuzu ve 1923 Sonrasında Genel
Hatları ile İngiltere'nin Türkiye Siyaseti *

15. İngiltere'nin deniz ablukasını bir savaş aracı olarak kullanmasının sivil halk üzerindeki etkilerini değerlendiriniz.

16. İngiltere I. Dünya Savaşı'ndaki olumsuz durumlardan neden daha az etkilenmiştir? Açıklayınız.

Kaynak
M

I. Dünya Savaşı sırasında cephedeki erkeklerin yokluğunda kadınlar odun kesimi gibi ağır işlerde çalışarak üretime katkıda bulunmuştur. Savaş ekonomisinin bir parçası olan bu çalışmalar ülkenin ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamıştır.

Kaynak
N

I. Dünya Savaşı sırasında tramvay sürücülüğü eğitimi alan Alman kadınlar hem ulaşımın sürekliliğini sağlamış hem de kadınların çalışma hayatındaki yerini güçlendirmiştir.

17. Aşağıdaki düşün-eşleş-paylaş çalışmasını yapınız.

DÜŞÜN

Kadınların üretim sürecine katılmasının savaşın ekonomik yapısına etkileri nelerdir?

EŞLEŞ

Öğretmeninizin rehberliğinde rastgele eşleştığınız bir arkadaşınızla düşüncelerinizi paylaşıp tartışınız.

PAYLAŞ

Cevaplarınızı sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Etkinlik

Adı	Afişlerde Anlatılanlar
Amaç	I. Dünya Savaşı'nın siyasi, sosyal ve ekonomik açılarından toplumlara yansımalarıyla ilgili çıkarımları afiş aracılığıyla anlatabilme
Süre	30 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Aşağıdaki afişleri inceleyiniz. Afişlerde dikkatinizi çeken unsurları belirleyerek bu unsurların hedef kitle üzerindeki etkisinin neler olabileceğini yazınız.

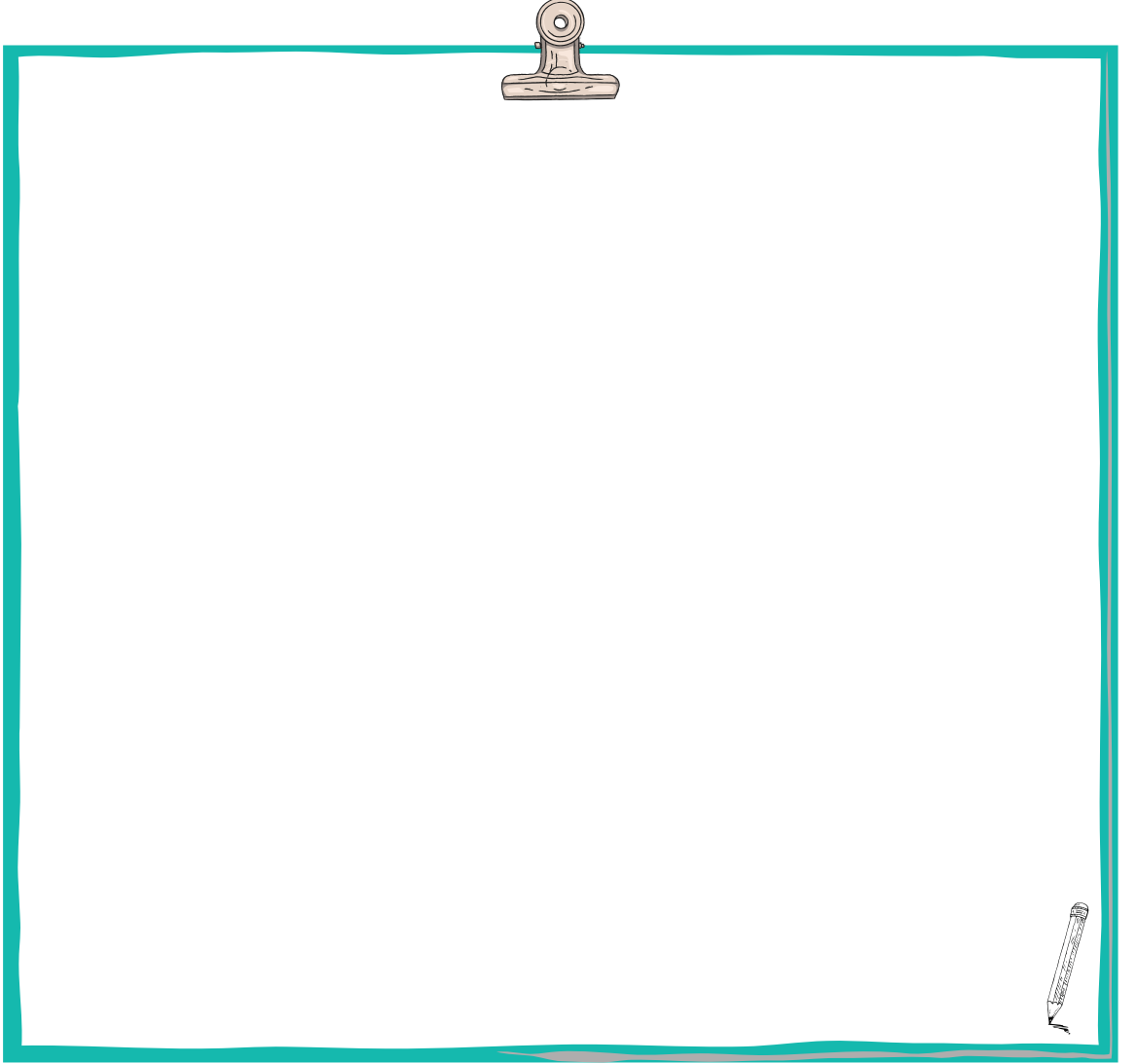
Afişte "Savaşta Dört Yıl, Fransa'nın Kadınları, Onlara Moral (Neşe) Evleri Borçluyuz, Birleşik Savaş Yardımı Kampanyası" yazıyor.

Afişte "Bu Kadınlar Üzerlerine Düşeni Yapıyorlar, Mühimmat Yapmayı Öğren" yazıyor.

- 2. I. Dünya Savaşı Dönemi'nde yaşayan bir sanatçı olduğunuzu düşünerek bir afiş hazırlayınız. Afişinizi tasarlarlarken aşağıdaki noktalara dikkat ediniz.

- Dönemi yansıtan bir slogan yazınız.
- Kısa ve öz metinler kullanınız.
- Konuya uygun görsel veya çizim kullanınız.
- Anahtar kavramlar ekleyiniz.

3. Çalışmanızı tamamladıktan sonra sınıfta paylaşınız.

Değerlendirme

Afişinizin hedef kitlesi üzerindeki olası etkilerini değerlendiriniz ve afişin günlük yaşamla ilişkisini açıklayınız.

ÖĞRENİYORUM

I. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmelerle ilgili verilen kaynaklardan faydalanarak aşağıdaki çalışmaları yapınız.

Alman demokrasisi bu şekilde sol ve sağdan gelen diktatörlük tehlikeleri içinde çalkanırdı, ekonomik durum da günden güne bir kaosa gitmekteydi. Versay ile yükletilen amansız tamirat borcu, enflasyonun bir çığ gibi büyümesine sebep oldu. Üretim ve ekonomik hayat felce uğradı. Siyasal çalkantılar da ekonomik hayatı tahrip ediyordu. 1923 yılı ekonomik krizin en yüksek noktasını teşkil etti. 1923 Şubatında Berlin’de bir kilo et 3.400 Mark iken, Kasım ayında bu fiyat 280 milyar Mark idi. 1921 de bir Dolar 70 Mark iken, 1923 Kasımında bir Dolar 840 milyar Mark idi. Vergiler devlet masraflarının ancak % 2’sini karşılıyordu. Solcuların kışkırtmasının da etkisiyle memlekette grevler artarken ve halk dükkanları yağma ederken, öte yandan Nasyonal-Sosyalist Partisinin lideri Adolf Hitler, hükümeti “Soyguncular Hükümeti” diye adlandırıyor ve “Diktatörlük istiyoruz” diye bağırıyordu.

Fahir Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi *

Avrupa’da bazı imparatorluklar çökerken yeni ulus devletleri inşa edilmiştir. Yaşanan sınır değişiklikleri, bölgedeki siyasi dengeyi derinden etkilemiş ve milliyetçilik akımlarını güçlendirmiştir. Ayrıca savaş, ülkelerin askerî kapasitesini ve devletlerin güvenlik anlayışlarını yeniden tanımlamalarına neden olmuş; ordu ve savunma politikalarında ciddi düzenlemeler yapılmıştır. Savaş politik yapıda çeşitli dönüşümlere yol açmış, monarşilerin yerini meşru hükümetler almış, bazı ülkelerde rejim değişiklikleri ve devrimler yaşanmıştır. Özellikle Almanya, Avusturya-Macaristan ve Osmanlı gibi imparatorluklar; savaş sonrası çöküşlerini takip eden yeni yönetim biçimleriyle siyasi yapılarını köklü biçimde yeniden şekillendirmiştir. Bu süreç, uluslararası arenada güç dengelerinin değişmesine, bazı devletlerin yükselmesine, bazılarının ise zayıflamasına neden olmuştur.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

Kaynak
A

Kaynak
B

Kaynak
C

Harita 1.3: I. Dünya Savaşı sonrası Avrupa devletleri

Savaş boyunca özellikle cephe hatlarına yakın bölgelerde yaşayan insanlar can güvenliklerini sağlamak amacıyla evlerini terk etmek zorunda kalmış ve yıllarca süren zorunlu göçler yaşamıştır. Ateşkesin ardından bu insanlar geride bıraktıkları topraklara dönmeye başlamış ancak çoğu, yıkılmış evler ve harap olmuş şehirlerle karşılaşmışlardır.

Kaynak
Ç

Kaynak
D

Kaynak
E

Mondros Ateşkes Antlaşması ile I. Dünya Savaşı'ndan çekilen Osmanlı Devleti'nin orduları dağıtılmış, liman ve tersanelerine el konulmuş, başkenti fiilen işgal edilerek savunmasız hâle getirilmiştir. İtilaf Devletleri, aynı antlaşmanın 7 ve 24. maddelerine dayanarak Musul'dan başlayıp Anadolu'ya yayılan işgaller gerçekleştirmiştir. Ancak Türk Milleti için bu savaş 1918 yılında sona ermemiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde başlatılan Millî Mücadele ile işgallere karşı direniş başlamıştır. 1920 yılında İstanbul'un resmen işgal edilmesi üzerine millet iradesini temsil etmek amacıyla Ankara'da Büyük Millet Meclisi açılmış ve yeni bir devletin temelleri atılmıştır. Halkın gösterdiği fedakârlıklar ve mücadeleler sonucunda zafer kazanılmış, 1923 yılında imzalanan Lozan Barış Antlaşması ile Türk milletinin bağımsızlığı tüm dünyaya kabul ettirilmiştir. Ardından 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edilerek yeni ve çağdaş bir devletin temelleri atılmıştır.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

Atlantik'in iki yakasındaki devletlerin askeri, politik ve ekonomik güç yarışına girmeleri; mevcut uluslararası ticari engelleri aşma çabası; enerji, ham madde arz güvenliğini ve sanayi için girdi akışını sağlama arzusu; sömürgeleştirme fırsatlarını ve çeşitli rantları yakalama ihtiyacı. Milyonlarca insanın ölümüne yol açan 1. DS'nin genel sonuçları da 'ekonomik' ağırlıklıdır: Örneğin savaş bittiğinde dünyanın politik coğrafyası gibi ekonomik coğrafyası da değişmiş; silah sanayisi daha fazla büyümüş, üretimde ülkeler arası rekabet kızışmış ve 1929 Dünya Ekonomik Bunalımının ön koşulları oluşmuştur. Savaş sürecinde savaş ekonomisi uygulanmış, bu politika savaştan sonra devam etmiştir. Savaş ekonomisi kitlesel işsizlik ve yoksulluk ile mücadelenin yanı sıra, savaş tazminatları, dış borçlanma, karşılıksız emisyon ve karne ile tüketimi doğru yönetmeyi kapsamaktadır. 1. DS ve sonuçları İ. Haldun'un "Her milletin üç devri vardır; fetih, durma, çöküş devri" şeklindeki tarih görüşünü doğrulamıştır. 1. DS'na katılan tüm devletler gibi o zaman birer imparatorluk olan Avusturya-Macaristan ve Osmanlı devletleri de savaş bütçesi yoluyla savaş ekonomisi uygulamışlardır. Savaş ekonomisi uygulamalarının hedefi duraklama ve çöküşü engellemek, en azından geciktirebilmektir. Fakat anılan imparatorluklar diğerleri gibi çöküşten kurtulamamışlardır.

İrfan Kalaycı, *Sona Erişinin 100. Yılında 1. Dünya Savaşı'nın Ekonomik Cephesine Dâir Bir İnceleme* *

1. Savaştan sonra eve dönen insanların yaşadığı değişimleri, sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinizi yazınız.

Değişim	Sorun	Çözüm

Etkinlik

Adı	<i>I. Dünya Savaşı'nın Siyasi, Sosyal ve Ekonomik İzleri</i>
Amaç	<i>I. Dünya Savaşı'nın toplumlar üzerindeki siyasi, sosyal ve ekonomik etkilerini inceleyebilme</i>
Süre	<i>30+30 dakika</i>

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Öğretmeninizin rehberliğinde üç gruba ayrılınız.
2. Her grup için bir sözcü belirleyiniz.
3. Grupça aşağıdaki konu başlıklarından birini seçiniz.

Siyasi gelişmeler

Sosyal yaşam

Ekonomik faaliyetler

4. Grupça sayfa 18 ve 28. sayfadaki "ÖĞRENİYORUM" başlığı altında verilen kaynaklardan seçtiğiniz konuyu inceleyiniz.
5. İnceleme yaparken aşağıdaki sorulara dikkat ediniz.

- a) Savaş öncesinde toplumların durumu nasıldı?
- b) Savaş sırasında neler değişti?
- c) Savaş sonrasında ne gibi sonuçlar ortaya çıktı?

6. Elde ettiğiniz bilgileri kullanarak aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

I. Dünya Savaşı'nın Toplumlara Etkileri (Kanıtı Dayalı Analiz)		
Siyasi Gelişmeler	Sosyal Yaşam	Ekonomik Faaliyetler
•	•	•
•	•	•
•	•	•
•	•	•
•	•	•
•	•	•

7. Tabloyu doldurduktan sonra grup sözcüsü aracılığıyla sınıfta sunum yapınız. Diğer grupların sunumlarını dikkatlice dinleyiniz ve önemli gördüğünüz bilgileri not alınız. Sunumlar bittikten sonra diğer gruplardan öğrendiğiniz bilgilerle kendi tablonuzu tamamlayınız.
8. I. Dünya Savaşı'nın toplumlara etkilerini değerlendiren bir yansıtma yazısı yazınız. Yazınızda aşağıdaki konulara yer veriniz.

- Savaşların yol açtığı yıkımlar
- Yoksulluk
- İnsan kayıpları
- Göç ve demografik değişim
- Dayanışma ve vatanseverlik
- Kültür, edebiyat ve sanat

Yansıtma Yazısı

9. Elde ettiğiniz bilgilerden faydalanarak I. Dünya Savaşı Dönemi'nin koşullarının toplumlar üzerindeki etkilerini değerlendiriniz. Bu etkileri günümüz koşullarıyla karşılaştırarak aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

	I. Dünya Savaşı Dönemi	Günümüz Koşulları
Ekonomik Durum		
Toplumsal Yaşam		
Göç ve Nüfus Hareketleri		
Devlet Politikaları		
İnsanların Günlük Yaşamı		

10. Hazırladığınız çalışmaları grup sözcüsü aracılığıyla sınıfta paylaşınız.
 11. Hazırladığınız çalışmalar öğretmeniniz tarafından karekodda verilen grup değerlendirme formu ile değerlendirilecektir.

Grup Değerlendirme
Formu'na karekod
aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

Performans Görevi

Adı	<i>Savaşın İçinden Bir Ses</i>
Görev	<i>Bu performans görevinde sizlerden savaş döneminde yaşayan bir kişinin gözünden uzakta bulunan bir yakınına (cephedeki oğluna, başka ülkedeki kardeşine, savaşa katılan eşine vb.) mektup yazmanız beklenmektedir.</i>

Aşağıdaki adımları takip ederek performans görevinizi hazırlayınız.

1. Göreve başlamadan önce dikkat edilecek noktalar

- Yazacağınız mektubun kim tarafından ve kime yazıldığını (anne, eş, kardeş vb.) belirleyiniz.
- Mektubun geçtiği yeri ve zamanı (cephe arkası, şehir hayatı, köy yaşamı vb.) hayal ediniz.
- Dönemin tarihsel koşulları hakkında kısa bir araştırma yapınız.
- Mektubunuzda kullanacağınız duygu ve temaları (özlem, korku, umut, sabır vb.) planlayınız.
- Günlük hayatta yaşanan değişimleri (kıtlık, karne uygulaması, yokluk vb.) düşünerek örnekler belirleyiniz.
- Yazacağınız mektupta savaşın yıkıcı ve dönüştürücü etkilerine, insanların duygu durumlarına ve günlük hayattaki değişimlere yer veriniz.

2. Görev esnasında dikkat edilecek noktalar

- Çalışmanızı hazırlarken güvenilir kaynaklardan (kitap, belgesel vb.) faydalanınız.
- Mektubunuzda dönemin şartlarını (yoksulluk, korku, özlem, belirsizlik vb.) yansıtmaya dikkat ediniz.
- Hazırlayacağınız mektubun özgün, dikkat çekici ve yaratıcı olmasına özen gösteriniz.
- Mektubunuzda yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uygun, açık ve sade bir dil kullanınız.
- Çalışmanızı öğretmeninizin belirteceği tarihe kadar tamamlayıp teslim ediniz.
- Çalışmanızı sınıfta sununuz.

3. Görev bitiminde dikkat edilecek noktalar

- Mektuplarda anlatılan duygu ve düşünceler hakkında görüşlerinizi paylaşınız.

Değerlendirme: Performans göreviniz öğretmeniniz tarafından Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendirilecektir.

Analitik Dereceli Puanlama
Anahtarı'na karekod
aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

1.2. II. DÜNYA SAVAŞI'NIN TOPLUMLARA ETKİLERİ

ÖĞRENİYORUM

II. Dünya Savaşı ile ilgili aşağıdaki görselden ve kaynaktan faydalanarak soruları cevaplayınız.

II. Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'de kullanılan ekmeğe karnesi örneği

Kaynak
A

Kaynak
B

II. Dünya Savaşı 1939-1945 yılları arasında yaşanmış ve tüm dünyayı etkilemiştir. Türkiye'nin II. Dünya Savaşı'ndaki durumu sahip olduğu stratejik konumdan dolayı büyük önem taşıdığından savaşın her iki tarafı da (Mihver ve Müttefikler) Türkiye'yi savaşa sokma çabasında bulunmuştur. Avrupa'da başlayan savaş sonrası Türkiye'de seferberlik ilan edilmiştir. Aktif nüfusun önemli bir kısmı silah altına alınmıştır. Özellikle tarım sektöründeki işgücü kaybı üretimde azalmaya neden olmuştur. Savaşın etkisiyle ticaret yollarındaki güvensizlik ihracatı büyük ölçüde engellemiştir. Birçok ürünün piyasadan ani çekilmesi sonucu fiyatlarda hızlı yükselmeler yaşanmıştır. Birçok maddede sınırlamalar yapılmıştır. Ekmekte karne uygulaması başlatılmıştır. Yükselen enflasyon sonrası memur ve işçilerin alım gücü azalmıştır. Savaşın etkilerinin en fazla görüldüğü kesim kuşkusuz fakir aileler ve onların çocukları olmuştur. Türkiye'de savaş öncesinde dar gelirli olan ailelerde beslenme imkanları kısıtlı iken savaşın beraberinde getirdikleriyle birlikte temel gıda malzemesi olan ekmeğe, şeker, pirinç gibi ürünler karaborsaya düşmüş ve fiyatlar artmıştır. Örneğin savaşın başladığı 1939 yılında bir ekmeğin satış fiyatı 9 kuruş, 1 kg. şeker 25 kuruş, 1kg. pirinç 30 kuruşken; savaşın etkisini iyice gösterdiği 1943 yılına gelindiğinde bu ürünlerin fiyatı artarak ekmeğe 39 kuruş, şeker 324 kuruş ve pirinç 170 kuruşa yükselmiştir. Bunun sonucunda yaşanan yetersiz beslenme beraberinde hastalıkları ve hastalıklara bağlı ölümleri artırmıştır. Kalanların verdiği mücadele ise çalışma hayatında sayıları artan kadınlarla birlikte çocukların da aile bütçesine katkıda bulunmak için sokaklarda çalışmaya başlamasına yol açmıştır.

Banu Berber Babalık,
II. Dünya Savaşı Yıllarında Korunmaya Muhtaç Çocuklar
ve Çocuk Esirgeme Kurumu Faaliyetleri *

Bilgi Kutusu

II. Dünya Savaşı'na Katılan Devletler

Mihver Devletler: Almanya, İtalya, Japonya

Müttefik Devletler: Fransa, İngiltere, ABD, SSCB, Çin

1. Savaşların toplum üzerindeki etkileri cepheyle sınırlı kalır mı? Sınıf arkadaşınızla tartışınız ve tartışma sonunda ulaştığınız çıkarımları yazınız.

2. Savaş yıllarında yaşanan ekonomik zorlukların özellikle çocuklar ve kadınlar üzerinde bıraktığı etkiler nasıl bir toplumsal değişime yol açmıştır?

Etkinlik

Adı	Savaşın Etkileri
Amaç	II. Dünya Savaşı'nın etkilerini inceleyebilme
Süre	30+30 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Adım: Ana Grupların (Karma Gruplar) Oluşturulması

Öğretmeninizin rehberliğinde dört gruba ayrılınız ve aşağıdaki uzmanlık alanlarından birini seçiniz.

Savaşın Yol Açtığı
Yıkımlar

İnsan Hakları
İhlalleri

Küresel Göç

Demografik Değişim

2. Adım: Uzmanlık Gruplarına Geçiş

- Ana grubunuzdan ayrılarak sizinle aynı konuyu seçen diğer arkadaşlarınızla bir araya geliniz ve yeni bir "Uzmanlık Grubu" oluşturunuz (Örneğin tüm gruplardaki "Küresel Göç Uzmanları" tek bir masada toplanacaktır.).

3. Adım: Uzmanlık Çalışması (Derinleşme)

- Uzmanlık grubunuzla ilgili sayfadaki kaynak, metin, video ve görselleri dikkatle inceleyiniz.
- Metin içinde yer alan tartışma sorularını uzman arkadaşlarınızla sözlü olarak değerlendiriniz.
- Kendi ana grubunuza döndüğünüzde arkadaşlarınıza konuyu en iyi şekilde anlatabilmek için "Uzman Bilgi Kartı" hazırlayınız ve bu kartlara kilit noktaları not ediniz.

4. Adım: Ana Gruplara Dönüş ve Öğretme

- Uzmanlık grubundaki çalışmanızı tamamladıktan sonra kendi ana grubunuza dönünüz.
- Grup arkadaşlarınıza kendi alanınızı (uzmanlaştığınız konuyu) detaylıca anlatınız.
- Anlatım sırasında arkadaşlarınızın sorularını cevaplayınız ve onların da konuyu tam olarak öğrendiğinden emin olunuz.

5. Adım: Birlikte Tamamlama ve Değerlendirme

Grupça edindiğiniz bu ortak bilgilerle 40. sayfada yer alan II. Dünya Savaşı'nın toplumsal etkilerini değerlendirme tablosunu grupça veya bireysel olarak doldurunuz.

ÖĞRENİYORUM

II. Dünya Savaşı ile ilgili aşağıdaki kaynaklardan ve görsellerden faydalananarak verilen çalışmaları yapınız.

Savaştan uzun bir süre önce fizikçiler atomların bir zamanlar düşündüklerinden daha karmaşık olduğunu öğrenmişti. Atom, önceden düşündükleri gibi, maddenin en küçük parçası değildi. Atom içinde çok, çok daha fazlası vardı. Merkezinde, proton ve nötron adı verilen parçacıklarda çekirdek bulunuyordu. Genellikle, nötronlar bir kuvvet tarafından bir arada tutuluyordu. Öte yandan bir atomun nötronlarıyla diğer bir atomun çekirdeğinin parçalanabileceği ve böylece çekirdeği bir arada tutan büyük miktardaki enerjinin serbest kalacağı anlaşılmıştı. Açığa çıkacak enerji miktarını kafanızda canlandırabilmeniz için şöyle bir örnek verelim: Bir uçak biletindeki atomların bütün enerjisi açığa çıksaydı, bu enerjiyle bir uçak dünyanın çevresinde birkaç bin tur atabilirdi.

II. Dünya Savaşı'nın başlamasından hemen önce bilim adamları bu enerjiyi araştırıyorlardı. Aralarından bazıları, soğuduğundan daha fazla nötron yayacak bir çekirdeğe sahip bir atom bulabilirlerse ve bu atomun çekirdeğini parçalayabilirlerse, bir "zincirleme tepkime" üretebileceklerini düşünüyordu. Uranyum (radyoaktif bir metal) atomlarının bu işi yapabileceğini tasarlıyorlardı. Parçalanmış uranyum çekirdeğinden yayılan nötronların başka bir çekirdeği parçalaması sağlanabilirdi, böylece bir başka çekirdeği parçalayacak daha fazla nötron açığa çıkabilir ve bu böyle sürebilirdi.

Açığa çıkan enerji çok büyük olacaktı-o zamana kadar dünyada görülmediği kadar büyük. Böyle bir enerji kullanılarak ucuz elektrik üretilebilir, bu da insanoğlu için bir nimet olurdu. Öte yandan biri bu enerjiyi birden serbest bırakmayı başarabilirse, bir kenti yok edecek güçte bir bombaya sahip olabilirdi. II. Dünya Savaşı bu kuramı sınamak için bir olanak sağladı. (...) 1945 Ağustos'unun başlarında hava erleri bir B-29 "uçan kale" uçağına bir atom bombası yüklediler. Uzmanlar ona Küçük Oğlan diyordu ama kanatçıkları olan uzun, siyah bir çöp kutusuna benziyordu. Pilot 2.400 kilometre uçarak Japonya'nın güneyine vardı ve orada bir liman ve askeri karargah olan Hiroşima kentine bombayı attı. Bomba kent merkezinde altı kilometrelik bir alanı dümdüz etti ve ardında ölen veya can çekişen 80.000 kişi bıraktı.

James Cushman Davis (Ceyms Kuşmın Deyvis), *Taş Devrinden Bugüne Tarihimiz İnsanın Hikayesi* *

Kaynak

A

Kaynak

C

Kaynak

B

1945 yılında atılan atom bombası sonrasında Japonya'nın Hiroşima kentine ait bir görüntü

Yoğun topçu ateşi ve hava bombardımanı sonucu Almanya'nın Aachen (Ahın) şehrindeki sokaklar

VE-Day'den (Vii Dey) üç ay sonra 6 ve 9 Ağustos 1945 tarihlerinde ABD bombardıman uçakları Japon şehirleri Hiroşima ve Nagasaki'ye atom bombaları attılar. O sırada yaklaşık 175.000 Japon sivil hayatını kaybetti. Daha sonra da çok daha fazla insan radyasyondan zehirlendi ya da yandı. (...) Savaş boyunca 50 milyon insan hayatını kaybetmişti. Bunların önemli bir bölümü (20 milyonu Sovyet ve 4.5 milyonu Polonyalı olmak üzere en az 35 milyon kadarı) sivildi. En azından 10 milyon, belki de 17 milyon sivil, Nazi ideolojisi gereğince ortadan kaldırılmıştı. Bunların arasında "Holocaust"(holocost) (Yahudi Soykırımı) boyunca sistematik bir biçimde öldürülen 6 milyon Yahudi de bulunuyordu. Nazilerin işgal ettiği bölgelerde bulunan Yahudiler gettolara gönderilmişti (1940 yılında Varşova gettosunda yaklaşık 60.000 kişi açlık ya da diğer yoksunluklar nedeniyle hayatını kaybetti). Bir kısmı da zorunlu çalışma kamplarına gönderildiler. Yahudi ve Yahudi olmayan pek çok sivil kitlesel kıyımlarda hayatlarını kaybettiler.

Emma Marriott (Ema Meriyit), *Bir Nefeste Dünya Tarihi* *

Kaynak
Ç

Kaynak
D

Kaynak
E

Atom bombasının patlama anına ait bir görüntü

1943 yılında savaşın sona ermesinin ardından Stalingrad'ın (Sitalingrad) merkezinden kalanlar

1. Savaşların şehirler ve sivil yaşam üzerindeki etkileri hakkında neler söyleyebilirsiniz?
2. Sivil kayıplar, toplama kampları ve kitlesel ölümler dikkate alındığında II. Dünya Savaşı sürecinde hangi temel insan haklarının ihlal edildiği söylenebilir?
3. Atom enerjisinin keşfiyle Hiroşima'ya atılan atom bombası arasındaki ilişki, bilimsel bilginin kullanım amacına göre hangi sonuçları doğurabileceğini gösterir?

4. II. Dünya Savaşı'nda yaşanan gelişmeler, günümüzde uluslararası hukuk ve insan hakları anlayışının oluşmasına nasıl bir zemin hazırlamış olabilir? Tartışınız.

Aşağıdaki karekodda verilen bağlantıdan Manhattan (Menhedin) Projesi'nin oluşum sürecini izleyiniz ve bu projenin insanlık tarihindeki yerini değerlendiriniz.

Manhattan
Projesi

Kaynak

F

Kaynak

G

Kaynak

Ğ

Çatışmalar ve savaş sebebiyle ülkelerinden, bölgelerinden ya da hanelerinden ayrılmak durumunda kalan, göç sebebi ile mağdur olan aileler ve çocuklar için yeterli oranda destek hizmeti sağlanamamaktadır, bu da göç mağdurlarının ayrımcılık, yoksulluk, barınacak yer, sağlık ve eğitim sorunları gibi konularda yetersizlikler yaşamalarına neden olmaktadır. Bu yetersizlikler suç ve şiddet kültürüne sahip gruplara katılmak veya bu grupların hedefi olup mağdur olmak ve politik açıdan kısır döngülerin görüldüğü topluluklarda bulunmak gibi riskleri beraberinde getirmektedir. Göç olayının temeline inildiğinde bireyin bir grup ya da topluluğa aidiyet hissini kaybetmesine yol açtığı söylenebilir. Başka bir açıdan ise adapte olunan kültürel yaşamın ve geleneklerin terk edilmesine yol açmasından ötürü göçün bireydeki psikolojik etkilerinin oldukça sarsıcı olduğu tahmin edilebilir. Yeni göç edilen bölgelerde bu kayıplarla birlikte yalnızlık hissi, sosyal rol ve kültürel statüdeki farklılık, kültürel değerlerdeki belirsizlik durumu ve bu belirsizliğin sebep olduğu kültürel şok göç eden bireylerde ve topluluklarda meydana gelen stresi ve psikolojik bozuklukları gösteren faktörlerdir. İnsanlar üzerindeki bu tip strese neden olan faktörler söz konusu aile olunca daha karmaşık bir hal almaktadır.

Musa Eroğlu,

*Etnik Kimlik, Savaş ve Göç Olgularının Çocuklar ve Ergenler Üzerindeki Psikolojik Etkileri **

2. Dünya Savaşında Yahudi transit göçünde deniz yolu çok yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Çoğunlukla Karadeniz'deki Bulgaristan ve Romanya limanlarından hareket eden göçmen gemileri İstanbul Boğazını kullanarak transit geçişle Filistin topraklarına doğru yol almıştır. Deniz yoluyla Yahudi göçmenlerin taşımacılığı Türk ve Yunan kökenli armatörlere ait gemilerle yapılmıştır. Savaş sırasında uzunca bir dönem Yahudiler'in Filistin'e girişinin İngiltere tarafından yasaklanması düzensiz göçü ve haliyle göçmen kaçakçılığını da arttırmıştır. Aliya Bet olarak adlandırılan bu yasa dışı göç hareketinin en önemli geçiş noktası Türk Boğazları olmuştur. Parita, Porina, Neomijulya, Sakarya, Salvador, Kotra, Struma, Morina, Mefkure, Bülbül, Aksu, Transilvanya, Milka, Maritsa, Bella-Tsita, Kazbakise düzensiz göç sırasında kullanılan ve ismi en çok bilinen gemilerdir.

Bu gemilerden Salvador gemisi üç yüz kırk göçmenle Bulgaristan'ın Varna limanından Uruguay bayrağı çekerek yola çıkmıştır. Arıza yapan gemi İstanbul'da tamir görmesinin ardından yola devam etmiş fakat Silivri açıklarında gemi batmıştır. Gemideki göçmenlerden iki yüz kadarı boğularak hayatını kaybetmiş, yüz otuz üç göçmen kurtarılmıştır.

Muhammed Fatih Özgören,

*İkinci Dünya Savaşında Türkiye Topraklarında Yaşanan İç Göç ve Transit Göç Hareketlerinin Türkiye'nin Ulusal Göç Politikaları Bağlamında Değerlendirilmesi **

5. Savaşların ve çatışmaların bireylerin yaşam koşullarını nasıl etkilediğini ve bu olguların göçlerle ilişkisini değerlendiriniz.
6. Göç eden bireylerin barınma, eğitim ve sağlık alanlarında yaşadığı sorunlar savaşların toplum üzerindeki dolaylı etkileri hakkında hangi sonuçlara ulaşılabileceğini sağlar?
7. Savaş dönemlerinde yaşanan göç hareketlerinin ülkelerin nüfus yapısına ve yerleşim düzenine etkilerini açıklayınız.

II. Dünya Savaşı sırasında uçak inşaat sınıfında kaynak işçiliği yapan ev hanımları, Amerika Birleşik Devletleri

II. Dünya Savaşı sırasında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki tersanelerde çalışan kadın kaynakçılar

Kaynak
H

Kaynak
I

Kaynak
i

Elektronik kablolama üzerinde çalışan kadınlar

8. Savaş döneminde kadınların üretime katılmasının ekonomik sonuçları neler olabilir?

?

9. Kadınların çalışma hayatında yer almasının toplumsal etkileri neler olabilir?

?

Uzmanlık Alanı	Uzman Değerlendirmesi	Grup Değerlendirmesi
Savaşların Yol Açtığı Yıkımlar		
İnsan Hakları İhlalleri		
Küresel Göç		
Demografik Değişim		

[illegible]

Etkinlik

Adı	Savaşın İzleri
Amaç	Savaşların kültür, edebiyat ve sanat üzerindeki yansımalarını değerlendirebilme
Süre	30 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Aşağıdaki soruyu sınıf arkadaşlarınızla tartışarak cevaplayınız.

Savaş döneminde ortaya konulan eserler sizce daha çok hangi temaları işler?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Öğretmeninizin rehberliğinde üç gruba ayrılınız ve aşağıdaki sanat dallarından birini seçiniz.

1. Grup
Edebiyat

2. Grup
Resim/Görsel Sanatlar

3. Grup
Sinema

3. Seçtiğiniz sanat dalından II. Dünya Savaşı'nın etkisini yansıtan iki eser veya sanatçı belirleyiniz.
4. Belirlediğiniz eserleri veya sanatçıları güvenilir kaynaklardan araştırıp bilgi toplayınız.

Değerlendirme

Çalışmanızı tamamladıktan sonra aşağıdaki Araştırma Kartı'nı doldurup sınıfta paylaşınız.

Araştırma Kartı

Seçilen sanat dalı:

İncelenen eser/sanatçı:

Eserde öne çıkan tema:

Eserde verilmek istenen mesaj:

.....

.....

.....

Değerlendirme:

.....

ÖĞRENİYORUM

Aşağıdaki kaynaktan faydalanarak soruları cevaplayınız.

1914'ten önce çoğu önemli buluşlar, az çok kendi başlarına çalışan bireyler tarafından yapıldı. Kaşifler ya da onların aracıları, çoğu kere yapılan buluşların uygulama alanında kullanılabilmesinden önce, bu buluşların değerini başka kişilere kabul ettirebilmek için büyük çaba göstermek zorunda kalıyorlardı. Fakat I. Dünya Savaşı ve daha açık bir biçimde II. Dünya Savaşı sırasında, buluşla uygulama süreçleri arasındaki bu geleneksel ilişki tersine döndü.

Önce ne tür bir makine ya da silah istendiği saptandı; sonra uzmanlara istenilen nitelikleri sağlayabilecek bir şeyin projesini hazırlama görevi verildi. Böylece buluş, bilinçli ve hatta bir dereceye kadar denetlenen bir süreç durumuna geldi. Tankların ve uçakların ne zaman, hangi hızla, nerelere kadar ve ne kadar yük taşıyarak gidebileceklerini güvenle söyleyebilme olanağı doğdu, hatta bu tür gelişmiş modellerin planlarının hazırlanıp yapımına geçilmesinin, ne kadar zaman alacağını kabaca kestirmek olanak içine girdi.

Bilinçli buluşlar tekniği, savaş ve depresyon yıllarında geniş bir uygulama alanı bulan toplumsal ve ekonomik işleri yönetme yöntemlerine benzedi.

William H. McNeill (Vilyım Eyç Mekniyil), *Dünya Tarihi* *

Kaynak

A

1. Savaş dönemlerinde bilimsel araştırmaların belirli ihtiyaçlara göre yönlendirilmesinin teknolojik gelişmelerin hızına ve niteliğine olan etkileri nelerdir?
2. Metinde belirtilen bilinçli buluşlar tekniği, savaş ekonomisi ve devletin üretim süreçlerini kontrol etmesi açısından nasıl değerlendirilebilir?
3. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin savaşlar ve toplumlar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir? Aşağıdaki tabloda ilgili yerlere yazınız.

	Savaşlar Üzerindeki Etkisi	Toplum Üzerindeki Etkisi
Olumlu		
Olumsuz		

Etkinlik

Adı	II. Dünya Savaşı'nın Yansımaları
Amaç	II. Dünya Savaşı'nın toplumlara etkilerini değerlendirebilme
Süre	30+30 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Aşağıda verilen soruyu sınıf arkadaşlarınızla tartışarak cevaplayınız.

II. Dünya Savaşı'nın toplumlar üzerindeki siyasi, sosyal ve ekonomik etkileri nelerdir?

Siyasi Etkileri:

.....

Sosyal Etkileri:

.....

Ekonomik Etkileri:

.....

2. Savaşın bir alandaki etkisi genellikle diğer alanlardaki değişimleri de tetikler. Siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda savaş sürecinde ortaya çıkan nedenleri; bu nedenlerden hareketle ortaya çıkan sonuçları ve bu sonuçların toplum üzerindeki yansımalarını örnekteki gibi yazınız.

	Neden (Savaş Sırasındaki Olay)	Sonuç (Meydana Gelen Değişim)	Toplum Üzerindeki Yansıma (Yorumunuz)
Siyasi	<i>Savaş sonrası devlet sınırlarının değişmesi</i>	<i>Toplumun bir kısmının sınır dışında, azınlık konumunda kalması</i>	<i>Zorunlu göçlerin başlaması</i>
			
			
			
Sosyal			
			
			
			
Ekonomik			
			
			
			

3. Sayfa 43'te verilen neden-sonuç ilişkisini dikkate aldığınızda savaşın toplum üzerindeki etkilerinin zincirleme bir şekilde devam etmesi hakkındaki çıkarımlarınız nelerdir? En az iki alanı (örneğin ekonomi ve sosyal yapı) birbiriyle ilişkilendirerek yazınız.

4. II. Dünya Savaşı'nın öncesi ve sonrasına dair durumu aşağıda verilen başlıklar çerçevesinde karşılaştırıp tabloyu doldurunuz.

	II. Dünya Savaşı Öncesi	II. Dünya Savaşı Sonrası
Siyasi		
Ekonomik		
Toplumsal		
Bilimsel ve Teknolojik		

5. Karşılaştırma sonuçlarınızdan hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- a) Savaşın ortaya çıkardığı en önemli değişimler nelerdir?

- b) Savaşların ardından ortaya çıkan değişimler, insanların günlük yaşamını ve toplum yapısını hangi yönlerden etkilemiştir?

- c) Savaş sürecindeki değişimlerin günümüz dünyasına etkileri nelerdir?

1. Tema Ölçme ve Değerlendirme

1-4. soruları aşağıdaki metinden faydalananarak cevaplayınız.

Birinci Dünya Savaşı ve Mütareke döneminde ülkenin ekonomik durumu yeterli olmamasına rağmen büyük paralar harcanmış ve tarımdaki mahsulat büyük oranda azalmıştı. Osmanlı ekonomisi dünya ekonomisi içinde hammadde ihracatçısı, sınai ürün ithalatçısı bir ekonomik yapı mevcuttu. 19. yüzyılın ilk on yılından itibaren Avrupa kaynaklı sınai ürünler iç piyasaya önemli ölçüde egemendi. Savaşın başlamasıyla birlikte çoğu üretim çağında olan gençler askere alınmıştı. Askeri mükellefiyet kanununa göre gençlerin silah altına alınması sebebiyle üretimde büyük düşüşler meydana gelmişti. Hükümet tarafından çeşitli önlemler alınmışsa da işgaller ve ulaşımda yaşanan sıkıntılar gibi sebepler yüzünden iâşe temini başta İstanbul olmak üzere tüm ülkeyi açlık, kıtlık ve sefaletle başa çıkmaya mahkum etmiştir.

- Osmanlı Devleti'nin savaştan önceki ekonomik yapısı aşağıdakilerden hangisiyle en doğru şekilde açıklanabilir?
 - Tarım ve sanayi üretiminde dengeli olan
 - Sanayi ürünleri üretiminde dışa bağımlı olmayan
 - Ham madde ihraç eden ve sanayi ürünü ithal eden
 - İç pazara yönelik üretimi ağırlıkta olan
 - Sanayi üretiminin iâşe ihtiyacını karşılamaya odaklanan
- Osmanlı halkının savaş döneminde iâşe sıkıntısı yaşamasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?
 - Üretim düşüşünün temel ihtiyaçların karşılanmasını zorlaştırması
 - Ulaşım aksaklıkları ve işgal koşullarının iâşe teminini engellemesi
 - Devletin iâşe sorununa yönelik aldığı önlemlerin yetersiz kalması
 - Ekonomik kaynakların savaş sürecinde farklı alanlara aktarılması
 - Dış ticaret dengesinin savaş koşullarından olumsuz etkilenmesi
- Osmanlı Devleti'nin savaş dönemindeki ekonomik koşullarını günümüz ekonomik koşullarıyla karşılaştırarak kriz dönemlerinde ülkelerin karşılaştığı sorunları açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
- Dönemin koşullarını dikkate alarak savaş sürecinde yaşanan işgallerin ve ulaşım sorunlarının toplumun günlük yaşamını nasıl etkilediğini açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5-9. soruları aşağıdaki metinden faydalananarak cevaplayınız.

Birinci Dünya Savaşı, insanlık tarihi boyunca en fazla can ve mal kaybına sebep olan savaşlardan birisidir. Birinci Dünya Savaşı, dört yıl boyunca dünyanın dört bir yanında, denizlerde, ama ağırlıklı olarak Avrupa topraklarında süren çarpışmaların tamamıdır. Dört yıllık mücadele süresince savaşan devletler maddî ve manevî bütün imkânlarını seferber ettiklerinden, Birinci Dünya Savaşı ile “topyekûn savaş” kavramının ilk defa ortaya çıkmasına neden olmuştur. Savaşla birlikte, evlerinde oturan kadınlar, savaşa giden erkeklerin yerine fabrikalarda çalışmak zorunda kaldılar. Yine kadınlar, memur olarak istihdam edildiler, girmeleri düşünülmeyen işlerde görev aldılar. Buna sadece Avrupa’nın kadınları değil, Osmanlı kadınları da dâhildir. Nitekim ilk defa olarak Maliye Nezaretî’nde kadın memur görevlendirilmiş, sanayide çalışan kadın sayısı, dokuma ve tütün işleri hariç, alışılmışın dışında artmıştır.

5. I. Dünya Savaşı’nın toplum yapısına etkileri dikkate alındığında aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Kadınların üretim alanlarına katılması toplumsal iş bölümünde değişime yol açmıştır.
- B) Savaş sürecinde ekonomik faaliyetler farklı alanlara yönelmiştir.
- C) Kadınların çalışma hayatındaki rolleri geleneksel alanlar çerçevesinde şekillenmiştir.
- D) Erkek nüfusun üretimdeki belirleyici rolü savaş sürecinde de devam etmiştir.
- E) Savaş sürecinde sanayi alanındaki iş gücü dağılımı dengeli bir yapı göstermiştir.

6. I. Dünya Savaşı’nın toplum yapısında meydana getirdiği değişimleri metinden iki örnek yazarak açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

7. Kadınların çalışma hayatına katılmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Kadınların eğitim seviyesinin hızla yükselmesi
- B) Sanayi üretiminde yeni ürünlerin ortaya çıkması
- C) Devletin kamuda kadın istihdamını yasallaştırması
- D) Erkek nüfusun savaş nedeniyle üretimden çekilmesi
- E) Kadınların ekonomik bağımsızlık talebinde bulunması

8. Kadınların savaş döneminde üretime katılmasıyla günümüz koşullarını karşılaştırarak bu durumun benzerliklerini ve farklılıklarını açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

9. I. Dünya Savaşı’nın toplum yapısında meydana getirdiği değişimleri, “topyekûn savaş” anlayışıyla ilişkilendirerek açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

10-15. soruları aşağıdaki metinden faydalanarak cevaplayınız.

II. Dünya Savaşı'nın en önemli nedenleri arasında Versay Antlaşması ile oluşturulan Avrupa'nın siyasi ve ekonomik düzeni yer almaktadır. Bu düzen özellikle Almanya'yı sınırları içine hapsedmek ve yeniden yayılcı politikalar izlemesini engellemek için oluşturulmuştur. Ancak Versay düzeni ideal bir düzen değildir bünyesinde amacını gerçekleştirmesini engelleyecek birçok problem barındırmaktadır. Almanya Birinci Dünya Savaşı'nın yaralarını sardıktan sonra, bir şekilde Versay düzenini yıkmak için harekete geçmiş ve bu doğrultuda her yolu denemiştir. Adolf Hitler'i iktidara getiren Nazi siyasi hareketinin de Versay düzenine tepki olarak doğduğu söylenebilir. Diğer yandan İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın en önemli müttefiki olacak İtalya, Birinci Dünya Savaşı'nın galipleri arasında bulunmasına rağmen savaşın sonunda müttefiklerince dışlanmış ve istediklerini elde edememiştir. İtalya savaş kayıplarının telafi edilememesinin rol oynadığı ağır bir ekonomik krizle yüzleşmek zorunda kalmıştır. İtalya'da artan yoksulluk ve sefalet yayılcı hedefleri olan ve bunları bir propaganda aracı olarak kullanan Benito Mussolini'nin iktidara gelmesini kolaylaştıran bir etken olmuştur. Pasifik'te ise Japonya hızla gelişen büyük sanayi ve endüstri ülkesi olarak üretim tesislerini besleyeceği kaynaklara sahip yeni toprakların peşindedir. Japonya'nın amacı neredeyse tüm Pasifik havzasına sahip olmaktır.

10. Mihver Devletler'in II. Dünya Savaşı sürecindeki durumları karşılaştırıldığında aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Almanya Versay düzenine tepki gösterirken İtalya ekonomik krize girmiş, Japonya yayılcı politikalar izlemiştir.
- B) Almanya ekonomik refahını korumaya çalışırken İtalya siyasi istikrar kurmuş, Japonya iç gelişmelere yönelmiştir.
- C) Almanya ve İtalya iç sorunlara yönelirken Japonya sanayi gücünü korumaya yönelik politikalar benimsemiştir.
- D) Almanya aynı siyasi yapı içinde kalırken İtalya ekonomik gelişme yaşamış, Japonya yayılcı hedefler benimsemiştir.
- E) Almanya ve Japonya ekonomik yapısını korurken İtalya uluslararası sistem içinde yerini güçlendirmiştir.

11. II. Dünya Savaşı'nın Mihver Devletler'in toplum yapısına sosyal, ekonomik ve siyasi etkilerini aşağıdaki tabloya yazınız.

II. Dünya Savaşı'nın Mihver Devletler'e Etkileri		
Sosyal	Ekonomik	Siyasi

12. I. Dünya Savaşı sonrası oluşan siyasi ve ekonomik düzenin II. Dünya Savaşı'nın ortaya çıkmasındaki rolünü açıklayınız.

13. Versay Antlaşması'nın Almanya'da ortaya çıkardığı gelişmelerin II. Dünya Savaşı sürecine etkisini açıklayınız.

14. Mihver Devletler'de ekonomik, sosyal ve siyasi unsurlar arasındaki etkileşimi açıklayınız ve bu etkileşimin devlet politikalarına nasıl yansıdığına dair çıkarımlarda bulununuz.

15. Mihver Devletler'de savaş öncesi ekonomik ve toplumsal koşullar farklı olsaydı izlenen politikalar ne yönde değişirdi? Gerekçelendiriniz.

Temayla ilgili daha fazla soru içeriğine karekod aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

2. TEMA

XXI. YÜZYILDA BİLİM VE TEKNOLOJİ İLE DEĞİŞEN DÜNYA

2.1. XXI. YÜZYILDA BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN TOPLUMSAL YAŞAMA ETKİLERİ

2.2. XXI. YÜZYILDA BİLİM VE TEKNOLOJİ İLE DÜNYADA MEYDANA GELEN DEĞİŞİM

Anahtar Kavramlar

- algoritma
- bilim
- dijitalleşme
- inovasyon
- sürdürülebilirlik
- teknoloji
- toplumsal değişim
- yapay zekâ

Bu temada sizlerden

- XXI. yüzyıldaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerini değişim ve süreklilik açısından yorumlayabilmeniz,
- XXI. yüzyılda bilim ve teknoloji ile dünyada meydana gelen değişimi sorgulayabilmeniz

beklenmektedir.

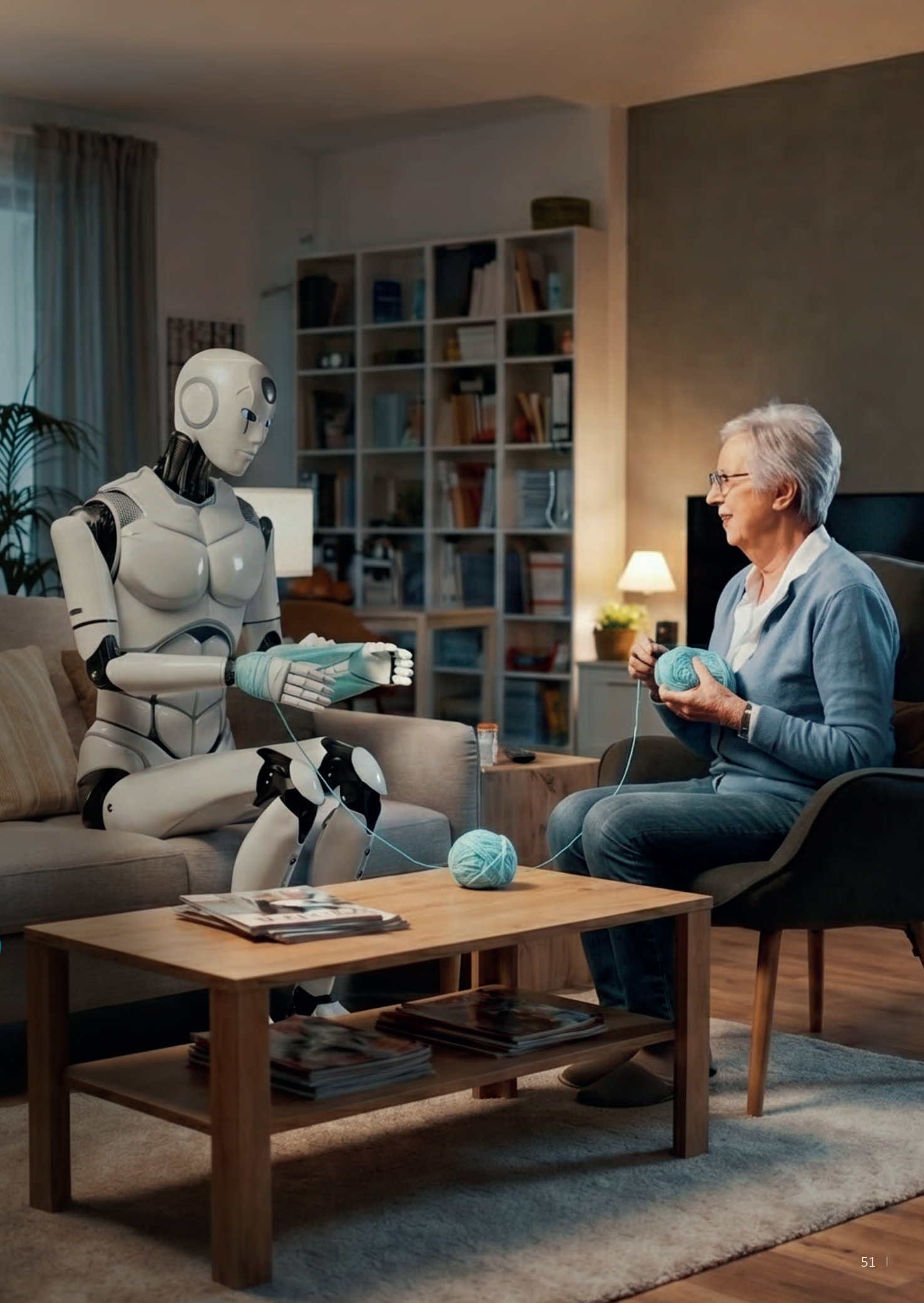
Tema kapsamında balık kılçığı şemasını hazırlamanız, çıkış kartını doldurmanız, açık uçlu soruları cevaplamanız, performans görevini tamamlamanız, ölçme ve değerlendirme sorularını cevaplamanız beklenmektedir.

Tema karekodu

Tema sunusu

1. Aşağıdaki düşün-eşleş-paylaş çalışmasını yapınız.

DÜŞÜN

Günlük yaşamınızda hangi teknolojik araçları kullanıyorsunuz? Bu araçların yaşamınızı kolaylaştıran veya zorlaştıran yönleri nelerdir?

.....

Dijitalleşmenin birey ve toplum üzerindeki etkileri neler olabilir?

.....

EŞLEŞ

Öğretmeninizin rehberliğinde rastgele eşleştığınız bir arkadaşınızla düşüncelerinizi paylaşıp tartışınız.

PAYLAŞ

Cevaplarınızı sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. Dijitalleşmeyle ilgili aklınıza gelen kavramları listeleyiniz.

..... ● ●
..... ● ●

Yazdığınız kavramları kullanarak bir kavram haritası hazırlayınız. Kavram haritanızı hazırlarken aşağıdaki maddeleri göz önünde bulundurunuz.

- Her kavramın haritada bir kez yer almasına dikkat ediniz.
- Kavramlar arasındaki ilişkilerin yönünü oklar ile gösteriniz.
- Haritada yer alan her kavramın diğer kavramlardan en az biriyle ilişkili olmasını sağlayınız.
- Kavramlar arasındaki ilişkileri daha açık ifade edebilmek için okların üzerine kısa açıklamalar yazınız.
- Hazırladığınız kavram haritasını sınıfta paylaşınız.

Bilgi Köprüsü

Aşağıdaki kaynaktan ve görsellerden faydalanarak soruları cevaplayınız.

İlkel insanı çevreleyen bitki dünyasında birçok âlet duruyordu. Bambu ağacından bıçaklar, iğneler, şişler yaptı; dallarından maşa, kerpeten, gövdesinden ip, kumaş ve diğer yüzlerce eşya yaptı. Hepsinin üstünde, kendisine bir sopa yaptı. (...) Sopa, tarlada çapa oldu; harpte de mızrak veya ok veya kılıç. Madenleri kullanan insan, taşları şekillendirerek bugün müzeleri dolduran çekiçleri, örsleri, kap kacakları, kazma âletlerini, ok başlıklarını, testereleri, rendeleri, kamaları, manivelaları, balta ve matkapları vücuda getirdi.

Deniz hayvanlarının kabuklarından kaşıklar, kaplar, maşrapalar, tabaklar, jilet bıçakları, kan-calar; boynuz ve fildişinden, diş ve kemiklerden, hayvan kılı ve derisinden sert veya yumuşak çeşitli âletler yaptı. Bu âletlerin çoğunun sapları odundandı; bitki liflerinden ve hayvan sinirlerinden yapılan iplerle esas kısma ustaca bağlanıyor, ve (...) bir çeşit tutkalla yapıştırılıyordu.

İlkel insanın zekâ ve mahareti, muhtemel ki, vasat bir modern insanın akıl ve maharetine eşit ve belki de üstündü; biz onlardan bilgi, materyal ve âletlerin sosyal birikiminden ötürü farklıyız, beynimizin doğuştan üstün olduğu için değil. Gerçekten, tabiat insanları, herhangi bir durumun gerektirdiklerini nükte ile yerine getirmekten zevk duyarlar.

Will Durant (Vil Dırent), *Medeniyetin Temelleri*

Kaynak

A

▼
Neolitik Dönem'e ait tahıl
biçmek için kullanılan çakmak
taşından orak

▼
Neolitik Dönem'e ait çakmak
taşından balta

▼
Neolitik Dönem'e ait arpa ve un
öğütme kabı

a) Deneyim yoluyla edinilen alet yapma bilgisi bilim ve teknolojinin gelişimine nasıl katkıda bulunmuştur?

.....

.....

.....

.....

.....

b) Tarih öncesi devirlerde insanların hayatını kolaylaştıran keşifler olmasaydı bugün hangi teknolojilerin geliştirilmesi mümkün olmazdı?

.....

.....

.....

.....

.....

2.1. XXI. YÜZYILDA BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN TOPLUMSAL YAŞAMA ETKİLERİ

SORGULUYORUM

Aşağıdaki görselleri inceleyiniz ve görsellerden faydalanarak soruyu cevaplayınız.

1. Yapay zekânın ve otomasyonun gelişmesi, iş hayatında hangi köklü değişiklikleri beraberinde getirmiştir? Düşüncelerinizi yazınız.

.....

.....

.....

2. Aşağıdaki adımları takip ederek beyin fırtınası çalışmasını gerçekleştiriniz.

- Beyin fırtınasını yönlendirmek üzere bir sözcü belirleyiniz.
- "Bilimsel gelişmeler toplumları sürekli dönüştürse de değişmeyen toplumsal ihtiyaçlar neler olabilir?" sorusunu cevaplamak için fikirlerinizi paylaşınız.
- Fikirlerinizi açıkça belirtiniz. Arkadaşlarınızın fikirlerini saygıyla dinleyiniz.
- Sınıf sözcüsü aracılığıyla fikirleri tahtaya yazınız ve bu fikirler üzerine tartışınız.
- Tartışma sonrası ulaştığınız ortak sonuçları yazınız.

.....

.....

.....

.....

Etkinlik

Adı	XXI. Yüzyılda Bilim ve Teknolojinin Toplumsal Hayata Etkisi
Amaç	XXI. yüzyıldaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerini değişim ve süreklilik kavramları çerçevesinde yorumlayabilme
Süre	30+30 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

- Öğretmeninizin rehberliğinde dört gruba ayrılınız. Her gruptan bir kişiği sözcü olarak seçiniz. Grup olarak aşağıda verilen konulardan birini seçiniz.

1. Grup
İletişim

2. Grup
Sağlık

3. Grup
Eğitim

4. Grup
Ulaştırma

- Güvenilir genel ağ kaynaklarından ve aşağıda verilen karekodlardan faydalanarak seçtiğiniz konu hakkındaki araştırma yapınız. Araştırma sürecinde aşağıdaki sorulardan faydalanabilirsiniz.

- Seçtiğiniz konuyla ilgili XXI. yüzyılda ne gibi değişimler meydana gelmiştir?
- Teknolojik gelişmelere rağmen hangi unsurlar süreklilik göstermektedir?
- Bilim ve teknoloji insanların günlük yaşamını nasıl etkilemiştir?
- Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplumsal hayata katkıları nelerdir?
- Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı olumsuz durumlar neler olabilir?

Aşağıdaki karekodları okutarak veya bağlantılara tıklayarak konunuzla ilgili kaynaklara erişiniz.

İLETİşİM

T.C. Cumhurbaşkanlığı
İletişim Bakanlığı

Türkiye Uzay Ajansı

EğİTİM

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri
Genel Müdürlüğü

Millî Teknoloji ve Yapay Zekâ
Genel Müdürlüğü

SAğLIK

T.C. Sağlık Bakanlığı

Türkiye Sağlık Enstitüleri
Başkanlığı

ULAşTIM

T.C. Ulaştırma ve Altyapı
Bakanlığı

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik
Araştırma Kurumu

Konu	Geçmişteki Durum	XXI. Yüzyıldaki Durum

Değerlendirme Yazısı

This image shows a full page of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, leaving small margins at the top and bottom. There is no handwriting or other markings on the paper.

ÖĞRENİYORUM

XXI. yüzyılda iletişim alanında gerçekleşen bilimsel ve teknolojik gelişmelerle ilgili verilen kaynaklardan faydalananarak aşağıdaki çalışmaları yapınız.

(...) İletişim teknolojisinde devrim sayılabilecek gelişmeler arasında telefon, radyo ve televizyonun bulunması önem açısından ilk sırada gelir. Bu gelişmelerden sonra iletişimde ikinci devrim diye nitelendirilebilecek gelişme ise bilgisayar ve internet teknolojisinde kendini göstermiştir. (...)

Teknolojik gelişmelerin sonucu olarak her türlü pazarın, ulusal olmaktan çıkıp uluslararası boyut kazandığı ve buna paralel olarak ta organizasyonların kendilerini hem ulusal hem de uluslararası çapta tanıtma gereğinin ortaya çıktığı günümüzde, küresel ağ olarak adlandırılan internet organizasyonlarca bir halkla ilişkiler aracı ve ortamı olarak kullanılır. (...)

Hüsamettin Akar,
Yeni İletişim Teknolojileri ve Bu Teknolojilerin
Halkla İlişkiler Çalışmalarında Kullanılması *

Dijital teknolojileri ve interneti kullanarak içeriklere ulaşma, bunları değerlendirme, kullanabilme, paylaşma, eleştirme ve oluşturma yeteneği olarak tanımlanabilecek dijital okuryazarlık, sadece okuma ve yazma yeteneğine dayanan geleneksel okuryazarlıktan farklıdır. Sürekli gelişen ve yaşam pratiklerinin her tarafında gittikçe görünür hale gelen dijitalleşme, dijital okuryazarlığı da dinamik bir süreç haline getirmekte ve yaşam boyu öğrenmeye konu etmektedir. Ülkelerin ekonomilerinin gittikçe dijitalleşmeye dayanması ve dijital teknolojilerin kişisel kullanımın bir parçası haline gelmesi hem bireysel hem de toplumsal olarak dijital okuryazarlığı önemli kılmaktadır. (...) Ürün ve hizmetlerin dijitalleşmesiyle insanlar ve nesneler arasındaki mesafeler kısalmaktadır. Dijitalleşme hareket kabiliyetini arttırmakta ve ağ etkilerini belirleyici hale getirmektedir. Tüketiciler veya işletmeler açısından bireysel müşteri ihtiyaçlarının karşılanmasına izin verecek ölçüde belirli verilerin kullanılmasına izin vermektedir. Yenilik, yatırım ve yeni iş ve iş alanlarının oluşturulması için geniş fırsatlar sunmaktadır. Bu nedenle dijitalleşmenin ileriye dönük olarak, sürdürülebilir büyümenin ana itici güçlerinden biri olacağı belirtilmektedir. (...)

Yakup Özkaya ve Veysel Arat,
*Türkiye’de Dijital Okuryazarlık Çalışmaları:
Literatüre Dayalı Nitel Bir Araştırma **

1. XXI. yüzyılda yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmelerin geçmiş dönemlerden en önemli farkı ne olabilir?
2. Bilim ve teknolojideki ilerlemelerin olumlu ve olumsuz etkilerini örnekler vererek aşağıdaki T tablosuna yazınız.

[illegible]

ÖĞRENİYORUM

XXI. yüzyılda eğitim alanında gerçekleşen bilimsel ve teknolojik gelişmelerle ilgili verilen kaynaklardan faydalanarak aşağıdaki çalışmaları yapınız.

Yapay zekâ, blok zincir, bilgisayarla görme, 5G/6G ve diğer ağ altyapısı, dijital kullanıcı etkileşimi, artırılmış gerçeklik, nesnelerin interneti, robot sanal dünyasının gerçek dünyada etkileşime girdiği teknolojidir. (...) Sanal gerçeklik ile öğrenme metodu öğrencilerde bilginin kalıcı olmasına da katkı sağlar. Oyun tabanlı öğrenme sistemleri, dokunsal teknoloji araçları öğrencinin analitik becerilerinin de gelişmesine destek olur. Örneğin sanal dünyada üç boyutlu olarak kurulan bir laboratuvar öğrencilerin dikkatini daha çok çekmesine ve derse katılım noktasında gelişme sağlayacaktır. Öğrenciler aynı zamanda yaratıcılıklarını da kullanabilme imkânı bulacaklar. (...)

EBA Eğitim Bilişim Ağı ise, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Fatih projesi kapsamında oluşturulan, anaokulundan liseye kadar tüm öğrenme seviyeleri için kişiselleştirilmiş ve güvenilir bir öğrenme ortamı sağlayan bir sosyal eğitim platformudur. Kullanıcılara kişisel ve mesleki gelişim için müfredata uygun ders içeriği ve içeriği sağlayan bir eğitim platformudur. Bu platformun amacı, materyallerin okullarda, evlerde veya başka yerlerde bilgi ve iletişim teknolojisi (BİT) araçlarıyla kullanımını destekleyerek eğitimde teknoloji entegrasyonunu sağlamaktır. (...)

Hazal Atlı ve Tunç D. Medeni,

*Uzaktan Eğitimin Teknolojik Gelişimi: Öğretmen ve Öğrencilerin Bakış Açısı ile Karşılaştırmalı Gzft Analizi **

Kaynak

A

Kaynak

B

21. yüzyılda yaşayan gelişmiş toplumlarda genç nesiller farklı bakış açıları ve çözüm önerileri üretebilen, eleştirel düşünebilen, araştırmacı ve çözümleyici bireyler olarak eğitim görecektir. Çünkü eğitim toplumların geleceğini şekillendiren en önemli unsurdur. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde çağın gereklerine uygun eğitim alan yeni nesillerin toplumsal değerlere yabancılaşmadan yetiştirilmesi büyük önem taşır. Çünkü bu gençler gelecekte siyasetçi, devlet adamı, bilim insanı, memur ve işçi gibi toplumun tüm kesimlerini oluşturarak kendi toplumlarına yön vereceklerdir. Bu dengeyi sağlayabilen toplumlar; yeni yüzyılda bilim, teknoloji, sanat ve kültür alanlarında uluslararası düzeyde daha güçlü bir konuma ulaşır.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

1. Türkiye'nin XXI. yüzyılda eğitim alanında ortaya koyduğu projeler nelerdir? Bu projelerden hangi sonuçlar beklenmektedir?
2. Geçmişteki eğitim anlayışıyla XXI. yüzyılın eğitim anlayışını karşılaştırarak aşağıdaki tabloyu doldurunuz. Eğitimin temel bileşenlerindeki benzerlikleri ve farklılıkları tespit ediniz.

Eğitimin Temel Bileşenleri	Geçmişte	XXI. Yüzyılda	Benzerlikler	Farklılıklar
Öğrenme Ortamı (Mekân)				
Bilgi Kaynakları ve Araçlar				
Öğretmenin Rolü				
Eğitimin Amacı				

ÖĞRENİYORUM

XXI. yüzyılda sağlık alanında yaşanan gelişmelerle ilgili verilen kaynaklardan faydalanarak aşağıdaki çalışmaları yapınız.

Üç Boyutlu Baskı (3DP) Teknolojisi

Bu teknoloji özellikle cerrahide tıbbın gelişimini büyük ölçüde desteklemiştir. Örneğin, ameliyat öncesi hazırlık aşamasında, bazı karmaşık iç organ yaralanmaları veya kemik kırıkları varlığında, cerrahların acil durumlarda geleneksel yöntemlerle kilit noktayı fark etmesi zordur. 3DP teknolojisinin ilk aşaması olan Model Baskı yardımı ile doktorlar, gerçek BT tarama verilerinden yeniden oluşturulan yaralı parçanın birebir gerçek modelini elde edebilir, daha fazla görsel ve sezgisel bilgi alabilir, ameliyat öncesi daha ayrıntılı planlar yapabilir ve hatta model üzerinde önceden simüle edilmiş bir ameliyat uygulayabilir. (...)

İlaç ve Aşı Üretiminde YZ Uygulamaları

Gelişmekte olan YZ teknolojisi, geleneksel ilaç endüstrisini değiştirmiş ve yeni ilaç keşfini ve montajını kolaylaştırmış ve ilaçların kalitesi de yeni zirvelere ulaşmıştır. Derin öğrenme YZ teknolojisi ile desteklenerek keşfedilen ilaçlar, bir zamanlar başarılması imkansız olan proteinleri hedefleyebilmektedir. YZ teknolojisinin güçlü mantıksal çıkarım ve otomatik öğrenme yeteneklerinden yararlanarak tasarlanan ve üretilen kanser ilaçlarının daha iyi terapötik performans gösterdiği bildirilmiştir.

Hatice Keleş, *Tıpta Yapay Zeka Uygulamaları* *

Yapay zekâ kanseri erken teşhis edebilir, hayat kurtaran ilaçlar tasarlayabilir, ameliyatlarda doktorlara yardımcı olabilir, hastalıkları tahmin edebilir ve önleyebilir hatta insanların daha uzun ve sağlıklı yaşamalarına katkıda bulunabilir. Sağlık hizmetleri için çok sayıda fırsat sunuyor olsa da hekimler, uzmanlar ve araştırmacılar, yapay zekânın potansiyelinden yararlanmak için bir dizi zorluğun üstesinden gelmeleri gerektiğinin farkında. Peki, yapay zekâ hem hekimlerin hem de hastaların deneyimlerini iyileştirerek tıbbi yeniden şekillendirmeye hazır mı? (...)

Araştırmacılar, yapay zekânın henüz sağlık profesyonellerinin yerini almasını beklemiyor. Bunun yerine yakın gelecekte sağlık hizmeti sağlayıcılarının ve profesyonellerinin çalışmalarını destekleyeceğini ve geliştireceğini düşünüyorlar. Çünkü teşhiste, tedavide veya bir cerrahi müdahalede olası bir hatanın hayati sorunlara yol açabileceği gerçeğinin farkındalar. Bununla birlikte yapay zekânın büyük miktarda veriyi hızla analiz edebilmesi ve hayati tıbbi kararlar almak için gereken süreyi önemli ölçüde kısaltması, sağlık sektörüne sunduğu önemli yararlardan biri.

Özlem Ak, *Yapay Zekâ Tıpta Neler Vadediyor?* *

Kaynak
A

Kaynak
B

1. Yapay zekâ destekli sağlık uygulamalarının hastalıkların teşhis sürecindeki etkilerini neden-sonuç ilişki kurarak analiz ediniz.

Neden	Sonuç

2. Yapay zekâ teknolojilerinin sağlık alanında kullanımının avantajlarını ve sınırlılıklarını değerlendiriniz.

ÖĞRENİYORUM

XXI. yüzyılda ulaşım alanında yaşanan gelişmelerle ilgili verilen kaynaklardan faydalanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Modern Zaman İşleri,
Robotik ve Otonom Araçlar
adlı videoya karekod
aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

Yukarı Bakın, Paketiniz Var!

Teknolojideki gelişmeler taşıma ve nakliye endüstrisinde de büyük değişikliklere yol açıyor. (...) Pek çok şirket insansız hava araçlarıyla otonom paket teslimi konusunda araştırmalar ve denemeler yapıyor hatta teslimatlar gerçekleştiriyor. İnsansız hava araç-

larının kullanımına ilişkin gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasından sonra otonom paket teslimi de sıkça karşılaştığımız gelişmeler arasına girecek ve günlük yaşamda gerçek yerini bulacak gibi görünüyor.

Uç Uç Taksi

Teknolojinin bizi götüreceği uç noktalardan biri de havada yolculuk yapabileceğimiz taksiler olacak. Yakın gelecekte kısa mesafeler ve yakın şehirler arasında bireysel yolculuklar hava yoluyla çok daha kolay bir şekilde gerçekleştirilebilir. (...) Teknolojideki gelişmelere bağlı olarak insanların ve eşyaların taşınması konusunda yenilikçi uygulamalar kapımızın eşiğinde görünüyor. Ulaşım ihtiyaçlarını gelecekte daha etkili, paylaşımcı, hızlı, konforlu, ucuz ve çevreci şekilde karşılayabilmek amacıyla pek çok şirket araştırma ve geliştirme çalışmaları gerçekleştiriyor.

Tuncay Baydemir, *Yeni Nesil Ulaşım* *

Kaynak
A

Kaynak
B

Kaynak
C

(...) 360 günde Dünya'yı dolaşabilen yelkenli bir gemi saatte 16 km/sa hızla giderken, sanayi devrimi ile motorun icadı ve petrolün kullanılmasıyla; demiryolu, denizyolu ve havayolu taşımacılıkları ile Dünya'yı dolaşma süresi neredeyse 3 güne düştüğü görülmektedir. Bilgi ve iletişim çağı olan günümüzde ise Dünya'nın diğer ucundaki birine ulaşmak ise, anlık bir hız ile ölçülüyor olması, Dünya'nın artık eskisi kadar büyük olmadığını göstermektedir. Küreselleşme sonrası hızlı göç ile oluşan büyük kentsel sistemler metropollerini oluşturmuştur. Oluşan metropollerin birbirleri ile ilişkileri, uzun mesafede hızlı ulaşım sistemlerinin gelişmesiyle gerçekleşmiştir. (...) Küçülen dünyada bireyin genişlemesi, iletişim ve uydu sistemleri ile kentlerin mekânsal organizasyonları, bölgesel ve küresel ölçekte sosyal, ekonomik ve politik gibi birçok alanda etkilenmektedir. Ulaşım ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle hareketlilik kazanan insanın, kısalan seyahat süreleri nedeniyle uzak yerlere seyahat etme kabiliyeti artmakta, böylece farklı topluluklarla olan etkileşimi geniş bir coğrafya üzerinde gerçekleşmektedir. (...)

Betül Ertoý Sarıışık ve Ebru Vesile Öcalır,
*Ulaşım Teknolojilerinin Gelişmesiyle Ortaya Çıkan Mekân-Zaman Yakınsaması:
Ankara-İstanbul Yolculukları Örneği* *

1. Geçmiş yüzyıllardaki ulaşım araçlarıyla XXI. yüzyıldaki ulaşım araçları arasında ne gibi farklılıklar bulunmaktadır? Yazınız.

2. Ulaşım alanındaki teknolojik ilerlemelerin ekonomik, kültürel ve toplumsal etkileri neler olmuştur?

Etkinlik

Adı	XXI. Yüzyıldaki Bilimsel Gelişmelerin Toplumsal Yaşamdaki Etkileri
Amaç	XXI. yüzyıldaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerini değişim ve süreklilik açısından yorumlayabilme
Süre	30+30 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. XXI. yüzyıldaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkileriyle ilgili edindiğiniz bilgilerden faydalananarak aşağıdaki tabloyu örnekteki gibi doldurunuz.

Alanlar	Olumlu Etkiler	Olumsuz Etkiler
İletişim	Dijital okuryazarlık becerileri gelişmektedir.	Yanlış bilgi (dezenformasyon) hızla yayılabilmektedir.
Eğitim		
Sağlık		
Ulaşım		

2. İletişim, eğitim, sağlık ve ulaşım alanlarından birini seçiniz. Seçtiğiniz alandaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin bu alan üzerindeki etkilerini dikkate alarak aşağıdaki soruları sınıf arkadaşlarınızla tartışınız.

Seçtiğiniz alandaki temel ihtiyaç (örneğin haberleşme) geçmişten günümüze nasıl bir değişim göstermiştir?

Geçmişteki yöntemlerle (örneğin mektup) günümüzdeki yöntemler (örneğin anlık mesajlaşma) arasındaki en büyük fark nedir?

Bu değişim toplumun yapısını hız, sabırsızlık ve küresel etkileşim bakımından nasıl etkiler?

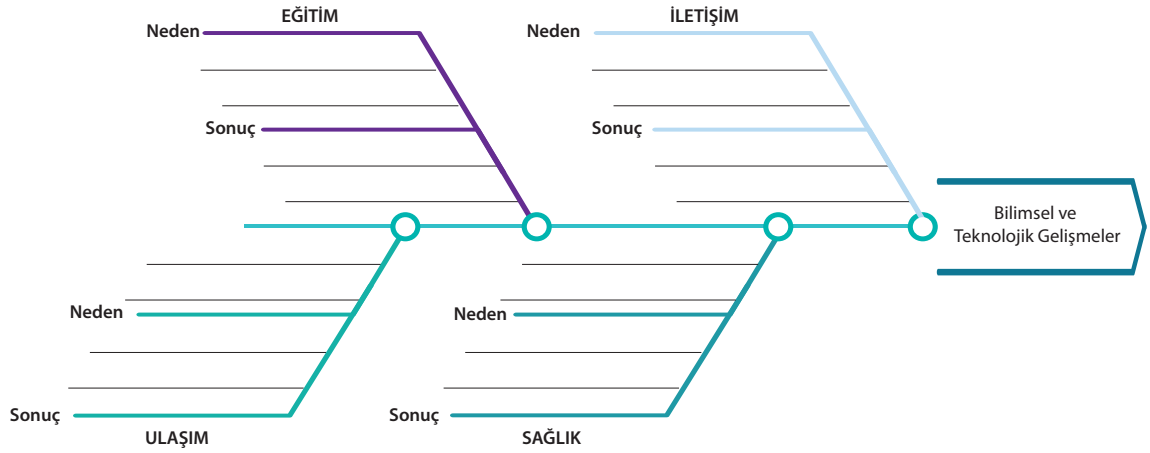
3. Tartışma sonrası verdiğiniz cevaplarla ilgili değerlendirmelerinizi kısaca yazınız.

[illegible]

- 4. Edindiğiniz bilgilerden faydalanarak aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Geçmişteki Durum	Günümüzdeki Yenilik
<i>Bilgiye ulaşmak için kütüphaneye gitmek</i>	<i>Yapay zekâ ve anlık arama motorları</i>

5. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin nedenleriyle sonuçlarını aşağıdaki balık kılçığı şemasında gösteriniz.

6. Geçmişten gelen bilimsel birikim, bugünkü yeniliklerin toplumu etkilemesini sağlar mı? Bu soru üzerinde tartışınız ve bilimin sürekliliğinin toplumun hafızasını korumadaki rolünü açıklayınız.

Değerlendirme

Aşağıdaki Çıkış Kartı'nı doldurunuz.

Çıkış Kartı

3

Çalışmada öğrendiğiniz üç yeni bilgiyi yazınız.

2

Çalışma boyunca hissettiğiniz iki duyguyu yazınız.

1

Hâlâ cevabını merak ettiğiniz bir soruyu yazınız.

2.2. XXI. YÜZYILDA BİLİM VE TEKNOLOJİ İLE DÜNYADA MEYDANA GELEN DEĞİŞİM

ÖĞRENİYORUM

Bilim ve teknolojiyle ilgili bilgilerin yer aldığı aşağıdaki tablodan faydalanarak soruları cevaplayınız.

BİLİM	TEKNOLOJİ
Bilim bilmektir.	Teknoloji, bilgiye dayalı olarak “yapmak”tır.
Bilim bilgi içindir. Bilimin çıktısı “yeni bilgi”dir.	Teknoloji toplum içindir. Teknolojinin çıktısı “yeni ürün”dür.
Bilim “anlama”yı çağırıştır. Bilim, doğal âlemi anlamayla ilgilidir.	Teknoloji “kullanma”yı çağırıştır. Teknoloji insanların isteklerini ve ihtiyaçlarını karşılamak için doğal âlemi kullanma, değiştirme ve kontrol etmesi ile ilgilidir.
Bilimin amacı insanların bilimsel merakını tatmin etmektir.	Teknolojinin amacı insanların istek ve ihtiyaçlarını karşılamaktır.
Bilim “ne” ve “niçin” sorularına cevap arar.	Teknoloji “nasıl” ve “hangisi” sorularına cevap arar.
Bilim, bilimsel yöntemi kullanarak doğada gözlemlenen şeylerin ne olduğunu ve niçin öyle olduğunu araştırma işlemidir.	Teknoloji doğal kaynakları insanların ihtiyaç duyduğu ürün ve hizmetlere dönüştürmek için bilgiyi kullanma işlemidir.
Bilim keşfeder.	Teknoloji icat eder.
Bilim, gözlem ve deneye dayalı olarak yeni bilgiyi ortaya çıkarmak ve bilgi birikimi sağlamaktır.	Teknoloji, yeni tasarım ve üretim tekniklerine dayalı olarak bilgiyi uygulamak ve faydaya dönüştürmektir.
Bilim, ürün ve ticari değerle ilişkili değildir.	Teknoloji, bilimin keşfettiği şeyi ürüne ve ticari değere dönüştürmekle ilişkilidir.
Bilimin hedefi bilgi ve anlayışımızı geliştirecek yeni bilgiler ortaya koymaktır.	Teknolojinin hedefi, insanların isteklerini ve ihtiyaçlarını karşılamak için yeni ürünler tasarlayıp insanlığın kullanımına sunmaktır.
Bilimde gözlem ve deneylere dayalı genellemeler yapılır ve kuramlar oluşturulur.	Teknolojide, bilime dayalı analiz ve sentezler yapılır, yeni ürünler tasarlanır.
Bilim, doğal varlıkların hâllerini ve davranışlarını gözlemleyerek arka planda işleyen görünmez mekanizmaları (yasalar ve ilkeler) ortaya çıkarmaya çalışır.	Teknoloji, bilimin ortaya çıkardığı mekanizmaları kullanarak yapay varlıklar ortaya koymaya çalışır.
Bilim, doğrulanmış kuramlar doğrultusunda öngörülerde bulunur ve olayların nasıl olacağının önceden görülmesini sağlar.	Teknoloji, bilimsel öngörüler doğrultusunda insanların hayatlarını kolaylaştıracak yeni ürünler yapar.
Bilimsel faaliyetlerde yoğun olarak dikkatli gözlemlenme, deney tasarlama ve yapma, muhakeme etme ve indirgeme becerileri kullanılır.	Teknolojik faaliyetlerde bilimi yorumlama, hayal etme, yaratıcılık, yenilikçilik, tasarlama, imal etme, ölçme ve sınama, problem çözme, takım çalışması ve iletişim becerileri kullanılır.

Yunus Çengel, *Bilim ve Teknoloji* *

1. Bilim ve teknoloji arasındaki temel farklar nelerdir? Açıklayınız.
2. Bilimin anlama, teknolojinin ise kullanma ile ilişkilendirilmesi ne anlama gelmektedir? Günlük hayattan örnek vererek açıklayınız.
3. Bilimin “ne” ve “niçin” teknolojinin ise “nasıl” ve “hangisi” sorularına cevap araması ne anlama gelir?
4. Bilimsel bilgiyle teknolojik ürün arasındaki ilişkiye dair çıkarımlarınız nelerdir?

ÖĞRENİYORUM

XXI. yüzyılda yapay zekâ alanında yaşanan gelişmelerle ilgili aşağıdaki kaynaklardan faydalanarak soruları cevaplayınız.

XXI. yüzyıl, yapay zekâ alanında büyük gelişmelerin ve inovasyonların yaşandığı bir dönemdir. Yapay zekâ; bilgisayarların ve makinelerin insan benzeri düşünme, öğrenme ve karar verme yetenekleri kazanmasını sağlayan bir teknolojidir. Özellikle son yıllarda artan veri miktarı ve güçlü bilgisayar sistemleri, yapay zekânın hızla gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Bu yüzyılda en önemli ilerlemelerden biri makine öğrenmesi ve derin öğrenme teknolojilerinde görülmektedir. Bu sistemler, büyük veri setlerini analiz ederek deneyimlerden öğrenebilmekte ve zamanla daha doğru sonuçlar üretebilmektedir. Örneğin yüz tanıma sistemleri, sesli asistanlar ve otomatik çeviri uygulamaları yapay zekâ sayesinde geliştirilmektedir.

Yapay zekâ sağlık alanında da önemli katkılar sunmaktadır. Hastalıkların erken teşhisinde kullanılan sistemler, röntgen ve MR (Manyetik Rezonans) görüntülerini analiz ederek doktorlara yardımcı olabilmektedir. Ulaşım sektöründe ise sürücüsüz araç teknolojileri geliştirilmekte ve trafik güvenliğinin artırılması hedeflenmektedir. Günlük yaşamda da yapay zekâdan yararlanılmaktadır. Akıllı telefonlardaki öneri sistemleri, sosyal medya algoritmaları ve alışveriş sitelerindeki ürün tavsiyeleri bu teknolojinin kullanım alanlarına örnek olarak gösterilmektedir. Ancak yapay zekânın gelişimi bazı tartışmaları da beraberinde getirmektedir. İş gücü üzerindeki etkiler, veri güvenliği ve etik sorunlar; günümüzde yapay zekânın ortaya çıkardığı önemli tartışma konuları arasında yer almaktadır. XXI. yüzyılda yapay zekâ, hayatın birçok alanını etkileyen güçlü bir teknoloji hâline gelmektedir. Bu gelişmeler, insan yaşamını kolaylaştırırken aynı zamanda dikkatli ve bilinçli bir kullanım gerektirmektedir.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

Kaynak

A

Kaynak

B

Yapay zekanın aldığı kararlar, insaninkilerden üstün sayılıyor. Bir yandan da, bu otomatlaşma sürecinin riskleri ortaya çıkıyor. Yapay zekayı geliştirenler, nadir olarak onun toplumsal etkilerini dikkate alıyor. Bunun için, toplumsal olarak iyicil uygulamalara gereksinim duyuyoruz. Baum (2017)'ye göre, yapay zeka geliştiricileri, ya iş gerekleri gibi dışsal nedenlerle ya da kendilerinden gelen içsel nedenlerle iyicil yapay zeka geliştirmeye motive olabilirler. Bu ikiliyi değerlendirmek gerekiyor. Onların içsel olarak nasıl motive olacakları, sosyal psikolojinin araştırma alanına giriyor. Öte yandan, Baum belki de fazla iyimser. Kimi örneklerde, kâr peşinde koşan en büyük şirketler ve otoriter devletler, yapay zekayı kamu yararına olmayacak biçimde kötücül olarak kullanma eğilimindedir. Kimi durumlarda, yapay zeka geliştiricisi uzmanlar, iyicil tasarımlar yapsalar bile, bunun şirket ve devlet çıkarlarıyla çatışması söz konusu olabilecek.

Ulaş Başar Gezgin, Esra Aslan ve Burcu Kılıç, *Yapay Zeka Psikolojisi ve Sosyolojisi* *

1. Yapay zekâ geliştiricilerinin kararlarını etkileyen faktörler, teknolojinin toplum yararına ya da zararına kullanılmasında nasıl bir rol oynamaktadır?

2. Yapay zekânın günlük yaşamı kolaylaştıran yönleri ile ortaya çıkardığı etik ve toplumsal sorunlar nelerdir?

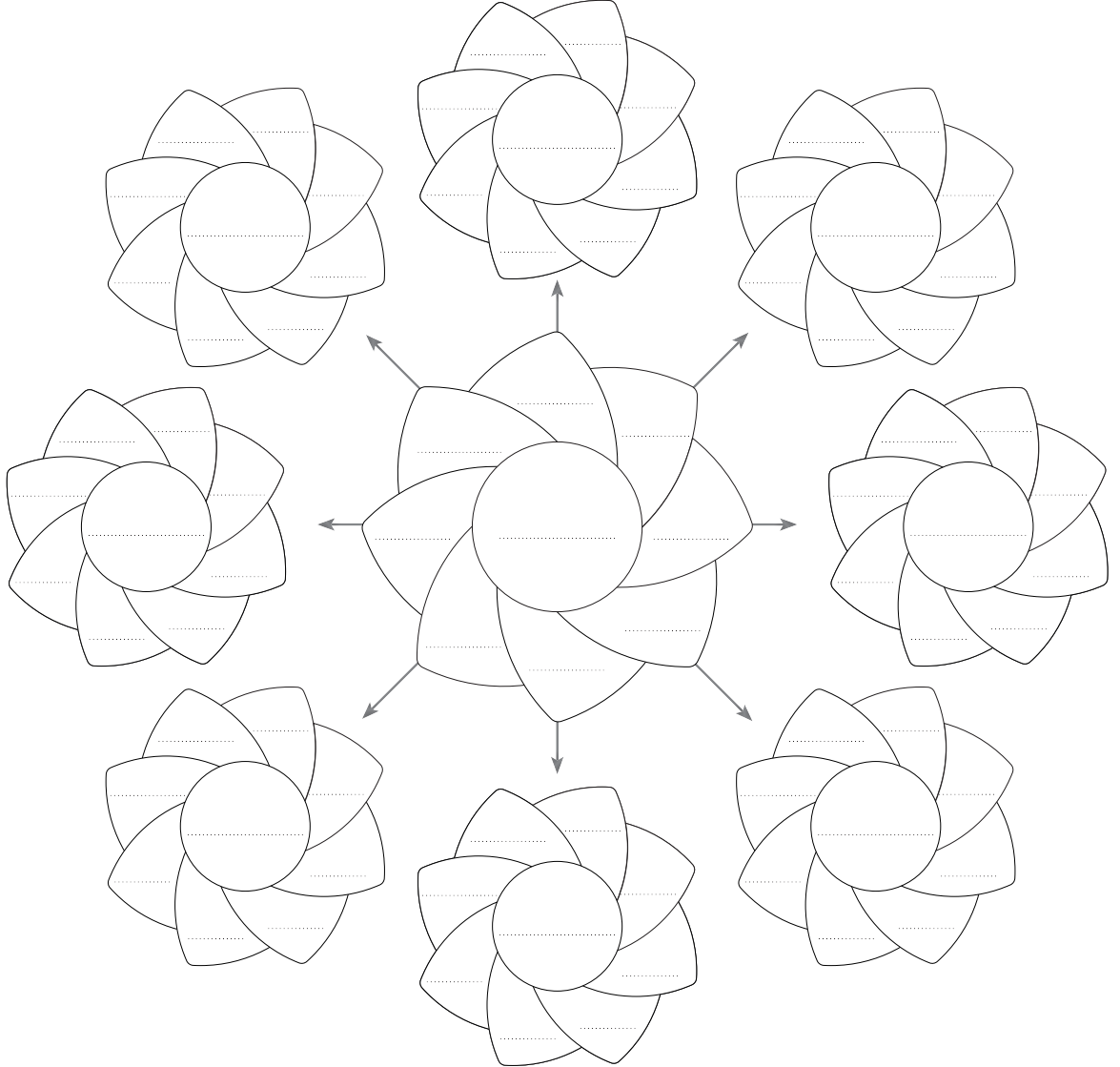
Etkinlik

Adı	Yapay Zekâ
Amaç	Yapay zekânın farklı alanlardaki etkilerini analiz ederek neden-sonuç ilişkisi kurabilme
Süre	30 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Aşağıdaki şablonun merkezine "Yapay Zekâ" kavramını yazınız.
2. Merkezin etrafındaki dairelere yapay zekânın etkilediği ya da etkileyebileceği temel alanları (örneğin sağlık, eğitim vb.) yazınız.
3. Her temel alanın etrafındaki alanlara ise etkilerini, sonuçlarını veya örneklerini yazınız.

4. Çalışmanızı sınıfta paylaşınız.
5. Yapay zekânın farklı alanlardaki etkilerini tartışınız.

Değerlendirme

Yapay zekânın gelecekte toplum yaşamını nasıl etkileyebileceğiyle ilgili düşüncelerinizi sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

ÖĞRENİYORUM

XXI. yüzyılda biyoteknoloji ve genetik bilimi alanında yaşanan gelişmelerle ilgili aşağıdaki kaynaklardan faydalanarak verilen çalışmaları yapınız.

XXI. yüzyıl biyoteknoloji alanında insanlık tarihinin en hızlı ve en kapsamlı gelişmelerine sahne olmuştur. Biyoteknoloji; canlı organizmalar, hücreler ve biyolojik sistemler kullanılarak insan yaşamını kolaylaştıracak ürünler ve yöntemler geliştirilmesini sağlayan bir bilim dalıdır. Özellikle moleküler biyoloji ve genetik alanındaki ilerlemeler, bu yüzyılda biyoteknolojinin hızla büyümesine zemin hazırlamıştır. Bu dönemde en dikkat çekici gelişmelerden biri, insan genomunun çözümlenmesi olmuştur. DNA'nın yapısının daha iyi anlaşılması sayesinde bilim insanları, hastalıkların

genetik nedenlerini ortaya çıkarabilmiş ve buna uygun tedavi yöntemleri geliştirebilmiştir. Genetik mühendisliği teknikleriyle canlıların genleri üzerinde değişiklik yapılmış böylece daha dayanıklı bitkiler üretilmiş veya bazı hastalıkların tedavisine yönelik çalışmalar yürütülmüştür.

Sağlık alanında biyoteknoloji büyük bir dönüşüm gerçekleştirmiştir. Aşı teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sayesinde özellikle salgın hastalıklara karşı hızlı çözümler üretilebilmiştir. Örneğin son yıllarda geliştirilen mRNA (mesajcı ribonükleik asit) aşıları, hastalıklara karşı bağışıklık kazandırmada yeni bir dönemin kapısını aralamıştır. Ayrıca kişiye özel tedavi yöntemleri sayesinde her bireyin genetik yapısına uygun ilaçların geliştirilmesi mümkün hâle gelmiştir.

Tarım alanında da biyoteknolojinin etkisi büyüktür. Biyoteknolojik çalışmalar ile tarımsal üretimde verimliliğin artırılması, ürünlerin dayanıklılığının geliştirilmesi ve tarım alanındaki çeşitli sorunlara çözüm üretilmesi hedeflenmektedir.

Bununla birlikte biyoteknolojinin gelişimi bazı etik tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Genetik müdahalelerin sınırları, insan üzerinde yapılacak gen düzenlemeleri, biyolojik verilerin güvenliği gibi konular günümüzde önemli tartışma konuları arasında yer almıştır.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

Kaynak

A

Kaynak

B

Biyoteknolojinin getireceği insan sonrası ne özelliklere sahip olacağı belirlenemese de toplum, her türlü kural, yasa, siyaset ve adalet, güvenlik, zekâ, birey, ölüm, özgürlük gibi kavramlar kısaca içinde insanın olduğu ve çevresinde şekillenen her şeyin temelden değişeceği veya ortadan kalkacağı öngörülebilmektedir. Hızla gelişen bu teknolojiye hukuk başta olmak üzere tüm alanlarında aynı hızla cevap verebilmesi ve onu şekillendirmesi gerekmektedir.

Hukuki olarak alt yapının oluşturulmasının dışında halk ile etkileşimlere girilmesi, medya ve iletişimin önemini daha da artıracaktır. Mühendislerin her adımda içinde oldukları teknolojiye özellikle biyoteknoloji gibi insanı konu edinen bir alanda sosyal bilimciler ve filozoflara da oldukça ihtiyaç vardır. Biyoteknolojik okuryazarlık artırılmalıdır.

Elif Akçay ve Özhan Tıngöy,

Biyoteknoloji Çağında İnsan ve Etik:

*Crispr Teknolojisinin Birey, Aile ve Toplum Açısından Değerlendirilmesi **

1. Biyoteknolojinin ve genetik biliminin gelişimi karşısında hukuk, etik ve sosyal bilimler neden önemli hâle gelmektedir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Biyoteknolojide ve genetik bilimde yaşanan bilimsel gelişmeler insan yaşamını nasıl değiştirmiştir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Biyoteknolojinin güçlü ve zayıf yönlerini, sunduğu fırsatları ve oluşturabileceği tehditleri sınıf arkadaşlarınızla tartışınız. Tartışmadan sonra aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

Fırsatlar	Tehditler
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

ÖĞRENİYORUM

XXI. yüzyılda dijital dönüşüm sonucu yaşanan gelişmelerle ilgili aşağıdaki kaynaklardan faydalanarak verilen çalışmaları yapınız.

XXI. yüzyıl dijital dönüşümün somut teknolojik gelişmelerle hız kazandığı bir dönemdir. Dijital dönüşüm; bilgisayar, internet ve veri teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte üretimden eğitime kadar birçok alanın yeniden düzenlenmesini ifade eder. Özellikle 2000'li yıllardan sonra internet hizmetinin dünya genelinde milyarlarca insana ulaşması, bu sürecin en önemli göstergelerinden biridir. Bu dönemde yapay zekâ, büyük veri, bulut bilişim gibi teknolojiler büyük ilerleme kaydetmiştir.

Dijital dönüşüm günlük yaşamı da değiştirmiştir. Akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla insanlar haberleşme, alışveriş ve bankacılık işlemlerini internet üzerinden gerçekleştirebilmiştir. Örneğin e-ticaret siteleri ve mobil bankacılık uygulamaları, zamandan tasarruf sağlayarak hayatı kolaylaştırmıştır. Eğitim alanında da özellikle COVID-19 [Coronavirus disease 2019/Koronavirüs disease 2019 (Koronavirüs hastalığı 2019)] sürecinde milyonlarca öğrenci uzaktan eğitim sistemiyle derslere katılmıştır. Sanayi alanında Endüstri 4.0 olarak adlandırılan süreçle birlikte fabrikalarda robotlar ve otomasyon sistemleri kullanılmaya başlanmıştır. Bu sayede üretim daha hızlı, daha hatasız ve daha verimli hâle gelmiştir.

Ancak bu gelişmeler bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Kişisel verilerin korunması, siber saldırılar ve teknoloji bağımlılığı günümüzde önemli konular arasında yer almaktadır. Dijital dönüşüm, XXI. yüzyılda somut teknolojik yeniliklerle hayatın her alanını değiştiren bir süreçtir. Bu dönüşüm, insanlara büyük kolaylıklar sağlamakla birlikte bilinçli ve güvenli kullanım gerektirmektedir.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

Dijital dönüşüm toplumları çeşitli düzeylerde etkiledi. Ekonomik anlamda üretim sistemlerinde dijital dönüşüm; otomasyonun sağlanması, maliyetlerin azalması gibi operasyonel anlamda olumlu etkiler sağlar ve üretkenliği artırır. Üretim tarzlarındaki dönüşüm ve değişen ihtiyaçlar ile birlikte yeni iş alanları doğmakta ve bu alanlarda istihdam sağlanmaktadır. Halka sunulan kamu hizmetlerinin dijital dönüşümü

devlet ile toplum arasındaki ilişkiyi daha kolay hale getirecek ve olumlu etkileyecektir. Sağlık, eğitim vb. zorunlu alanlarda hizmet alımı daha kolay ve zahmetsiz bir hale gelecektir. Sosyal ağlar, bloglar, internet siteleri bilgi paylaşımını ve bilgiye ulaşmayı kolaylaştırmıştır. Bununla birlikte dijitalleşme, iş gücü ihtiyacının azalması, belli iş kollarının ortadan kalkması, şirketlerin iflası, siber suçlar, sosyal bozukluklar gibi problemleri de beraberinde getirmiştir.

Mehmet Özcan ve Bekir Keskin, *Dijitalizasyon Bağlamında Sosyal Dönüşüm* *

Kaynak

A

Kaynak

B

ÖĞRENİYORUM

**XXI. yüzyılda yenilenebilir enerji alanında yaşanan gelişmelerle ilgili aşağıdaki kaynaklardan faydalana-
rak verilen çalışmaları yapınız.**

XXI. yüzyıl enerji üretiminde önemli değişimlerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Artan nüfus, sanayileşme ve fosil yakıtların çevreye verdiği zararlar insanları yenilenebilir enerji kaynaklarına yöneltmiştir. Yenilenebilir enerji; güneş, rüzgâr, su, jeotermal gibi doğada kendini sürekli yenileyebilen kaynaklardan elde edilen enerjidir.

Bu yüzyılda özellikle güneş ve rüzgâr enerjisinde büyük gelişmeler yaşanmıştır. Güneş panellerinin maliyeti son yirmi yılda önemli ölçüde düşmüş, verimlilikleri ise artmıştır. Böylece birçok ülkede evlerin çatısına kurulan güneş panelleriyle elektrik üretimi yaygınlaşmıştır. Rüzgâr enerjisinde ise daha büyük ve güçlü türbinler geliştirilmiş, deniz üzerine kurulan “offshore” (ofşor) rüzgâr santralleriyle daha fazla enerji elde edilmeye başlanmıştır.

Hidroelektrik enerji de yenilenebilir kaynaklar arasında önemli bir yer tutar. Hidroelektrik enerji, barajlarda suyun gücünün kullanılmasıyla elektrik üretilmesi işlemidir. Bunun yanında jeotermal enerji, yer altındaki sıcak su ve su buharının kullanılmasıyla özellikle bazı bölgelerde önemli bir enerji kaynağı hâline gelmiştir.

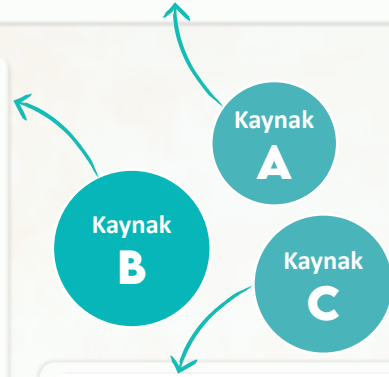
Son yıllarda enerji depolama teknolojilerinde de gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle lityum-iyon piller sayesinde güneş, rüzgâr gibi kesintili enerji kaynakları depolanarak daha verimli bir şekilde kullanılabilir hale gelmiştir. Elektrikli araçların yaygınlaşması da bu teknolojilerin gelişmesini hızlandırmıştır.

Yenilenebilir enerji kaynakları, çevre dostu olmaları nedeniyle karbon salımını azaltarak iklim değişikliğiyle mücadelede önemli bir rol oynamaktadır. Ancak bu sistemlerin kurulumu için yüksek başlangıç maliyetleri, bazı coğrafi sınırlamalar gibi zorluklar da bulunmaktadır. XXI. yüzyılda yenilenebilir enerji teknolojileri hızla gelişmiş ve enerji üretiminde önemli bir alternatif hâline gelmiştir. Gelecekte bu kaynakların yaygınlaşmasıyla daha temiz ve sürdürülebilir bir dünya hedeflenmektedir.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

Genel itibarıyla, yenilenebilir enerji hâlen dünyada özellikle gelişmekte olan ülkelerde yeni bir uygulama alanı bulmuş olup, düşük oranlarda gerçekleşen yatırımlar nedeniyle kesin veri sunmak zordur. Buna rağmen, enerji kaynağının kapasitesi, kullanılabilir potansiyeli, coğrafi analizler ve etütler ışığında finansal maliyetleri de dikkate alındığında, doğanın insanoğluna sunduğu kaynakların kullanımı, özellikle fosil kaynak rezervi düşük ve yenilenebilir enerji potansiyeli yüksek ülkeler için başlangıçta yüksek maliyet riski yaratabilir. Uzun vadede, ekonomik büyüme ile yenilenebilir enerji arasında iki yönlü pozitif bir bağın var olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür. Ayrıca, yenilenebilir enerji üretimi ve tüketimi uzun vadede gelecek vadeden bir sektör olarak ekonomik büyümeye pozitif katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bu katkılar; dışa bağımlılığı azaltma, istihdam yaratma, işsizlik sorununu çözme, cari açığı azaltma, üretime dayalı kalkınmayı destekleme, yerli para biriminin değerini artırma ve üretim maliyetlerini düşürme gibi alanlarda ortaya çıkabilmektedir.

Sibel Keskinlikç ve İclal Ünüvar,
Yenilenebilir Enerji ve Ekonomik Büyüme İlişkisi:
Türkiye Örneği *

Yenilenebilir enerji ile ilgili
videoya karekod aracılığıyla
ulaşabilirsiniz.

1. Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının çevresel ve ekonomik açıdan sağladığı avantajlar ve bu kaynakların kullanımında karşılaşılan zorluklarla ilgili aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Alan	Avantajlar	Karşılaşılan Zorluklar
Çevresel		
Ekonomik		

2. Yenilenebilir enerji yatırımlarının uzun vadede ülkelerin ekonomik bağımsızlığı ve sürdürülebilir kalkınması üzerindeki etkileri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

3. “Yenilenebilir enerji” kavramını merkeze alarak bir zihin haritası oluşturunuz. Zihin haritasında aşağıdaki kavramlara yer veriniz.

Çevre

Güneş

Rüzgâr

Fosil kaynak

Hidroelektrik

Maliyet

Sürdürülebilirlik

Üretim

ÖĞRENİYORUM

**XXI. yüzyılda uzay araştırmaları alanında yaşanan gelişmelerle ilgili aşağıdaki kaynaklardan faydalana-
rak verilen çalışmaları yapınız.**

XXI. yüzyıl uzay araştırmalarında büyük atılımların yaşandığı bir dönem olmuştur. Gelişen teknoloji sayesinde insanlık yalnızca Dünya yörüngesiyle sınırlı kalmamış; Ay, Mars ve daha uzak hedeflere yönelik projeler geliştirmeye başlamıştır. Bu süreçte devletlerin yanı sıra özel şirketlerin de uzay çalışmalarına katılması araştırmaların hız kazanmasını sağlamıştır. Bu yüzyılda gerçekleştirilen en önemli gelişmelerden biri, Mars'a gönderilen robot araçlar olmuştur. Örneğin NASA'nın [National Aeronautics and Space Administration/Neşinil Erinotikis end Speys Edministreyşin (Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi)] gönderdiği gezgin araçlar, Mars yüzeyinde incelemeler yaparak gezegenin geçmişte su barındırıp barındırmadığına dair önemli veriler toplamıştır. Aynı zamanda Ay'a yeniden insan gönderme hedefiyle geliştirilen Artemis programı, uzay çalışmalarında yeni bir dönemin başladığını göstermiştir.

Uzay teknolojilerinde roket sistemleri de büyük ilerleme kaydetmiştir. Özellikle tekrar kullanılabilir roketlerin geliştirilmesi, uzaya gönderilen araçların maliyetini önemli ölçüde azaltmıştır. Böylece uzaya daha fazla uydu fırlatılabilmiş ve uzay araştırmaları daha sürdürülebilir hâle gelmiştir. Günümüzde iletişim, hava durumu tahmini ve navigasyon sistemleri büyük ölçüde uydular sayesinde çalışmaktadır.

Uzay araştırmaları günlük hayatı da doğrudan etkilemektedir. GPS [Global Positioning System/Globil Pozişning Sistim (Küresel Konumlama Sistemi)] sistemleri, uydu interneti, hava tahminleri gibi birçok hizmet uzay teknolojilerinin bir sonucudur. Ayrıca uzayda yapılan deneyler yeni malzemelerin geliştirilmesine ve bilimsel bilgilerin artmasına katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte uzay çalışmaları, yüksek maliyetler, uzay kirliliği gibi sorunları da beraberinde getirmektedir. Yörüngede biriken eski uydular ve parçalar, yeni görevler için risk oluşturabilmektedir.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

Uzaya gönderilen ilk uydu, Sovyet Rusya tarafından 1957'de fırlatılan Sputnik 1'di. Fakat bu uydu yer-sabit bir uydu değildi. İlk yer-sabit uydu 1964 Tokyo Olimpiyatları'nın yayımında kullanılan, ABD'nin gönderdiği Syncom 3 adlı uyduydu. Uyduları kullanarak haberleşme sağlayan sistemler artık hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olmuş durumda. Haberleşme uydularıyla televizyon ve radyo yayınları yapılabildiği gibi veri servisleri de sağlanabiliyor. Haberleşme uydularının yer-sabit olmasının temel nedeni, bu teknolojinin yeryüzündeki kullanıcıların uydu servislerini almalarını sağlayan antenlerini bu uydulara kolaylıkla yönlendirerek sabitlemesine olanak sağlaması. Haberleşme uyduları yere göre sabit olmasaydı bu hizmetten faydalanabilmek için antenlerimizi sürekli uyduyu takip edecek şekilde çevirmek zorunda kalırdık.

Oktay Algün, Burcu Dikmen, Selime Gürol, Murat Hüdaverdi, Hilal Özen ve Celal Tüfekçi,
*Uzay Teknolojileri Uygulamaları **

Kaynak
A

Kaynak
B

1. Uzay araştırmalarında yaşanan gelişmeler ve bu gelişmelerin yansımaları ile ilgili aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Alan	Gelişmeler	Yansımaları
Bilim		
Teknoloji		
İletişim		
Çevre		
Siyaset		

ÖĞRENİYORUM

XXI. yüzyılda veri bilimi alanında yaşanan gelişmelerle ilgili aşağıdaki kaynaklardan faydalanarak verilen çalışmaları yapınız.

XXI. yüzyıl, verinin en değerli kaynaklardan biri hâline geldiği bir dönemdir. Veri bilimi çok büyük miktardaki verilerin toplanması, analiz edilmesi ve anlamlı sonuçlara dönüştürülmesini sağlayan bir alandır. İnternetin yaygınlaşması, akıllı cihazların artması ve dijital platformların çoğalmasıyla birlikte her gün milyarlarca veri üretilmektedir.

Bu yüzyılda “büyük veri” (big data) kavramı önem kazanmaktadır. Sosyal medya paylaşımları, alışveriş verileri, sağlık kayıtları ve sensörlerden gelen bilgiler veri biliminin temel kaynaklarını oluşturmaktadır. Geliştirilen algoritmalar sayesinde bu veriler analiz edilerek insanların davranışları, alışkanlıkları ve ihtiyaçları hakkında önemli bilgiler elde edilebilmektedir.

Veri bilimi özellikle sağlık alanında önemli katkılar sunmaktadır. Örneğin hastanelerde toplanan veriler analiz edilerek hastalıkların erken teşhisi mümkün hâle gelmektedir. Aynı şekilde finans sektöründe bankalar, milyonlarca işlem verisini inceleyerek usulsüzlükleri tespit edebilmektedir. E-ticaret siteleri kullanıcıların geçmiş alışverişlerine bakarak onlara uygun ürünler önerebilmektedir.

Günlük yaşamda da veri biliminin etkisi görülmektedir. Navigasyon uygulamaları, trafik verilerini analiz ederek en hızlı yolu önermekte hava durumu tahminleri, büyük veri analizleri sayesinde daha doğru yapılmaktadır. Bu durum veri biliminin hayatı kolaylaştıran bir araç hâline geldiğini göstermektedir. Ancak veri biliminin gelişmesi bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Kişisel verilerin korunması, gizlilik ve veri güvenliği günümüzde sorun teşkil eden önemli konular arasında yer almaktadır.

XXI. yüzyılda veri bilimi, teknolojik gelişmelerin merkezinde bulunan bir alan hâline gelmiştir. Doğru kullanıldığında hayatı kolaylaştıran bu alan, aynı zamanda bilinçli ve etik kullanım gerektirmektedir.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

Kaynak

A

Kaynak

B

Son yıllarda kamu yönetimi ve siyaset bilimi literatürünün öne çıkan konularından olan kanıta dayalı politika yapımı (evidence-based policy making) kavramı özellikle kamu politikaları ve büyük veri ilişkisi bağlamında konuyla yakından ilişkilidir. Burada en önemli hususlardan birisi olarak “ölçemediğinizi yönetemezsiniz (you can’t manage what you don’t measure)” sloganı çerçevesinde hem kamu sektörü hem de özel sektör açısından kanıta ya da bir diğer tabirle veriye dayanan yönetimler büyük önem taşımaktadır. Kamu politikası sürecinde yer alan “gündem oluşturma”, “kamu politikasının oluşturulması”, “uygulama” ve “değerlendirme” aşamalarının her birinde veri ve bilgiler büyük önem taşımakta ve karar alma süreçlerinin en temel unsurlarından birisi olarak değerlendirilmektedir. Kamu politikalarında büyük verinin kullanılması, yöneticilerin sezgileri yerine kanıt temelinde karar vermesini sağlamaktadır.

Turgay Altun, Fatih Şahin ve Nail Öztaş,
*Kamu Politikalarının Belirlenmesi ve Uygulanmasında Büyük Veri **

1. Veri biliminin kamu politikalarının belirlenmesindeki rolü nedir? Açıklayınız.

2. Büyük verinin bireyler için sağladığı avantaj ve dezavantajları aşağıdaki T diyagramına yazınız.

Avantajlar	Dezavantajlar
.....	
.....	
.....	
.....	

Etkinlik

Adı	<i>XXI. Yüzyılda Bilim ve Teknoloji</i>
Amaç	<i>XXI. yüzyılın bilim ve teknolojisi hakkında merak edilen bir konuda araştırma yapıp elde edilen sonuçların günümüz dünyasına etkileri hakkında çıkarımlarda bulunabilme</i>
Süre	<i>30+30 dakika</i>

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Öğretmeninizin rehberliğinde gruplara ayrılınız.
2. Aşağıdaki konuları grup arkadaşlarınızla inceleyiniz.
3. Verilen konulardan birini veya kendi belirleyeceğiniz bir konuyu seçerek araştırma konunuzu belirleyiniz.
4. Araştırma konunuzu belirledikten sonra görev dağılımınızı yaparak çalışma sürecinizi planlayınız.

- Yapay Zekâ
- Uzay ve Havacılık Teknolojileri
- Sağlık ve Biyoteknoloji
- Dijital Haklar
- Uzaktan ve Hibrit Eğitim Modelleri
- Siber Güvenlik
- İklim Krizi ve Yeşil Teknolojiler
- Sanal ve Artırılmış Gerçeklik (VR/AR)

5. Seçtiğiniz konu:

Seçtiğiniz konuyla ilgili merak ettikleriniz:

6. Seçtiğiniz konuyla ilgili neden-sonuç ilişkisi kurmaya yönelik açık uçlu araştırma soruları hazırlayınız.

?

-
-
-
-
-

7. Aşağıdaki kaynaklardan faydalanarak konunuz hakkında bilgi toplayınız.

- Yazılı kaynaklar
- Görsel materyaller
- Dijital medya

8. Genel ağdan bilgi toplarken dijital kimlik, site uzantısı (.gov, .edu, .org vb.), bilginin yayımlanma tarihi gibi ölçütlerle kaynakların güvenilirliğini kontrol etmeyi unutmayınız.

9. Farklı kaynaklardan topladığınız bilgileri karşılaştırınız. Bu süreçte bilgilerin doğruluğunu, geçerliliğini ve nesnelliğini araştırmacı ve sorgulayıcı bir bakış açısıyla değerlendiriniz.

10. Yaptığınız araştırmada ulaştığınız kaynakları değerlendirirken aşağıdaki sorulardan faydalanınız.

Bu kaynağın türü nedir? Yazarı kimdir? Kaynak hangi tarihte yayımlanmıştır?

Kaynak dijital ise bağlantı adresi ve dijital tanımlayıcısı nedir?

Elde edilen veriler konuyla ne kadar ilgilidir?

Kaynaklar arasında tutarsızlık içeren ifadeler nelerdir?

Kaynağın sunduğu bilgiler güncel midir?

Ulaşılan veriler araştırma konusunu açıklamada yeterli midir?

11. Elde ettiğiniz bilgileri örüntüler hâlinde sınıflandırınız ve bu örüntülerden yola çıkarak XXI. yüzyıl bilim ve teknolojinin gelecekteki toplumsal değişimlere nasıl yön verebileceğine dair çıkarımlarınızı belirtiniz.

12. Araştırma sonucunda hazırladığınız çalışmayı yazılı ya da görsel biçimde sınıf panosunda sergileyiniz.

13. Sınıfta sergilenen diğer grupların çalışmalarını inceleyiniz. Dikkatinizi çeken bilgileri not alınız.

Çalışmanın en beğendiğim yönü

Çalışmanın geliştirilebilecek yönü

Çalışma için öneri

Çalışmanın kazandırdığı yeni bilgi

14. Sınıf arkadaşlarınıza, yapılan çalışmayla ilgili yapıcı geri bildirimlerde bulununuz.

Değerlendirme

Çalışmanızı Öz Değerlendirme Formu ile değerlendiriniz.

Öz Değerlendirme Formu			
Bu form, kendinizi değerlendirmeniz amacıyla oluşturulmuştur. Çalışmanızı en doğru yansıtan ölçüt cümlesinin karşısındaki derecelerden en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği “X” ile işaretleyiniz. “Hiçbir Zaman” ve “Bazen” seçeneklerini işaretlediyseniz bu davranışlarınıza yönelik eksiklerinizi gözden geçiriniz.			
Öğrencinin Adı ve Soyadı:	Sınıfı:	Numarası:	
Ölçütler	Dereceler		
	Hiçbir Zaman (1)	Bazen (2)	Her Zaman (3)
Etkinlik süresince grup çalışmasına etkin katılım sağladım.			
Araştırma soruları hazırladım.			
Araştırma konusunu farklı kaynaklardan araştırdım.			
Kaynakların güvenilirliğini değerlendirdim.			
Araştırma konusunun XXI. yüzyıldaki önemini kavradım.			
Kaynaklardaki farklı görüşleri belirledim ve bunları gruba aktardım.			
XXI. yüzyılda bilim ve teknolojiyle dünyada meydana gelen değişimleri kavradım.			
Diğer grupların çalışmalarını dikkatle inceledim.			
Grup çalışması sırasında iş birliği yaparak sorumluluklarımı yerine getirdim.			

Performans Görevi

Adı	XXI. Yüzyılda Ortaya Çıkan Meslekler
Görev	Bu performans görevinde sizlerden XXI. yüzyılda ortaya çıkan yeni meslekleri araştırmanız, bu mesleklerin hangi teknolojik gelişmelerle ortaya çıktığını ve toplumsal yaşamla eğitim üzerindeki etkilerini açıklayan bir sunum hazırlamanız beklenmektedir.

Aşağıdaki adımları takip ederek performans görevinizi hazırlayınız.

1. Göreve başlamadan önce dikkat edilecek noktalar

- XXI. yüzyılda ortaya çıkan yeni meslekleri tespit ediniz. Tespit ettiğiniz mesleklerden (veri analisti, yapay zekâ mühendisi, e-sporcu vb.) en az ikisini seçiniz.

2. Görev esnasında dikkat edilecek noktalar

- Seçtiğiniz mesleklerin hangi teknolojik gelişmelerle ortaya çıktığına ve toplumsal yaşamla eğitim üzerindeki etkilerine yönelik bilgi toplayınız.
- Güvenilir genel ağ sitelerini ve akademik kaynakları kullanarak araştırma yapınız.
- Araştırmanızda, seçtiğiniz her meslek için aşağıdaki başlıkları göz önünde bulundurunuz.
 - » Tanımı ve görevleri
 - » Ortaya çıkmasını sağlayan teknolojik gelişmeler
 - » Toplumsal yaşama etkileri
 - » Eğitim alanına etkileri
- Topladığınız bilgileri karşılaştırarak mesleklerin benzerlik ve farklılıklarını belirleyiniz.
- Topladığınız bilgileri kullanarak bir sunum hazırlayınız. Sunumunuzu hazırlarken dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:
 - » Açık ve anlaşılır bir dil kullanınız.
 - » Bilgilerin doğru olmasına dikkat ediniz.
 - » Bilgileri kısa ve açık ifadelerle yazınız.
 - » Sunumunuzu özgün bir şekilde hazırlamaya özen gösteriniz.
- Sunumunuzda görsel materyallerden faydalanınız.
- Sunumunuzun anlaşılır ve düzenli olmasına dikkat ediniz.

3. Görev bitiminde dikkat edilecek noktalar

- Performans görevinizi öğretmeninizin belirleyeceği tarihte ve eksiksiz olarak teslim etmeye dikkat ediniz.
- Sunum sırasında etkili iletişim yöntemlerini kullanmaya özen gösteriniz.
- Sunumdan sonra sunuma dair eleştirileri dinleyiniz. Bu eleştirileri ve varsa soruları cevaplayınız.

Değerlendirme: Performans göreviniz öğretmeniniz tarafından Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendirilecektir.

Dereceli Puanlama
Anahtar'na karekod
aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

2. Tema Ölçme ve Değerlendirme

1 ve 2. soruları aşağıdaki metinden faydalanarak cevaplayınız.

Sanayi ve teknolojide yaşanan gelişmeler çalışma hayatında önemli değişimlere yol açmıştır. Makinelerin üretimde daha fazla yer alması, insanların fiziksel güç yerine bilgi ve uzmanlık gerektiren işlerde çalışmasını ön plana çıkarmıştır. Bu durum çalışanların sürekli kendilerini geliştirmelerini ve hizmet içi eğitim almalarını gerekli kılmıştır.

İleri teknolojinin gerek üretimde gerek hizmet alanlarında kullanılması bazı geleneksel iş alanlarının azalmasına ve bu alanlarda çalışanların işsiz kalmasına yol açmıştır. Fakat bu olumsuz duruma rağmen teknolojik gelişmelerin yeni iş kolları oluşturması sayesinde yeni istihdam alanları da açılmaktadır. Ayrıca teknolojik gelişmeler sayesinde ürün kalitesinin ve fonksiyonelliğinin artması, seri üretimin ise daha da hızlanması yeni pazar arayışlarını ortaya çıkarmakta ve pazarlama tekniklerinin değişmesine yol açmaktadır. Bu durum hizmet sektörünün gelişmesine ve organizasyon sistemlerinin önem kazanmasına da yol açmaktadır. Teknolojik gelişmeler ve otomasyon sistemleri nasıl ki sanayi iş kollarında bir işsizliğe neden olduysa, tarımda da makineleşmenin yaygınlaşması da köylerde iş gücü fazlasına neden olmuştur. Köylerde ortaya çıkan bu fazla iş gücü şehirlere göçü hızlandırmış ve artan şehir nüfusunun barınma ihtiyacı başta inşaat sektörü olmak üzere hizmet ve ulaşım sektörünün canlanmasına yol açmıştır. Böylelikle köylerden şehirlere göç eden insanlar yeni ekonomik alanlarda çalışarak toplumsal dönüşümün bir parçası hâline gelmiştir.

- XXI. yüzyıldaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkileri esas alındığında aşağıdakilerden hangisi bu kapsamın dışında kalır?
 - Teknolojik gelişmeler farklı iş alanları ve ihtiyaçlar ortaya çıkarmaktadır.
 - Teknolojik gelişmelerin bazı alanlarda yarattığı işsizlik göçlere neden olmaktadır.
 - Makineleşme ve otomasyonun gelişmesi sanayide istihdamın artmasını sağlamıştır.
 - Teknolojinin yarattığı iş gücü fazlalığı ekonominin farklı alanlarında kullanılmaktadır.
 - Teknolojik gelişmelerin etkisiyle insanlar farklı iş kollarında çalışmaya hazırlanmaktadır.
- Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerinin neden ve sonuçlarını aşağıdaki örnekteki gibi tabloya yazınız.

Neden	Sonuç
İleri teknolojinin kullanılması	Verimlilik ve kalitenin artması

3 ve 4. soruları aşağıdaki metinden faydalananarak cevaplayınız.

Teknoloji toplum yaşamının her alanında önemli değişimlere neden olmaktadır. Evlerde kullanılan elektronik araçlar sayesinde temizlik, yemek hazırlama ve diğer günlük işler daha pratik hâle gelmiştir. Bu durum zamandan tasarruf edilmesini sağlamış ve insanların kendilerine daha fazla zaman ayırmalarına olanak tanıyarak yaşam kalitelerini artırmıştır. Öte yandan bilgi teknolojilerinin gelişmesi çalışma hayatını da etkilemiştir. İnsanlar dijital iletişim araçları sayesinde evlerinden çalışabilmekte ve işlerini uzaktan yürütebilmektedir. Böylece iş yaşamında yeni çalışma modelleri ortaya çıkmaktadır.

Tüm bu gelişmeler göstermektedir ki 21. yüzyılda ülkelerin gelişmişlik düzeyinde belirleyici olacak unsurlar o ülkenin sahip olduğu yer altı ve yer üstü doğal kaynakların getireceği ekonomik değer değil bilgi üretimi ve teknolojiyi etkili kullanabilme yeteneği olacaktır.

3. Teknolojik gelişmelerin ev ve iş hayatı üzerindeki etkilerini karşılaştırarak açıklayınız.

[illegible]

4. Teknolojik gelişmelerin toplum hayatı üzerindeki etkilerine ilişkin metindeki tespitlere katılıyor musunuz? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

[illegible]

5-7. soruları aşağıdaki metinden faydalanarak cevaplayınız.

İnsanlık XXI. yüzyılın başında olmasına rağmen bilim ve teknoloji hızlı bir gelişim göstermektedir. İnsan hayatını etkileyen teknolojik buluşlar günlük yaşam alışkanlıklarını da değiştirmektedir. İletişim alanında dijital teknolojiler, siber ve sanal sistemler, üç boyutlu teknolojiler, hologram teknolojisi, yapay zekâ uygulamaları ve küresel haberleşme ağları bilgiye erişimi kolaylaştırarak XXI. yüzyılı şekillendirmektedir. Ulaşım alanında kara, deniz, hava ve uzay teknolojilerindeki gelişmeler, yüksek hızlı araçların yaygınlaşmasını sağlamış ve mekânsal uzaklıkların etkisini azaltmıştır. Sağlık alanındaki buluşlar ile gen teknolojisindeki gelişmeler hastalıkların tanı ve tedavi süreçlerinde önemli ilerlemeler sağlamıştır. Bununla birlikte bilimsel ve teknolojik gelişmeler, etik tartışmaları da gündeme getirmektedir. Yapay zekâ ve gen teknolojisi alanındaki gelişmelerin birey ve toplum üzerindeki etkileri farklı yönleriyle değerlendirilmektedir. 2017 yılında Japonya’da ortaya konulan Toplum 5.0 yaklaşımı, teknolojinin insan yaşamını destekleyen bir araç olarak değerlendirilmesi anlayışına dayanmaktadır.

5. Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerin hızlanması, bireylerin geleceğe yönelik çeşitli sorular sormasına neden olmaktadır. Aşağıdakilerden hangisi bu sorulara örnek olarak gösterilemez?

- A) Karar alma süreçlerinde yapay zekâ insanın rolünü azaltır mı?
B) Gezegenler arası insanlı yolculuklar yapılabilir mi?
C) Sosyal medya bireylerin davranışlarını nasıl etkiler?
D) Bilimsel gelişmeler gelecekte yeni etik sorunlar ortaya çıkarabilir mi?
E) Genetik mühendisliği hastalıkları önceden belirleyebilir mi?

6. XXI. yüzyılda bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerin dünyada meydana getirdiği değişimleri tespit etmeye yönelik üç soru yazınız.

-
-
-

7. XXI. yüzyılda bilim ve teknolojinin gelişimiyle ortaya çıkan değişimlerin olumlu ve olumsuz yönlerini örneklerle açıklayınız.

[illegible]

8-10. soruları aşağıdaki metinden faydalanarak cevaplayınız.

Modern dünyayı şekillendiren XXI. yüzyıl icatlarını araştırmaya karar veren Ali, genel ağ kaynaklarından ve gazetelerden topladığı bilgilere göre aşağıdaki sıralamayı yapmıştır.

- I. Akıllı telefonlar, iletişimi ve bilgiye erişimi kolaylaştırmış ayrıca günlük yaşamı kolaylaştıran birçok hizmeti erişilebilir hâle getirmiştir.
- II. Yapay zekâ; eğitim, sağlık, ulaşım, otomasyon, finans, veri analizi vb. alanlarda önemli katkılarda bulunmuştur.
- III. 3D yazıcılar; mühendislik, tıp, sanat ve sanayi alanlarında üretim süreçlerinde devrim yaratmıştır.
- IV. CRISPR (genetik düzenleme), genetik hastalıkların tedavisinde önemli ilerlemelerin yanı sıra bitki ve hayvan genetiğindeki müdahalelerle verim artışı sağlamıştır.
- V. VR (sanal gerçeklik) AR ve (artırılmış gerçeklik), eğlence ve eğitim hizmetlerinin yanı sıra sağlık alanındaki uygulamalara yenilikçi mler getirmiştir.

8. Topladığı verilerin ve bilgilerin doğruluğunu sağlam kaynaklara dayanarak teyit etmek isteyen Ali'nin başvuracağı yöntemler arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Alanında uzman kişilerin görüşlerine başvurmak
- B) Aynı bilgiyi farklı blog yazıları üzerinden karşılaştırmak
- C) Farklı güvenilir kaynaklardan elde edilen bilgileri karşılaştırmak
- D) Akademik dergilerde yayımlanmış bilimsel makaleleri incelemek
- E) Resm kurum ve kuruluşların yayımladığı raporları kontrol etmek

9. Sizce XXI. yüzyılda gerçekleşen bu hızlı bilimsel ve teknolojik gelişmelere toplumların uyum göstermeleri için eğitim konusunda neler yapılmalıdır? Düşüncelerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Ali'nin listesindeki teknolojik gelişmelerin dünyada meydana getirdiği değişimlerle ilgili 5N1K tekniğini kullanarak sorular oluşturunuz.

Kim?	
Ne?	
Nerede?	
Ne zaman?	
Neden/Niçin?	
Nasıl?	

Temayla ilgili daha fazla soru içeriğine karekod aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

3. TEMA

İNSANLIĞI İLGİLENDİREN SORUNLAR

3.1. ULUSLARARASI SORUNLAR

Anahtar Kavramlar

- çocuk sorunları
- göç
- kadın sorunları
- küresel sorun
- savaşlar
- terörizm

Bu temada sizlerden

- uluslararası sorunlar ile ilgili eleştirel düşünebilmeniz beklenmektedir.

Tema kapsamında çalışma yaprağını doldurmanız, performans görevini tamamlamanız, ölçme ve değerlendirme sorularını cevaplamanız beklenmektedir.

Tema karekodu

Tema sunusu

Aşağıda verilen adımları takip ederek soruyu cevaplayınız ve zihin haritası oluşturunuz.

1. "Temel insan haklarından mahrum bırakılmak ne gibi sorunlara yol açar?" sorusunu cevaplayınız.

- Ulaştığınız cevaplardan yola çıkarak temel insan haklarını listeleyiniz.

[illegible]

2. “Temel İnsan Hakları” başlığını ortalayarak sınıf ortamında bir zihin haritası hazırlayınız.

3. Öğretmeninizin rehberliğinde küçük gruplara ayrılıңыз.

- Temel insan haklarından mahrum olmanın yol açtığı uluslararası sorunların insanlara olan etkileri hakkında grup içerisinde tartışma yaparak fikir üretiniz.
- Ürettiğiniz fikirleri listeleyiniz ve arkadaşlarınızla tartışınız.

[illegible]

Bilgi Köprüsü

Aşağıdaki metinden ve karekoddan faydalanarak soruyu cevaplayınız.

Okuma Metni

Son yıllarda dünya genelinde su kaynaklarının azalması, artan kuraklık, gıdaya erişim sorunları ve yaşanan savaşlar; küresel istikrarı tehdit eden en önemli başlıklar arasında yer alır. Uzmanlar, bu krizlerin yalnızca çevresel değil siyasi ve ekonomik sonuçlara yol açtığına dikkat çekmektedir.

İklim değişikliğinin etkisiyle birçok bölgede yağış rejimleri değişime uğrarken tarım arazileri ciddi boyutta zarar görmektedir. Özellikle Afrika kıtasının bir kısmı, Orta Doğu ve Güney Asya’da uzun süren kuraklıklar insan hayatını olumsuz etkilemektedir. Su kıtlığı tarımsal üretimi de doğrudan etkilemektedir. Uzmanlar, önümüzdeki yıllarda “su savaşları” olarak adlandırılan çatışmaların artabileceği uyarısında bulunmaktadır. Öte yandan hâlihazırda devam eden savaşlar da bu krizi derinleştirmektedir. Çatışma bölgelerinde altyapının zarar görmesi, su ve gıda dağıtımını neredeyse imkânsız hâle getirmektedir. Milyonlarca insan yerinden edilmekte, insani yardım kuruluşları artan ihtiyaçları karşılamakta zorlanmaktadır. Araştırmacılar çözüm için uluslararası iş birliğinin şart olduğunu vurgulamaktadır. Sürdürülebilir su yönetimi, kuraklığa dayanıklı tarım teknikleri, adil kaynak paylaşımı gibi politikaların hayata geçirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Aksi takdirde su ve gıda krizlerinin daha geniş çaplı insani felaketlere ve yeni çatışmalara neden olabileceği belirtilmektedir. Küresel ölçekte yaşanan bu sorunlar, yalnızca belirli bölgeleri değil tüm dünyayı etkileyen ortak bir kriz olarak görülmektedir. Uzmanlar, zamanında atılacak adımların hem çevresel hem de insani açıdan büyük kayıpları engelleyebileceğini savunmaktadır.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

“Kuraklık” adlı videoya
karekod aracılığıyla
ulaşabilirsiniz.

1. Metinde ve videoda bahsedilen sorunların insanlar üzerindeki etkileri nelerdir? Sınıf arkadaşlarınızla tartışınız. Tartışma sonrası değerlendirmelerinizi yazınız.

3.1. ULUSLARARASI SORUNLAR

ÖĞRENİYORUM

Uluslararası sorunlarla ilgili aşağıdaki açıklamalardan faydalananak soruları cevaplayınız.

Terör eylemleri yalnızca doğrudan zarar verdikleri kişilerle sınırlı kalmaz; geniş kitleler üzerinde güvensizlik, panik ve istikrarsızlık duygusu oluşturur. Tarihsel olarak terörizm farklı biçimlerde ortaya çıkmıştır. XIX. yüzyılda anarşist hareketlerle ilişkilendirilen bireysel saldırılar dikkat çekerken XX. yüzyılda daha örgütlü ve ideolojik yapılar ön plana çıkar. Özellikle Soğuk Savaş Dönemi'nde bazı gruplar, siyasi sistemleri etkilemek ya da bağımsızlık taleplerini duyurmak için şiddete başvurur. XXI. yüzyıla gelindiğinde ise küreselleşmenin etkisiyle terörizm uluslararası bir boyut kazanır. Sınır aşan ağlar ve dijital iletişim araçları bu faaliyetlerin yayılmasını kolaylaştırır.

Bu sorun nedir?

.....

.....

Neden yaşıyor?

.....

.....

Sizce nasıl düzelir?

.....

.....

Gelişmiş ya da gelişmekte olan birçok ülke farklı nedenlerle işsizlikle mücadele etmektedir. Küreselleşme, teknolojik gelişmeler, ekonomik krizler ve eğitimdeki eksiklikler bu sorunun başlıca nedenleri olarak görülmektedir. Son yıllarda ön planda olan otomasyon ve yapay zekâ, bazı meslekleri ortadan kaldırırken yeni iş alanlarının oluşmasına da katkıda bulunmaktadır. Ancak bu değişime uyum sağlayamayan kişiler işsiz kalma riski yaşamaktadır. Ayrıca nüfus artışı ve iş gücüne katılımın yükselmesi iş bulmayı daha zor hâle getirmektedir. İşsizlik sadece gelir kaybına değil aynı zamanda öz güven eksikliğine, sosyal dışlanmaya ve psikolojik sorunlara yol açmaktadır. Uzun süre işsiz kalmak toplumda huzursuzlukların ve eşitsizliklerin artmasına neden olmaktadır.

Bu sorun nedir?

.....

.....

Neden yaşıyor?

.....

.....

Sizce nasıl düzelir?

.....

.....

İnsan faaliyetleri nedeniyle her yıl milyonlarca hektar orman alanı yok edilmektedir. Ormansızlaşmanın en önemli nedenlerinden biri tarım faaliyetleridir. Artan dünya nüfusuyla birlikte gıda talebi yükselmekte bu da tarım alanlarını genişletme ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Özellikle büyük ölçekli tarım ve hayvancılık faaliyetleri için ormanlar kesilmekte veya yakılmaktadır. Bunun yanı sıra ticari amaçlı ağaç kesimi de önemli bir etken olarak görülmektedir. Bir diğer önemli neden ise şehirleşme ve altyapı projeleridir. Yeni yollar, yerleşim alanları, barajlar ve sanayi tesisleri inşa edilirken geniş orman alanları yok edilmektedir. Ayrıca madencilik faaliyetleri de orman kaybına yol açan unsurlar arasında yer almaktadır.

Bu sorun nedir?

.....

.....

Neden yaşıyor?

.....

.....

Sizce nasıl düzelir?

.....

.....

Nükleer silahlar, sahip oldukları yıkıcı güç nedeniyle yalnızca savaş anında değil barış zamanında da küresel bir risk unsuru oluşturur. Bu silahların varlığı, devletler arasında güç dengesi kurma amacıyla savunulsa da yanlış hesaplamalar, teknik hatalar veya siyasi krizler sonucunda geri dönüşü olmayan felaketlere yol açma potansiyeline sahiptir. Nükleer silahlar sadece askerî bir mesele değil aynı zamanda etik, çevresel ve insani boyutları olan bir sorundur. Olası bir nükleer çatışma, yalnızca hedef alınan bölgeleri değil tüm dünyayı etkileyebilecek iklim değişikliklerine ve uzun vadeli sağlık sorunlarına neden olabilir.

Bu sorun nedir?

.....

.....

Neden yaşıyor?

.....

.....

Sizce nasıl düzelir?

.....

.....

Dünya genelinde enerji sorunları, XXI. yüzyılın en kritik meselelerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Nüfus artışı, sanayileşme ve teknolojik gelişmeler enerji talebini sürekli artırırken mevcut kaynakların sınırlı olması bu talebi karşılamayı zorlaştırmaktadır. Özellikle fosil yakıtlara olan bağımlılık hem çevresel hem de ekonomik açıdan ciddi sorunlara yol açmaktadır. Ancak bu kaynakların kullanımı, sera gazı emisyonlarını artırarak iklim değişikliğini hızlandırmaktadır. Enerji sorunlarının bir diğer boyutunu ise enerjiye erişimdeki eşitsizlik oluşturmaktadır. Dünyanın bazı bölgelerinde insanlar hâlâ temel enerji hizmetlerinden yoksun yaşamaktadır.

Bu sorun nedir?

.....

.....

Neden yaşıyor?

.....

.....

Sizce nasıl düzelir?

.....

.....

XXI. yüzyılda bilgiye erişim kolaylaşmasına rağmen eğitimde fırsat eşitsizliği hâlâ büyük bir problem olarak varlığını sürdürmektedir. Özellikle düşük gelirli ülkelerde çocukların okula erişimi sınırlıdır. Savaş, ekonomik kriz, göç gibi faktörler milyonlarca çocuğun eğitim hakkından mahrum kalmasına neden olmaktadır. Bu durum sadece bireylerin geleceğini değil aynı zamanda toplumların uzun vadeli kalkınmasını da olumsuz etkilemektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği de eğitim alanında önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu sorun nedir?

.....

.....

Neden yaşıyor?

.....

.....

Sizce nasıl düzelir?

.....

.....

Dünyada yaşanan yönetim problemleri; şeffaflık eksikliği, yolsuzluk, liyakatsiz yönetim, karar alma süreçlerindeki aksaklıklar gibi farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde bu tür problemler, kamu güveninin zedelenmesine neden olabilmektedir. Yönetim sorunlarının en belirgin sonuçlarından birini kaynakların verimsiz kullanılması oluşturmaktadır. Kamu kaynaklarının adil ve etkili bir şekilde dağıtılmaması, ekonomik eşitsizlikleri artırmakta ve toplumda adaletsizlik duygusunu güçlendirmektedir. Ayrıca uzun vadeli planlama eksikliği ve kısa vadeli politik çıkarların ön planda tutulması sürdürülebilir kalkınmayı zorlaştırmaktadır.

Bu sorun nedir?

.....

.....

Neden yaşıyor?

.....

.....

Sizce nasıl düzelir?

.....

.....

SORGULUYORUM

Aşağıdaki adımları takip ederek çalışmayı gerçekleştiriniz.

1. Aşağıdaki küresel sorunlardan birini seçiniz.

• Aşırı nüfus artışı	• Ormansızlaşma	• Nükleer silahlar
• Çocuk sorunları	• Açlık	• Savaşlar ve soykırım olayları
• Kadın sorunları	• Madde bağımlılığı	• Sağlık sorunları
• Göç	• Enerji sorunu	• Yönetim sorunları
• Irkçılık	• Eğitim sorunları	• Hızlı kentleşme ve konut sorunu
• Terörizm	• İşsizlik	• Tarım alanlarının verimsizleşmesi
• Trafik sorunları	• Aşırı silahlanma	

2. “Bu sorun şu an dünya genelinde ne boyutta?” sorusundan hareketle basılı ve dijital kaynaklardan bilgi toplayınız (Genel ağdan bilgi toplarken ilgili sitenin dijital kimliğinin veya uzantısının güvenilirliğini kontrol etmeyi unutmayınız.).

3. Seçtiğiniz sorunun sadece yüzeysel sonuçlarını değil “Neden?” sorusunu sorarak sonuçların derindeki nedenlerini de bulunuz.

Örnek (Hızlı Kentleşme)

*Kentleşme neden hızlandı?
Kırsalda iş imkânı neden daha azdır?
Tarım alanları neden verimsizleşti?
İnsanlar neden göç ediyor?*

4. Ulaştığınız bilgilerden faydalanarak belirlediğiniz sorunu ve bu sorunu etkileyen unsurları aşağıdaki balık kılçığı şemasında gösteriniz.

Balık kılçığının baş kısmına belirlediğiniz sorunu yazınız. Ulaştığınız dört temel nedeni kılçığın ana bölümlerine, alt nedenleri ise ana bölümlerin alt kısmına yazınız.

5. Seçtiğiniz sorunun çevrenizdeki yansımasıyla dünyadaki yansımasını aşağıdaki sorulardan yola çıkarak kıyaslayınız.

- Bu sorun şehrinizi nasıl etkiliyor?
- Bu sorun dünyanın başka bir ucundaki akranınızı nasıl etkiliyor olabilir?

6. Yaptığınız kıyaslama sonrası ulaştığınız çıkarımları belirtiniz.

Etkinlik

Adı	<i>Küresel Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri</i>
Amaç	<i>Küresel sorunlar konusunda akıl yürütebilme</i>
Süre	<i>30+30 dakika</i>

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Öğretmeninizin rehberliğinde gruplar oluşturunuz.
2. Aşağıdaki konular çerçevesinde güvenilir kaynaklardan araştırma yapıp bilgi toplayınız.

- İsrail'in Filistinli mazlumlara saldırıları
- Filistin'de yaşanan çatışmaların siviller üzerindeki etkileri
- Filistinlilerin zorunlu göçe maruz kalmalarının neden ve sonuçları
- Beslenme yetersizliği ve insani yardım sorunları
- Su, sağlık, barınma gibi temel ihtiyaçlara erişimde yaşanan güçlükler

3. Ulaştığınız bilgilerden yola çıkarak konuyu yansıtan bir poster hazırlayınız. Poster hazırlarken aşağıdaki maddeleri göz önünde bulundurunuz.

- Posterinizde yer alan bilgilerin doğru olmasına dikkat ediniz.
- Bilgileri kısa ve açık ifadelerle yazınız.
- Posterinizde konuyla ilgili görsel veya sembollere yer veriniz.
- Görsellerin konuyla ilişkili olmasına özen gösteriniz.
- Posterinizin anlaşılır ve düzenli olmasına dikkat ediniz.

4. Hazırladığınız posteri sınıfta paylaşınız.
5. Hazırladığınız posterden yola çıkarak konuyla ilgili çözüm önerilerinizi yazınız.

6. Yazdığınız çözüm önerilerini arkadaşlarınızla paylaşınız.

Değerlendirme

Aşağıdaki açıklamadan faydalanarak bir bildiri metni hazırlayınız.

Dünya liderlerinin katıldığı bir barış konferansına danışman olarak davet edildiğinizi düşününüz. Önünüzde savaşın yıktığı bir bölgenin raporu var. Bölgedeki insan hakları krizini çözecek bir "Barış ve Çözüm Bildirisi" kaleme alınız.

Bildirinizi yazarken aşağıdaki kavramlara yer veriniz.

- Ateşkes
- İnsani yardım
- Göçün engellenmesi
- Uluslararası hukuk
- Diplomasi

Bildiri

Bildiriye arkadaşlarınızla paylaşınız.

Etkinlik

Adı	<i>Küresel Sorunlara Farklı Açılardan Bakış</i>
Amaç	<i>Küresel sorunları farklı bakış açılarıyla değerlendirerek empati yoluyla çözüm önerileri geliştirebilme</i>
Süre	<i>30+30 dakika</i>

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Öğretmeninizin rehberliğinde üç gruba ayrılınız.
2. Grupça aşağıdaki rollerden birini üstleniniz.

Birleşmiş Milletler
temsilcisi

Gazeteci

Uluslararası yardım
kuruluşu temsilcisi

3. Aşağıda verilen küresel sorunlardan birini seçiniz.

İklim değişikliği ve kuraklık

Zorunlu göç ve mültecilik

Açlık ve yoksulluk

4. Üstlendiğiniz role göre aşağıdaki yönergeler doğrultusunda seçtiğiniz sorunu değerlendiriniz.

- Sorunun nedenlerini farklı açılardan ele alınız.
- Sorunun birey ve toplum üzerindeki etkilerini açıklayınız.
- Soruna yönelik uygulanabilir çözüm önerileri geliştiriniz.

5. Her gruptan rolüne uygun bir ürün hazırlamasını isteyiniz.

- BM [United Nations/Yunayttd Neyşinz (Birleşmiş Milletler)] temsilcisi resmî çözüm bildirisi hazırlar.
- Gazeteci haber metni veya röportaj hazırlar.
- Yardım kuruluşu temsilcisi eylem planı oluşturur.

6. Hazırladığınız çalışmaları sınıfta sununuz ve sunumlar sonrasında aşağıdaki soruları tartışınız.

- Aynı sorunun çözümü farklı bakış açılarıyla nasıl değişti?
- Hangi yaklaşım daha etkili çözümler sundu?
- Sorunun çözümünde iş birliği neden önemlidir?

Değerlendirme

Sunumların ardından aynı sorunun farklı bakış açılarına göre tanımını, algılanışını ve çözüm yollarındaki değişimini tartışınız.

Etkinlik

Adı	<i>Uluslararası Sorunların Tespiti ve Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri</i>
Amaç	<i>Uluslararası sorunlar konusunda akıl yürütmeye ulaşılan çıkarımları yansıtabilme</i>
Süre	<i>30 dakika</i>

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız. Etkinliği uygularken uluslararası sorunlar ve bunların çözümleri hakkında ulaştığınız bilgilerden faydalanınız.

1. Öğretmeninizin rehberliğinde gruplar oluşturunuz.
2. Grup olarak savaşlar ve soykırım olayları haricindeki uluslararası sorunlardan birini seçiniz ve bunlara yönelik çözüm önerilerinizi yazınız.

Uluslararası Sorun	Çözüm Önerileri

3. Aşağıdaki soruları grupça cevaplayınız.

- Bu sorun neden ortaya çıkıyor?
- Bu sorunun sonuçları nelerdir?
- Soruna yönelik farklı çözüm önerileri neler olabilir (Uygulanabilir çözüm önerileri yazınız.)?

4. Belirlediğiniz uluslararası sorunlara ve bunların çözümlerine yönelik genel ağdan faydalanarak bilgi toplayınız.
5. Elde ettiğiniz verileri kullanarak bir bilgi görseli hazırlayınız. Çalışmanızı resim, metin, tablo vb. içeriklerle zenginleştiriniz.
6. Bilgi görselinizi sınıfta sununuz ve seçtiğiniz sorunlara yönelik çözüm önerilerinizi ifade ediniz.
7. Sorunların ortak noktalarını belirleyip yazınız.

8. "Dünyanın en acil çözülmesi gereken sorunu hangisidir?" sorusundan hareketle sınıfta bir tartışma yapınız ve tartışma sonunda oylama yaparak bir sorun belirleyiniz.

Değerlendirme

Aşağıdaki çalışma yaprağında verilen soruları cevaplayınız.

Çalışma Yaprağı

1. Uluslararası hukuk kurallarına rağmen bazı coğrafyalarda insani krizler neden on yıllarca devam etmektedir? Bu durum adalet kavramı hakkında ne düşündürmektedir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Uluslararası bir sorunun çözümüne yönelik poster veya bilgi görseli hazırlamak bu sorunun çözümüne nasıl katkıda bulunabilir? Medyanın ve görsel iletişimin bu süreçteki gücünü tartışınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Bir uluslararası yardım kuruluşunun başkanı olsaydınız temel ihtiyaçlara erişimi engellenen bir bölgeye yardım ulaştırmak için hangi diplomatik ve pratik yolları izlerdiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

SORGULUYORUM

Aşağıdaki adımları takip ederek çalışmayı yapınız.

1. Aşağıda listelenen küresel sorunlardan bir tanesini belirleyiniz.

- Aşırı nüfus artışı
- Çocuk sorunları
- Kadın sorunları
- Göç
- Irkçılık
- Terörizm
- Hızlı kentleşme ve konut sorunu
- Ormansızlaşma
- Açlık
- Madde bağımlılığı

2. Belirlediğiniz sorunla ilgili basılı ve dijital kaynaklardan bilgi toplayınız (Genel ağdan bilgi toplarken ilgili sitenin dijital kimliğinin veya uzantısının güvenilirliğini kontrol etmeyi unutmayınız.).

3. Belirlediğiniz sorun bağlamında “Dünyada ve Türkiye’de bu sorunun durumu nedir?” sorusuna cevap arayınız.

4. Belirlediğiniz sorunun hangi toplumsal alanları (ekonomik, eğitim, sağlık, çevre vb.) etkilediğini inceleyiniz. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap arayınız.

- Bu sorunun ortaya çıkmasında hangi insan davranışları etkili olmuştur?
- Bu sorundan hangi ülkeler veya bölgeler daha fazla etkilenmiştir?
- Sorun büyürse gelecekte ne olur?

5. Sorunun giderilmesi için aşağıda verilen başlıklara uygun olarak çözüm önerileri yazınız.

Bireysel Çözümler

Yerel Yönetim Çözümleri

Devlet Politikaları

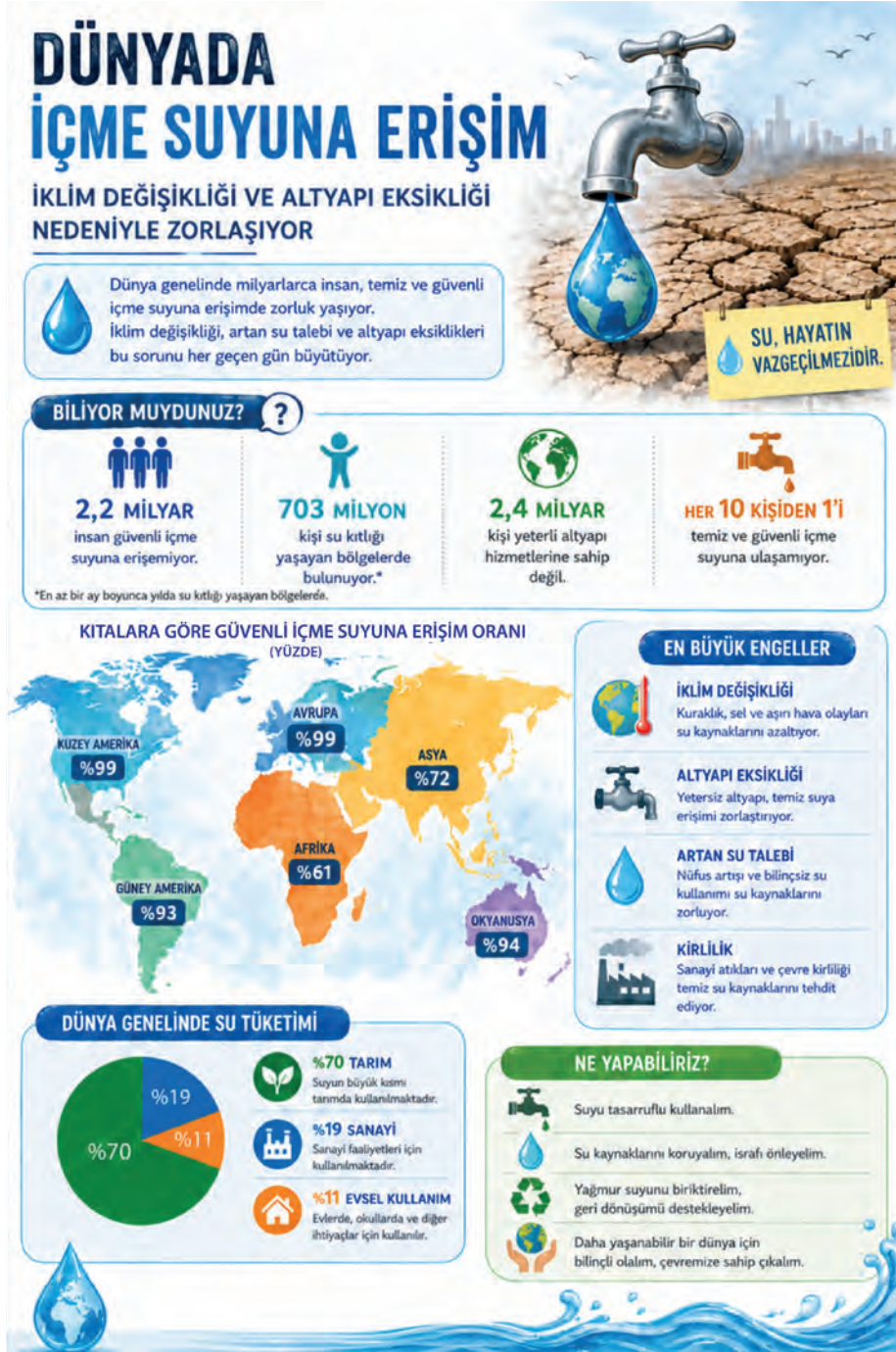
Uluslararası İş Birliği

Etkinlik

Adı	Küresel Sorunlara Farklı Açılardan Bakış
Amaç	Bilgi görselinde sunulan verilerden hareketle değerlendirmeler yaparak su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımına yönelik çözüm önerileri geliştirebilme
Süre	30 dakika

Aşağıda verilen bilgi görselini dikkatle inceleyiniz. Dünya genelinde su tüketim alanları, bölgesel suya erişim oranları ve suya erişimi etkileyen temel faktörler ile ilgili verilerden hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- 1. Suyun tarımsal, sınai ve evsel kullanım oranlarını karşılaştırarak aralarındaki farkı yorumlayınız.

2. Tarım sektörünün su tüketimindeki yüksek payının nedenlerini ekonomik, coğrafi ve teknolojik açıdan değerlendiriniz.

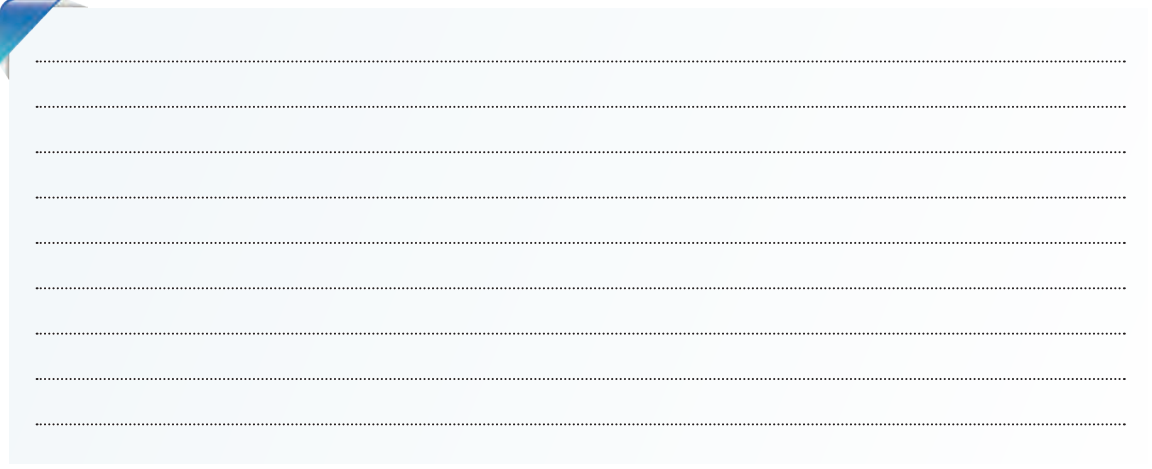

3. Suya erişim oranlarının bölgelere göre farklılık göstermesinin sebepleri neler olabilir?

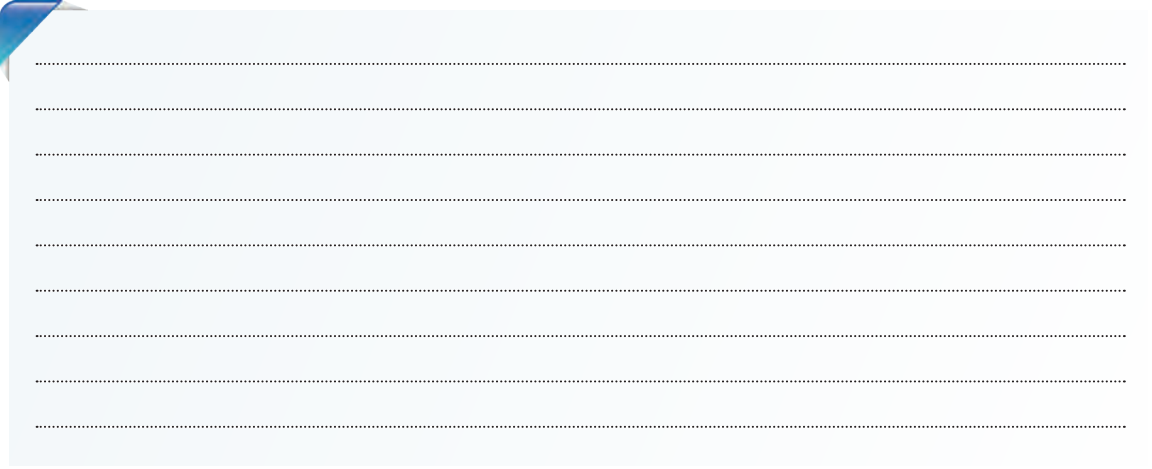

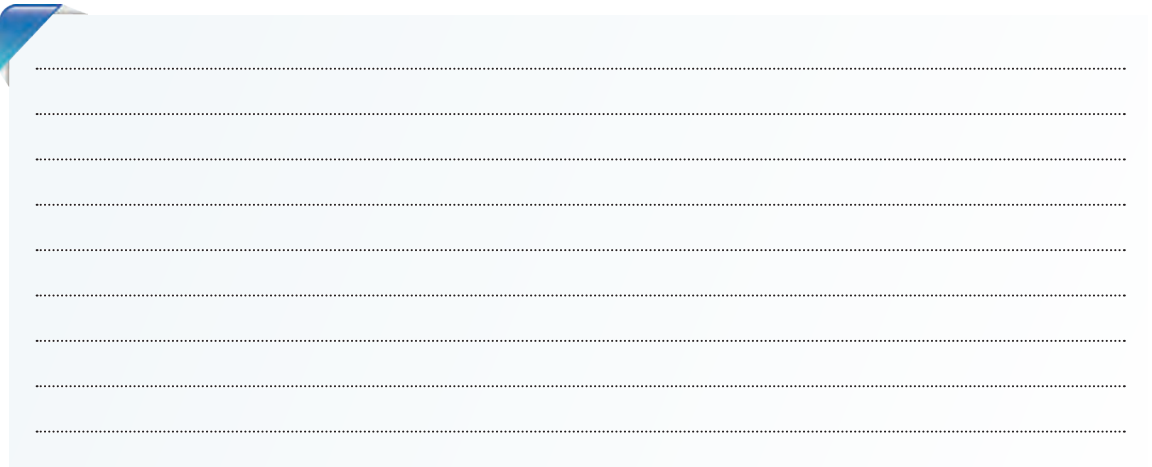
- 4. Su tüketiminin en yüksek olduğu alan ile suya erişimin en sınırlı olduğu bölgeler arasında nasıl bir ilişki kurulabilir? Açıklayınız.

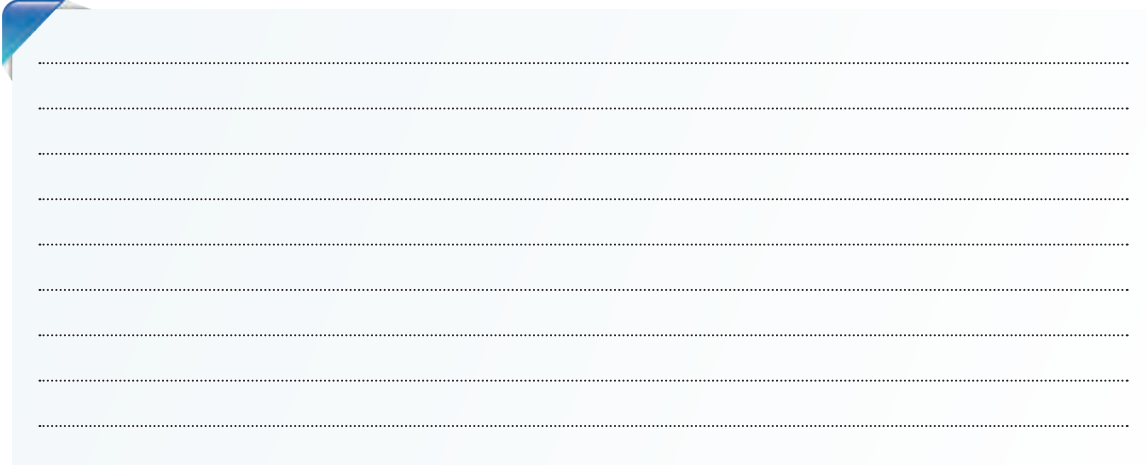
5. Dünya genelindeki su tüketimi, küresel adalet açısından nasıl değerlendirilebilir?

6. Dünyadaki su kullanımına ilişkin mevcut durum sürdürülebilir midir? Gerekçeleriyle açıklayınız.

7. Tarım, sanayi ve bireysel kullanım alanlarında su tasarrufunu artırmaya yönelik hangi önerilerde bulunabilirsiniz? Önerilerinizi maddeler hâlinde yazınız.

Değerlendirme

Aşağıdaki ifadeden hareketle kısa bir yansıtma yazısı yazınız.

“Su kaynaklarının yönetimi çevresel, sosyal ve ekonomik sorumluluk alanlarını kapsayan çok yönlü bir süreçtir.”

Performans Görevi

Adı	<i>Yerel, Bölgesel ve Küresel Sorunların Neler Olduğunu Belirleme</i>
Görev	<i>Bu performans görevinde sizlerden yerel, bölgesel ve küresel sorunların neler olduğunu belirlemeye yönelik bir araştırma yapmanız ve araştırma sonuçlarınızı gösteren bir rapor yazmanız beklenmektedir.</i>

Aşağıdaki adımları takip ederek performans görevinizi hazırlayınız.

1. Göreve başlamadan önce dikkat edilecek noktalar

Aşağıdaki soruların cevapları hakkında araştırma yapınız.

- Yaşadığınız yerde meydana gelen sorunlar nelerdir?
- Türkiye'yi ve çevre ülkeleri etkileyen sorunlar nelerdir?
- Tüm dünyayı etkileyen sorunlar nelerdir?

2. Görev esnasında dikkat edilecek noktalar

- Belirlediğiniz sorunlarla ilgili güvenilir kaynakları (makale, resmî kurumların raporları vb.) inceleyerek bilgi toplayınız.
- Raporunuzda bir ana başlık; çözüm önerileri ile birlikte yerel, bölgesel ve küresel sorunlar şeklinde üç alt başlık belirleyiniz.
- Raporunuzu yazarken sorunların sebeplerine, etkilerine, sonuçlarına üç alt başlık belirleyerek bu sorunlara çözüm önerileri geliştiriniz.
- Çözüm önerilerinin gerçekçi olmasına dikkat ediniz.
- Raporunuzdaki ifadeleri desteklemek için konuya uygun, dikkat çekici görseller kullanmaya özen gösteriniz.
- Bilgileri kısa, açık ve anlaşılır şekilde ifade ediniz.
- Raporunuzun özgün olmasına dikkat ediniz.
- Hazırladığınız raporu sınıfta sununuz.
- Sunum sırasında etkili iletişim yöntemlerini kullanmaya dikkat ediniz.

3. Görev bitiminde dikkat edilecek noktalar

- Raporunuzda belirlediğiniz sorunlar ve çözüm önerileri hakkında kısaca bilgi veriniz.
- Performans görevinizi öğretmeninizin belirleyeceği tarihte ve eksiksiz olarak yapmaya özen gösteriniz.

Değerlendirme: Performans göreviniz öğretmeniniz tarafından Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendirilecektir.

Dereceli Puanlama
Anahtarı'na karekod
aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

3. Tema Ölçme ve Değerlendirme

1-3. soruları aşağıdaki metinden faydalananarak cevaplayınız.

Dünyamızın bugünü ve yarını birbiriyle iç içe geçmiş, birbirini besleyen ve âdeta bir domino etkisi yaratan devasa krizlerin gölgesinde şekilleniyor. Dünyadaki aşırı nüfus artışı kısıtlı kaynaklar üzerindeki baskıyı artırırken özellikle gelişmekte olan coğrafyalarda eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlerin çökmesine, dolayısıyla yoksulluğun kalıcı bir döngü hâline gelmesine neden oluyor. Bu demografik baskı ve ekonomik istikrarsızlık, toplumun en savunmasız halkaları olan kadınların ve çocukların omuzlarına ağır bir yük bindiriyor.

1. Kadınların ve çocukların krizlerden daha fazla etkilenmesinin temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nüfus artışının yalnızca gelişmiş ülkelerde yaşanması
- B) Teknolojik gelişmelerden daha hızlı yararlanmaları
- C) Doğal kaynaklara diğer toplumlardan daha fazla sahip olmaları
- D) Ekonomik sorunlar nedeniyle daha savunmasız durumda olmaları
- E) Eğitim olanaklarına diğer gruplardan daha fazla ve nitelikli şekilde ulaşmaları

2. Küresel sorunların ortaya çıkmasında ve derinleşmesinde kaynakların kullanım biçimi nasıl rol oynamaktadır?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Kaynakların kullanım ve paylaşım biçiminin ülkeler arası eşitsizlikler ile küresel istikrar üzerindeki etkilerine ilişkin bir çıkarım yapınız. Bu çıkarımınızı yansıtan bir slogan oluşturunuz ve sloganınızın dayandığı düşünceyi açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7-9. soruları aşağıdaki metinden faydalanarak cevaplayınız.

Dünyada nükleer silahlanma, ülkeler arasındaki güç dengelerini etkileyen en önemli güvenlik sorunlarından biridir. Bu silahların varlığı, olası bir küresel çatışma riskini artırarak uluslararası barışı tehdit etmektedir. Tarih boyunca savaşlar ve soykırım olayları, milyonlarca insanın hayatını kaybetmesine ve büyük insani krizlere neden olmaktadır. Bu tür olaylar, insan hakları ihlallerinin ve toplumsal travmaların en ağır örnekleri arasında yer almaktadır. Günümüzde enerji sorunları fosil yakıtlara bağımlılık ve iklim değişikliğiyle daha da karmaşık hâle gelmektedir. Birçok ülke, sürdürülebilir ve yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş yaparak bu sorunu çözmeye çalışmaktadır. Eğitim alanındaki eşitsizlikler ise ülkeler arasında ve toplumlar içinde fırsat farklılıkları oluşturmaktadır. Kaliteli eğitime erişim, ekonomik kalkınma ve toplumsal gelişim için temel bir unsur olarak kabul edilmektedir. Bu küresel sorunlar birbirleriyle bağlantılıdır ve ortak çözümler gerektirmektedir. Uluslararası iş birliği, bu sorunların azaltılmasında en önemli araçlardan biri olarak görülmektedir.

7. Uluslararası sorunlar hakkında aşağıdaki çıkarımlardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Küresel sorunların çözümü için ülkeler arasında iş birliği gereklidir.
B) Uluslararası sorunlar birbirinden bağımsızdır ve ayrı ayrı çözülmelidir.
C) Eğitimde fırsat eşitsizliği yalnızca gelişmiş ülkelerde görülen bir sorundur.
D) Nükleer silahlanma yalnızca bölgesel güvenlik sorunlarına yol açmaktadır.
E) Enerji sorunları sadece fosil yakıt kullanımının artmasından kaynaklanmaktadır.

8. Nükleer silahlanma, iklim değişikliği, eğitimdeki eşitsizlikler gibi küresel sorunların birbiriyle bağlantılı olması bu sorunların çözümünde uluslararası iş birliğini neden zorunlu hâle getirir? Açıklayınız.

[illegible]

9. Nükleer silahlanma, savaşlar, enerji sorunları, eğitimdeki eşitsizlikler gibi küresel sorunların ortaya çıkma sebebi nedir? Bu sorunların uluslararası düzeyde çözülmesi neden önemlidir? Açıklayınız.

[illegible]

4. TEMA

ULUSLARARASI KURULUŞLAR

4.1. ULUSLARARASI KURULUŞLARIN ÖZELLİKLERİ

Anahtar Kavramlar

- bölgesel örgütler
- küresel örgütler
- uluslararası ilişkiler
- uluslararası kuruluşlar

Bu temada sizlerden

- uluslararası kuruluşların özelliklerini sorgulayabilmeniz beklenmektedir.

Tema kapsamında öğrenme günlüğünü doldurmanız, performans görevini tamamlamanız, ölçme ve değerlendirme sorularını cevaplamanız beklenmektedir.

Tema karekodu

Tema sunusu

Başlarken

Aşağıda verilen çalışmaları yapınız.

1. Milletler Cemiyeti'nin kuruluş sürecini ve amaçlarını araştırınız.
2. Milletler Cemiyeti kurulduktan sonra ne tür çalışmalar gerçekleştirmiştir? Örnek veriniz.
3. Sadabat Paketi ile Balkan Antantı'nın temel özellikleri nelerdir? Aşağıdaki tabloyu örnekteki gibi doldurunuz.

Özellik	Sadabat Paketi	Balkan Antantı
Ortak Özellik	<i>Saldırmazlık ve barışı koruma amacı taşıyan bölgesel iş birliği anlaşmasıdır.</i>	<i>Saldırmazlık ve barışı koruma amacı taşıyan bölgesel iş birliği anlaşmasıdır.</i>
Kurulduğu Bölge		
Katılan Ülkeler		
Kuruluş Amacı		
Kuruluş Tarihi		
Sona Erme Durumu		

4. Aşağıdaki kelime ilişkilendirme çalışmasını yapınız.

Milletler Cemiyeti, Balkan Antantı ve Sadabat Paketi ile ilgili aklınıza gelen kavramlardan ikisini yazınız. Yazdığınız kavramları ilgili ifadeler (Milletler Cemiyeti, Balkan Antantı, Sadabat Paketi) ile kullanarak anlamlı birer cümle yazınız.

Milletler Cemiyeti	
•	•
•	•

Balkan Antantı	
•	•
•	•

Sadabat Paketi	
•	•
•	•

Bilgi Köprüsü

1. Aşağıdaki metni okuyunuz, görselleri inceleyiniz ve karekodda verilen videoyu izleyiniz. Verilen kaynaklardan faydalanarak ismi geçen uluslararası kuruluşların görevleri hakkında çıkarımlar yapınız.

Okuma Metni

Uluslararası kuruluşlar barışın korunması, insan haklarının geliştirilmesi, küresel sağlık gibi alanlarda iş birliğini güçlendirmeyi hedefler. Aynı zamanda ülkeler arasında dayanışmayı artırarak krizlerin daha etkili yönetilmesini sağlar. Ekonomik alanda faaliyet gösteren kuruluşlar ise ülkeler arasında ticareti geliştirmek, kalkınmayı desteklemek ve ekonomik istikrarı sağlamak için çalışır. Böylece küresel ekonomi daha dengeli ve sürdürülebilir hâle getirilmeye çalışılır. Bunun yanında bazı yapılar ortak tarih, coğrafya veya kültürel bağlar etrafında bir araya gelen ülkeler arasında iş birliğini güçlendirmeyi amaçlar. Bu tür iş birlikleri hem bölgesel sorunların çözümünü kolaylaştırır hem de ülkeler arasındaki ilişkileri daha sağlam bir temele oturtur.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

Avrupa Parlamentosu

İslam İşbirliği Teşkilatı

Türk Devletleri Teşkilatı adlı videoya karekod aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

2. Aşağıdaki soruları cevaplayınız ve cevaplarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

- Uluslararası kuruluşların görevleri nelerdir?
- Uluslararası kuruluşların etkin olduğu alanlar nelerdir?
- Dünyada yaşanan hangi soruna hangi uluslararası kuruluş çare bulmuştur? Gözlemlerinizi, haberlerden takip ettiğiniz gelişmelerle veya sosyal çevrenizden edindiğiniz bilgilerle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

4.1. ULUSLARARASI KURULUŞLARIN ÖZELLİKLERİ

ÖĞRENİYORUM

Uluslararası kuruluşlar hakkında tanıtıcı bilgi içeren kimlik tablolarını inceleyip verilen soruları cevaplayınız.

Avrupa Konseyi

Kuruluş Tarihi: 5 Mayıs 1949

Üye Sayısı: 46 ülke

Merkez: Strazburg (Sıtrazburg), Fransa

Kurucu Üyeler: Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Norveç, İsveç, Birleşik Krallık

Birleşmiş Milletler

Kuruluş Tarihi: 24 Ekim 1945

Üye Sayısı: 193 ülke

Merkez: New York (Niv York), Amerika Birleşik Devletleri

Kurucu Üyeler: 51 ülke (Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği, Birleşik Krallık, Fransa, Çin vd.).

Dünya Sağlık Teşkilatı

Kuruluş Tarihi: 7 Nisan 1948

Üye Sayısı: 194 ülke

Merkez: Cenevre, İsviçre

Kurucu Üyeler: Kuruluş tarihinde Birleşmiş Milletlere üye 51 ülke (Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, İsveç, Norveç vd.).

İslam İşbirliği Teşkilatı

Kuruluş Tarihi: 25 Eylül 1969

Üye Sayısı: 57 ülke

Merkez: Cidde, Suudi Arabistan

Kurucu Üyeler: 61 ülke (Türkiye, İran, Pakistan, Suudi Arabistan, Afganistan, Endonezya, Mısır, Fas vd.).

Türk Devletleri Teşkilatı

Kuruluş Tarihi: 3 Ekim 2009 (Nahçıvan Anlaşması)

Üye Sayısı: 5 ülke

Merkez: İstanbul, Türkiye

Kurucu Üyeler: Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan

Şanghay İşbirliği Örgütü

Kuruluş Tarihi: 15 Haziran 2001

Üye Sayısı: 9 ülke

Merkez: Pekin, Çin

Kurucu Üyeler: Çin, Rusya Federasyonu, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan

Gelişen Sekiz Ülke (D-8) Teşkilatı

Kuruluş Tarihi: 15 Haziran 1997

Üye Sayısı: 8 ülke

Merkez: İstanbul, Türkiye

Kurucu Üyeler: Türkiye, Bangladeş, Mısır, Endonezya, İran, Malezya, Nijerya, Pakistan

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü

Kuruluş Tarihi: 25 Haziran 1992

Üye Sayısı: 13 ülke

Merkez: İstanbul, Türkiye

Kurucu Üyeler: Türkiye, Rusya Federasyonu, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Ukrayna, Bulgaristan, Romanya

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı

Kuruluş Tarihi: 1985

Üye Sayısı: 10 ülke

Merkez: Tahran, İran

Kurucu Üyeler: Türkiye, İran, Pakistan

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı

Kuruluş Tarihi: 30 Eylül 1961

Üye Sayısı: 38 ülke

Merkez: Paris, Fransa

Kurucu Üyeler: Türkiye, ABD, Kanada, Fransa, Hollanda, Belçika, Lüksemburg, Almanya, İtalya, Portekiz, İngiltere, Danimarka, İrlanda, Yunanistan, İsviçre, Avusturya, İsveç, İzlanda, Norveç, İspanya

G-20 (Grup-20)

Kuruluş Tarihi: 26 Eylül 1999

Üye Sayısı: 19 ülke + Avrupa Birliği + Afrika Birliği

Merkez: Daimî bir merkezi yoktur, dönem başkanlığına göre toplantılar farklı ülkelerde yapılır.

Kurucu Üyeler: Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Fransa, Birleşik Krallık, İtalya, Kanada, Japonya, Çin, Hindistan, Brezilya, Arjantin, Meksika, Rusya Federasyonu, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Endonezya, Güney Kore, Avustralya ve ayrıca Avrupa Birliği

UNESCO

Kuruluş Tarihi: 16 Kasım 1945

Üye Sayısı: 194 ülke

Merkez: Paris, Fransa

Kurucu Üyeler: Türkiye, Avustralya, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri, Brezilya, Çekoslovakya, Çin, Danimarka, Dominik Cumhuriyeti, Fransa, Güney Afrika, Hindistan, Kanada, Lübnan, Meksika, Mısır Norveç, Suudi Arabistan, Yeni Zelanda, Yunanistan

1. Küresel örgütlerin farklı alanlarda (sağlık, ekonomi, siyaset) faaliyet göstermesini nasıl açıklarsınız? Yazınız.

2. Bir uluslararası örgütün çok sayıda üyeye sahip olmasının sonuçları nelerdir? Açıklayınız.

3. Ekonomik iş birliği amacı taşıyan bölgesel ve küresel örgütlerin dünya ekonomisine katkıları nelerdir?

4. Uluslararası örgütlerin çok taraflı iş birliğine katkısı nasıl açıklanabilir?

Etkinlik

Adı	Küresel ve Bölgesel Örgütler
Amaç	Küresel ve Bölgesel Örgütler hakkındaki bilgileri düzenleyebilme
Süre	30 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Tabloda verilen küresel ve bölgesel örgütlerin kuruluş yerleri ve etki sahaları hakkında genel ağdan, akademik içeriklerden ya da kütüphane veri tabanlarından araştırma yapınız.
2. Ulaştığınız bilgilerden yola çıkarak boş alanları doldurunuz.

Küresel ve Bölgesel Örgütler	Kuruluş Yeri	Etki Sahası
Avrupa Konseyi		
Birleşmiş Milletler		
Dünya Sağlık Teşkilatı		
Ekonomik İşbirliği Teşkilatı		
Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı		
G-20		
D-8		
İslam İşbirliği Teşkilatı		
Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü		
Şanghay İşbirliği Örgütü		
Türk Devletleri Teşkilatı		

3. Küresel veya bölgesel bir örgütün uluslararası ilişkilerdeki etkileri neye göre belirlenir?

Değerlendirme

Aşağıdaki Çıkış Kartı'nı doldurunuz.

Çıkış Kartı

3

Çalışmada öğrendiğiniz üç yeni bilgiyi yazınız.

2

Çalışma boyunca hissettiğiniz iki duyguyu yazınız.

1

Hâlâ cevabını merak ettiğiniz bir soruyu yazınız.

ÖĞRENİYORUM

1. Aşağıdaki karekodları okutarak veya bağlantılara tıklayarak kaynaklara erişiniz.

Afrika Birliği

Türkiye ve Avrupa
Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı

Bölgesel İş Birliği Konseyi

Güney Ortak Pazarı

Nükleer Enerji Ajansı

Uluslararası Enerji Ajansı

2. Uluslararası kuruluşlarla ilgili incelediğiniz karekodlardaki metinlerden yola çıkarak bu kuruluşların var olma sebeplerini ifade eden açıklamalar yazınız.

Afrika Birliği

.....

.....

.....

.....

.....

Türkiye ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı

.....

.....

.....

.....

.....

Bölgesel İşbirliği Konseyi

.....

.....

.....

.....

.....

Güney Ortak Pazarı

.....

.....

.....

.....

.....

Nükleer Enerji Ajansı

.....

.....

.....

.....

.....

Uluslararası Enerji Ajansı

.....

.....

.....

.....

.....

Etkinlik

Adı	Uluslararası Kuruluşları Merak Etmek
Amaç	Uluslararası kuruluşların özelliklerine ilişkin merak ettiği soruları sorabilme
Süre	30+30 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Aşağıda verilen uluslararası kuruluşların özellikleriyle ilgili bilgi toplamak için örnekteki gibi araştırma soruları yazınız.

Avrupa Konseyi

Kuruluşun amacı nedir?

Hangi ülkeler bu kuruluşa üyedir?

Birleşmiş Milletler

Dünya Sağlık Teşkilatı

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı

G-20

.....

.....

.....

D-8

.....

.....

.....

İslam İşbirliği Teşkilatı

.....

.....

.....

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü

.....

.....

.....

Şanghay İşbirliği Örgütü

.....

.....

.....

Türk Devletleri Teşkilatı

.....

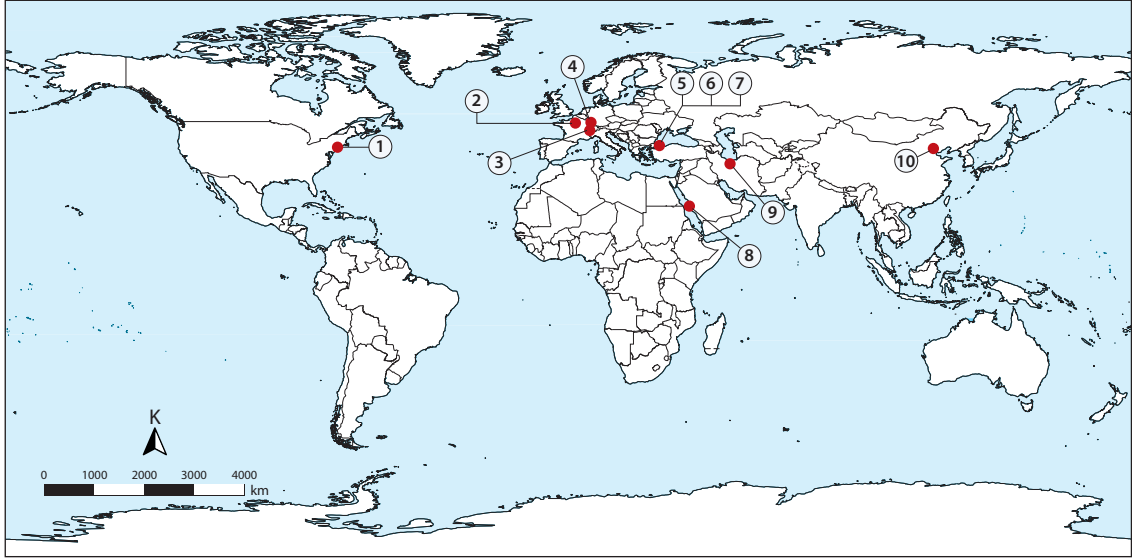
.....

.....

2. Hazırladığınız soruları birincil ve ikincil kaynaklardan faydalanarak cevaplayınız.

3. Aşağıdaki dilsiz haritada gösterilen merkezlerde bulunan uluslararası kuruluşların isimlerini belirleyerek bu isimleri haritanın altındaki kutucuklara yazınız.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Değerlendirme

1. Uluslararası kuruluşların önemini değerlendiriniz. Bu kuruluşların küresel sorunların çözümüne, barışın korunmasına ve uluslararası iş birliğine katkılarını dikkate alarak yansıtma yazısı yazınız.

Yansıtma Yazısı

2. Aşağıdaki soruları cevaplayınız ve cevaplarınızı sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

- a) Uluslararası kuruluşların üye ülkelere ne tür katkıları vardır?
- b) Bu kuruluşların küresel barış, istikrar ve iş birliğine katkıları hangi ortak noktada birleşir? Açıklayınız.
- c) Uluslararası kuruluşların ortak amaçları nelerdir?

SORGULUYORUM

Aşağıdaki adımları takip ederek beyin fırtınası çalışmasını gerçekleştiriniz.

- Beyin fırtınasını yönlendirmek üzere bir sınıf sözcüsü belirleyiniz.
- “Uluslararası kuruluşlarda Türkiye’nin rolü nedir?” sorusu hakkında fikirlerinizi paylaşınız.
- Fikirlerinizi çekinmeden ve açıkça belirtiniz.
- Arkadaşlarınızın fikirlerini saygıyla dinleyiniz.
- Sınıf sözcüsü aracılığıyla fikirleri tahtaya yazınız ve bu fikirler üzerine tartışınız.
- Tartışma sonrası ulaştığınız ortak sonuçları yazınız.

Uluslararası Kuruluş	Türkiye’nin Rolü
Avrupa Konseyi	
Birleşmiş Milletler	
Dünya Sağlık Teşkilatı	
Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	
Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı	
G-20	
D-8	
İslam İşbirliği Teşkilatı	
Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü	
Türkiye ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı	
Türk Devletleri Teşkilatı	

Adı	Sorunların Çözümünde Uluslararası Kuruluşlar
Amaç	Uluslararası kuruluşların özelliklerine ilişkin bilgileri çözümleyebilme
Süre	30 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Aşağıdaki metinden faydalananarak verilen çalışmaları yapınız.

Okuma Metni

Uluslararası sorunlar bir ülkenin tek başına çözebileceği sorunlar değildir. Bu nedenle farklı alanlarda faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlar etkin rol üstlenir. Aşağıda güncel bazı sorunlarla geçmişte yaşanan sorunlar ve bu sorunların çözümünde etkili olan kuruluşlar, kanıt niteliğinde örneklerle birlikte verilmiştir.

Sorun: 2019'da ortaya çıkan COVID-19 salgını kısa sürede küresel bir krize dönüşmüştür. Bu süreçte Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO) etkin rol oynamıştır.

Kanıt: Dünya Sağlık Teşkilatı; salgını "pandemi" ilan etmiş, ülkelere sağlık önlemleri konusunda rehberlik etmiş ve aşı çalışmalarının koordinasyonunda görev almıştır. Ayrıca veri paylaşımı ve küresel sağlık politikalarının belirlenmesinde merkezî bir rol üstlenmiştir.

Sorun: 2022'de başlayan Rusya Federasyonu-Ukrayna Savaşı, küresel güvenliği tehdit eden önemli bir krizdir. Bu süreçte Birleşmiş Milletler (BM) etkin rol üstlenmiştir.

Kanıt: Birleşmiş Milletler Genel Kurulu savaşla ilgili kınama kararları almış, Birleşmiş Milletlere bağlı kuruluşlar insani yardım faaliyetleri yürütmüş ve mülteciler için destek sağlamıştır. Ayrıca tahıl koridoru anlaşması gibi girişimlerde Birleşmiş Milletlerin arabuluculuğu etkili olmuştur.

Sorun: Karadeniz çevresindeki ülkeler arasında ekonomik dengesizlikler ve ticari sorunlar yaşanmıştır. Bu noktada Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ) devreye girmiştir.

Kanıt: Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü, üye ülkeler arasında ticareti artırmaya yönelik projeler geliştirmiş, ulaştırma ve enerji alanında iş birliği toplantıları düzenleyerek bölgesel ekonomik entegrasyonu güçlendirmeye çalışmıştır.

Sorun: 2008 küresel ekonomik krizi gibi durumlarda G-20 ön plana çıkmıştır.

Kanıt: G-20 ülkeleri liderler zirvesi düzenleyerek ekonomik istikrarı sağlamak için ortak kararlar almış, finansal sistemin güçlendirilmesine yönelik politikalar geliştirmiştir.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

1. a) COVID-19 salgını ve Rusya Federasyonu-Ukrayna Savaşı gibi örneklerden hareketle Dünya Sağlık Teşkilatı ve Birleşmiş Milletlerin uluslararası sorunların çözümündeki rollerini karşılaştırınız.

Notlar

b) G-20, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü ve İslam İşbirliği Teşkilatı örneklerinden hareketle uluslararası kuruluşların ekonomik ve siyasi sorunların çözümüne nasıl katkıda bulunduğunu açıklayınız.

Notlar

“Uluslararası Kuruluşlar” temasıyla ilgili öğrenme günlüğünü doldurunuz.

Öğrenme Günlüğü !

1. Bu temada neler öğrendim?

2. Öğrendiklerim içerisinde benim için en çok hangi bilgi önemliydi?

3. Hangi konuları öğrenirken zorlandım?

4. Daha detaylı öğrenmek istediğim konular nelerdir?

5. Öğrendiklerimi günlük hayatta nasıl kullanabilirim?

Performans Görevi

Adı	<i>Uluslararası Kuruluşların Yerel, Bölgesel ve Küresel Sorunların Çözümündeki Rolü</i>
Görev	<i>Bu performans görevinde sizlerden uluslararası kuruluşların yerel, bölgesel ve küresel sorunların çözümündeki çalışmaları konusunda araştırma yapmanız, araştırma sonuçlarını gösteren bir rapor yazmanız ve bunu sunmanız beklenmektedir.</i>

Aşağıdaki adımları takip ederek performans görevinizi hazırlayınız.

1. Göreve başlamadan önce dikkat edilecek noktalar

Aşağıdaki bilgiler kapsamında araştırma yapınız.

- Dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen ve meydana geldiği yer ve çevresini etkileyen bir sorun (Örneğin 2023 Kahramanmaraş depremleri-Türkiye) belirleyiniz.
- Dünyanın herhangi bir bölgesinde meydana gelen ve meydana geldiği yerle birlikte çevre ülkeleri de etkileyen bir sorun [(Örneğin 2013-2016 Ebola Salgını-Gine, Liberya, Sierra Leone (Siera Lone), Nijerya, Mali, Senegal)] belirleyiniz.
- Dünyanın herhangi bir bölgesinde meydana gelen ama etkileri tüm dünyada hissedilen bir sorun (Örneğin 2026 yılında ABD ve İsrail'in İran'a saldırısı) belirleyiniz.

2. Görev esnasında dikkat edilecek noktalar

- Belirlediğiniz sorunlarla ilgili hangi uluslararası kuruluş ya da kuruluşların ne tür çalışmalar yaptığı konusunda güvenilir kaynakları inceleyerek bilgi toplayınız.
- Raporunuzda bir ana başlık; yerel, bölgesel ve küresel sorunlarla uluslararası kuruluşlar şeklinde üç alt başlık belirleyiniz.
- Raporunuzu yazarken sorunların etkilerine ve uluslararası kuruluşların çabalarına yer veriniz.
- Raporunuzdaki ifadeleri desteklemek için konuya uygun, dikkat çekici görseller kullanmaya özen gösteriniz.
- Bilgileri kısa, açık ve anlaşılır şekilde ifade ediniz.
- Raporunuzun özgün olmasına dikkat ediniz.
- Hazırladığınız raporu sınıfta sununuz.
- Sunum sırasında etkili iletişim yöntemlerini kullanmaya özen gösteriniz.

3. Görev bitiminde dikkat edilecek noktalar

- Raporunuzda belirlediğiniz sorunlar ve çözüm önerileri hakkında kısaca bilgi veriniz.
- Performans görevinizi zamanında ve eksiksiz olarak yapmaya dikkat ediniz.

Değerlendirme: Performans görevinizi Öz Değerlendirme Formu ile değerlendiriniz.

Öz Değerlendirme Formu			
Bu form, kendinizi değerlendirmeniz amacıyla oluşturulmuştur. Çalışmanızı en doğru yansıtan ölçüt cümlesinin karşısındaki derecelerden en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği “X” ile işaretleyiniz. “Hiçbir Zaman” ve “Bazen” seçeneklerini işaretlediyseniz bu davranışlarınıza yönelik eksiklerinizi gözden geçirin.			
Öğrencinin Adı ve Soyadı:	Sınıfı:	Numarası:	
Ölçütler	Dereceler		
	Hiçbir Zaman (1)	Bazen (2)	Her Zaman (3)
Farklı ve güvenilir kaynaklardan araştırma yaptım.			
Hazırladığım raporda gerekli örneklerle yer verdim.			
Raporda görsellerden, tablolardan veya metinlerden yararlandım.			
Konu akışına uygun başlıklar kullandım.			
Metinlerimde açık, sade ve anlaşılır bir dil kullandım.			
Yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat ettim.			
Çalışmamı belirtilen sürede tamamladım.			

Çalışma sırasında öğrendiğim bilgiler

.....

.....

.....

.....

Çalışma sırasında zorlandığım yerler

.....

.....

.....

.....

Çalışmayı yeniden yapsam çalışmada dikkat edeceğim noktalar

.....

.....

.....

.....

Performans göreviniz öğretmeniniz tarafından Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendirilecektir.

Dereceli Puanlama
Anahtarı'na karekod
aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

4. Tema Ölçme ve Değerlendirme

1-3. soruları aşağıdaki metinden faydalanarak cevaplayınız.

Uluslararası düzeyde faaliyet gösteren kuruluşlar, dünya barışının korunmasında önemli roller üstlenir. Bu yapılar, ülkeler arasında çıkan anlaşmazlıklarda ara buluculuk yaparak çatışmaların büyümesini engeller. Örneğin Afrika'da yaşanan iç savaşlar sırasında taraflar müzakere masasına oturtularak ateşkes yapılmasına katkıda bulunulmuştur. Orta Doğu'da uzun süredir devam eden krizlerde insani yardımların ulaştırılması ve sivililerin korunması için çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Balkanlar'da 1990'lı yıllarda yaşanan savaşların ardından bölgede barışın tesis edilmesi için gözlemci misyonları oluşturulmuş ve yeniden yapılanma süreçleri desteklenmiştir. Bu kuruluşlar, yalnızca savaşları sona erdirmekle kalmamış aynı zamanda savaş sonrası toplumların yeniden inşasında da etkin rol oynamışlardır. Eğitim, sağlık ve altyapı alanlarında sağlanan destekler, kalıcı barışın temelini oluşturmuştur. Doğal afetler sonrasında yapılan yardımlar da ülkeler arasında dayanışmayı güçlendirmiştir. İnsan haklarının korunması ve ihlallerin önlenmesi için hazırlanan raporlar ve yaptırımlar da küresel barışa katkıda bulunmuştur. Nükleer silahların yayılmasını önlemeye yönelik çalışmalar, büyük ölçekli savaşların önüne geçilmesinde etkili olmuştur. Tüm bu faaliyetler, uluslararası iş birliğinin barış ve istikrar için ne kadar önemli olduğunu açıkça göstermiştir.

1. Aşağıdakilerden hangisi uluslararası düzeyde faaliyet gösteren yapıların temel özelliklerinden biridir?

- A) Kültürel etkinlikler düzenlemeleri
- B) Askerî yöntemlerle sorunları çözmeleri
- C) Gelişmekte olan ülkelerde faaliyet göstermeleri
- D) Ülkeler arasındaki anlaşmazlıklarda ara buluculuk yapmaları
- E) Yapılan yatırımlarla ekonomik kalkınma ve refaha odaklanmaları

2. Uluslararası kuruluşların özelliklerini daha iyi anlayabilmek için sorulabilecek üç araştırma sorusu yazınız.

3. Uluslararası kuruluşların özelliklerini gösteren bir kavram haritası oluşturunuz.

4-6. soruları aşağıdaki metinden faydalananarak cevaplayınız.

Türkiye, uluslararası kuruluşlarda etkin bir rol üstlenen ve çok yönlü dış politika izleyen bir ülkedir. Özellikle Birleşmiş Milletler bünyesinde barışın korunması, insani yardım ve sürdürülebilir kalkınma konularında önemli katkılar sunmaktadır. Barışı destekleme operasyonlarına askerî ve lojistik destek sağlayarak küresel güvenliğe katkıda bulunur. Aynı zamanda NATO üyesi olarak ittifakın savunma kapasitesinde stratejik bir konuma sahiptir. Avrupa Konseyi içinde insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin geliştirilmesine katkıda bulunur. Ayrıca G20 platformunda ekonomik iş birliği, küresel ve finansal istikrarın sağlanmasına yönelik çalışmalarda yer alır. Bölgesel düzeyde ise İslam İşbirliği Teşkilatı ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı gibi kuruluşlarda etkin rol oynar. Türkiye'nin bu kuruluşlardaki etkinliği hem kendi ulusal çıkarlarını korumasına hem de küresel sorunların çözümüne katkıda bulunmasına olanak tanır. Özellikle insani yardım alanında dünyanın önde gelen ülkelerinden biri olarak dikkat çeker. Bu çok yönlü katılım, Türkiye'nin uluslararası alandaki saygınlığını ve etkisini artırır.

4. Türkiye'nin uluslararası kuruluşlardaki rolü aşağıdakilerden hangisiyle en iyi açıklanır?
- A) Özellikle askerî ittifaklar içinde bulunur.
B) Bölgesel güvenlik konularında görev alır.
C) Uluslararası kuruluşlara üye olarak katılır.
D) Ekonomik yardım yapan bir ülke olarak yer alır.
E) Küresel çapta çok yönlü ve etkin görev üstlenir.
5. Türkiye'nin Avrupa Konseyi ve İslam İşbirliği Teşkilatı gibi farklı yapılar içinde yer alması aşağıdakilerden hangisini en iyi açıklar?
- A) Aynı tür sorunlara tek bir çözüm üretildiğini
B) Farklı bölgelerde iş birliği alanlarının olduğunu
C) Sadece Avrupa merkezli kuruluşlara önem verildiğini
D) Uluslararası kuruluşların benzer amaçlar için çalıştığını
E) Küresel sorunların tek bir kuruluş tarafından çözüldüğünü
6. Türkiye'nin Birleşmiş Milletler, NATO ve diğer bölgesel kuruluşlarda yer almasının uluslararası kuruluşların yapısı ve işleyişi hakkında ne tür çıkarımlar yapılmasına olanak sağladığını açıklayınız.

This image shows a full page of primary-ruled notebook paper. It features ten sets of horizontal lines across the page. Each set consists of three lines: a solid top line, a dashed middle line, and a dotted bottom line. The lines are evenly spaced and extend across the entire width of the page, leaving small margins at the top and bottom. There is no handwriting or other markings on the paper.

7-9. soruları aşağıdaki metinden faydalanarak cevaplayınız.

Ekonomik iş birliğini geliştirmeyi amaçlayan uluslararası kuruluşlar; ülkeler arasında ticaretin artırılması, kalkınmanın desteklenmesi ve ekonomik ilişkilerin güçlendirilmesi için faaliyet gösterir. Ekonomik İşbirliği Teşkilatı; üye ülkeler arasında ticaret, ulaşım ve enerji alanlarında iş birliğini geliştirmeyi hedefleyen bölgesel bir örgüttür. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı ise ekonomik büyüme, istihdam ve yaşam standartlarını yükseltmek amacıyla politika önerileri geliştiren küresel bir yapıdır. G20, dünyanın en büyük ekonomilerini bir araya getirerek küresel ekonomik sorunların çözümüne yönelik kararların alındığı önemli bir platformdur. D-8, gelişmekte olan ülkeler arasında ekonomik ve ticari iş birliğini artırmayı hedefleyen bir organizasyondur. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü ise Karadeniz havzasındaki ülkeler arasında ekonomik ilişkileri geliştirmek, ticareti artırmak ve bölgesel kalkınmayı desteklemek amacıyla kurulan bir topluluktur. Bu kuruluşlar genel olarak ülkeler arasında ekonomik dayanışmayı güçlendirmeyi, kalkınmayı hızlandırmayı ve küresel ekonomik istikrarı sağlamayı amaçlar. Her biri farklı ölçeklerde (küresel veya bölgesel) faaliyet gösterse de ortak amaçları ülkeler arası ekonomik iş birliğini geliştirmektir.

7. G20, D-8, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı gibi uluslararası ekonomik kuruluşların yapı ve işleyişi dikkate alındığında aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?
- A) Küresel ekonomik sorunların bölgesel örgütlerle çözülebileceği
B) Ekonomik iş birliğinin sadece gelişmiş ülkeler arasında yürütüldüğü
C) Ülkelerin ekonomik sorunlara karşı farklı ölçeklerde iş birliği yaptıkları
D) Uluslararası kuruluşların faaliyetlerinin yalnızca ticaret anlaşmalarıyla sınırlı kaldığı
E) Ekonomik kuruluşların karar alma süreçlerinde bağımsız hareket ettikleri
8. Aşağıdakilerden hangisi metinde sözü edilen ekonomik kuruluşların ortak özelliğiyle ilgili en doğru açıklamadır?
- A) Kültürel etkileşimi artırmak için ortak eğitim programları düzenlerler.
B) Ülkeler arasında askerî ittifaklar kurarak güvenliği sağlama amacı taşırlar.
C) Sadece gelişmiş ülkelerin ekonomik çıkarlarını korumak için faaliyet gösterirler.
D) Üye ülkelerin siyasi yönetimlerini ortak bir sistem altında birleştirmeyi amaçlarlar.
E) Ülkeler arasında ekonomik iş birliğini artırarak kalkınmayı desteklemeyi hedeflerler.
9. Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, G20, D-8, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü gibi kuruluşların amaç ve işleyişine bakarak uluslararası ekonomik kuruluşlar hakkında hangi genel sonuca ulaşılabilir? Açıklayınız.

[illegible]

10-12. soruları aşağıdaki metinden faydalanarak cevaplayınız.

Uluslararası kuruluşlar, ülkeler arasında iş birliğini artırmak ve ortak sorunlara çözüm üretmek amacıyla kurulmuş yapılardır. Avrupa Konseyi; insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumayı amaçlayan bir kuruluştur ve üye ülkeler arasında hukuki standartların geliştirilmesine katkıda bulunur. Türk Devletleri Teşkilatı; Türkçe konuşan ülkeler arasında kültürel, ekonomik ve siyasi iş birliğini geliştirmeyi hedefleyen bölgesel bir örgüttür. Ortak tarih ve kültürel bağlar bu teşkilatın temelini oluşturur. Şanghay İşbirliği Örgütü ise güvenlik, ekonomik iş birliği ve bölgesel istikrarı sağlamak amacıyla kurulmuş çok taraflı bir yapıdır. Özellikle terörizm, ayrılıkçılık ve aşırılıkla mücadele konularında ortak politikalar geliştirilmesine önem verir. Bu kuruluşlar, farklı amaçlara sahip olsalar da genel olarak ülkeler arasında iş birliğini artırmayı ve bölgesel ya da küresel sorunlara ortak çözümler üretmeyi hedefler.

- 10. Avrupa Konseyi, Türk Devletleri Teşkilatı ve Şanghay İşbirliği Örgütü hakkında verilen bilgilerden yararlanarak bu kuruluşların benzer ve farklı özelliklerini T tablosuna yazınız.**

Benzer Özellikler	Farklı Özellikler
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

- 11. Avrupa Konseyi, Türk Devletleri Teşkilatı ve Şanghay İşbirliği Örgütü hakkındaki bilgileri inceleyerek bu kuruluşların farklı alanlarda faaliyet göstermesinin uluslararası iş birliği açısından ne anlama geldiğini açıklayınız.**

.....

.....

.....

.....

.....

- 12. Uluslararası kuruluşların genel amacı ve ülkeler arası ilişkilere etkisi hakkında hangi sonuca ulaştığınızı açıklayınız.**

.....

.....

.....

.....

.....

Temayla ilgili daha fazla soru içeriğine karekod aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

5. TEMA

ÖZGÜRLÜK VE SORUMLULUK İLİŞKİSİ

5.1. ÖZGÜRLÜK VE SORUMLULUK İLİŞKİSİNE DAİR
FELSEFİ SORU VE PROBLEMLER

5.2. ÖZGÜRLÜK VE SORUMLULUK İLİŞKİSİNE DAİR
FELSEFİ DÜŞÜNCE VE ARGÜMANLAR

Anahtar Kavramlar

- irade
- özgürlük
- sorumluluk
- vicdan

Bu temada sizlerden

- özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair felsefi soru ve problemleri anlayabilmeniz,
 - özgürlük ve sorumluluk ilişkisi üzerine üretilmiş düşünceleri ve argümanları değerlendirilebilmeniz
- beklenmektedir.**

Tema kapsamında açık uçlu soruları cevaplamanız; yapılandırılmış grid, Venn şeması, kavram bulutu, akran değerlendirme formu, öz değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarını doldurmanız; performans görevini tamamlamanız; ölçme ve değerlendirme sorularını cevaplamanız beklenmektedir.

Tema karekodu

Tema sunusu

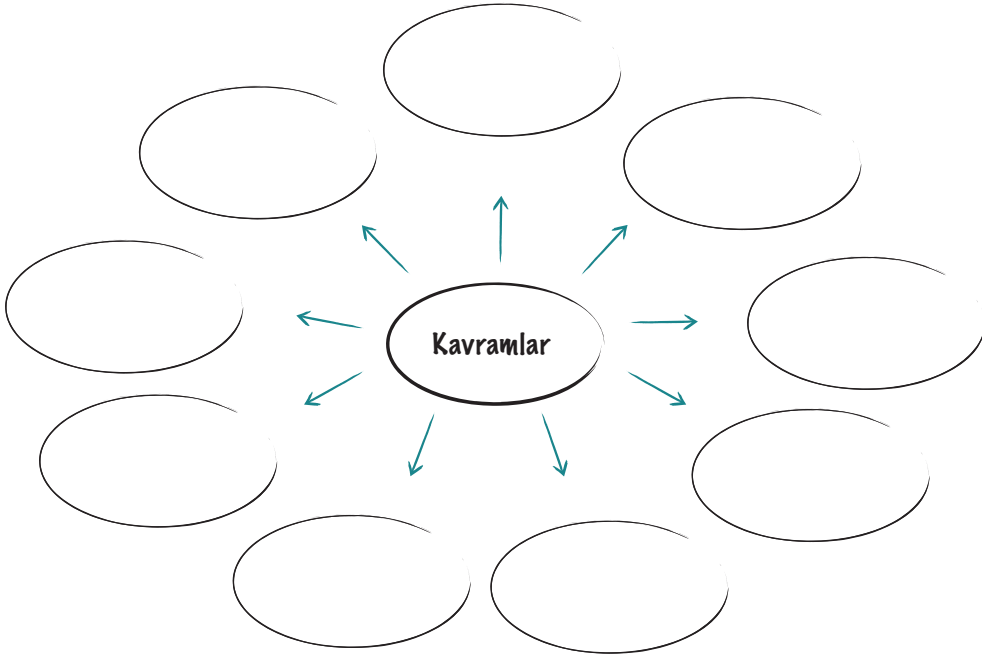
Başlarken

Aşağıdaki soruların cevaplarını sınıf arkadaşlarınızla sözlü olarak paylaşınız.

- Özgürlük denince aklınıza ne geliyor?
- Özgürlükle başıboşluk arasında fark olduğunu düşünüyor musunuz? Gerekçelendirerek açıklayınız.
- Verdiğiniz cevapları sınıf arkadaşlarınızla karşılaştırınız. Cevaplarda ortak olan kelimeleri belirleyiniz. Belirlediğiniz bu ortak kelimeleri aşağıdaki kavram şemasının içine yerleştiriniz.

Bilgi Köprüsü

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.

Aşağıdaki soruları gerekçeleriyle cevaplayarak cevaplarınızı sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

- Özgürlük her istediğini yapmak anlamına gelebilir mi? Neden?
- İstemediğin bir şeyi yapmamak özgürlüğün sınırları içinde değerlendirilebilir mi? Neden?
- Basıboş olmak ne anlam ifade eder?
- Kuşlar özgür müdür?
- İrade, akıl ve özgürlük arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız.
- Akıl sahibi olmayan bir kişi özgür olabilir mi? Hayvanların özgür olabileceğini savunabilir misiniz?
- Özgürlük kavramının toplumsal normlar ve sorumluluklarla ilişkisi nedir?

5.1. ÖZGÜRLÜK VE SORUMLULUK İLİŞKİSİNE DAİR FELSEFİ SORU VE PROBLEMLER

Etkinlik

Adı	Özgürlüğün Sınırı
Amaç	Özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair felsefi soru ve problemleri anlayabilme
Süre	30 dakika

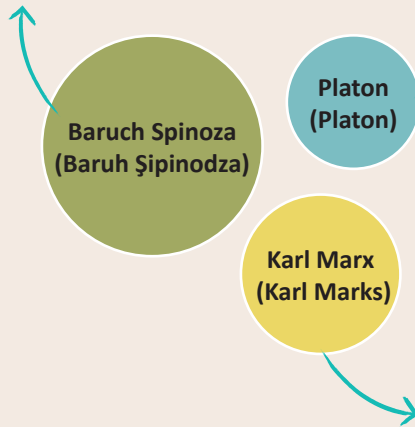
Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Aşağıdaki metni okuyunuz ve metindeki ana fikri defterinize not ediniz.

Özgürlük problemi, tarih boyunca insan zihnini meşgul eden önemli problemlerden biri olmuştur. Bunun kaçınılmaz sonucu olarak da birçok filozof konu hakkında görüş geliştirmiştir. Kimileri insanı sınırsız bir özgürlük içinde görürken kimileri hiçbir özgür seçimin olmadığı kanaatindedir. Bu iki uç arasında pek çok farklı yaklaşım mevcuttur.

“Var olan her şey ya kendi başına ya da başka bir şeye bağlı olarak vardır. Kendisinin varlık nedeni olmayan bir şey de kendi eylemlerinin nedeni olamaz. İnsan kendi varlığının ve eylemlerinin nedeni olmadığı için özgür değildir.” diyerek özgürlüğe farklı bir perspektiften yaklaşır.

“Erdemin bir efendisi yoktur: Hanginiz onu yüceltir ya da küçümserse ona göre erdem sahibi olur ya da olmazsınız. Herkes seçtiğinden sorumludur. Tanrı sorumlu tutulamaz.” diyerek insanın özgür seçimler yapabileceğini ancak bu seçimlerden kendisinin sorumlu olduğunu savunur. Bu görüşe göre özgür seçimler davranışlardan önce yaşamı belirleyen bir niteliğe sahiptir.

Toplamlar altyapı ve üstyapı olmak üzere iki ana ögeden oluşur. Altyapı temel üretim araçları ve üretim ilişkilerini ifade ederken üstyapı siyaset, tarih, dil, din, ideoloji vb. unsurları ifade eder. Bir toplumdaki altyapı ilişkileri üstyapıyı belirler. Ona göre bir insan öteki insanlarla kurduğu toplumsal ilişkilerde özneleşir ve ancak böyle özgürleşebilir. Burada tarif edilen özgürlük sadece eylemler, haklar ya da tercihlerle ilgili değil bütün bir varoluşla ilgilidir. Bu bütün varoluş sahası da altyapı-üstyapı ilişkisi içinde şekillenir fakat tamamen birey dışı unsurların belirlediği bir durum değildir. İnsan, iradesiyle tarihsel süreci değiştirebilir.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

2. Sınıfta gruplara ayrılınız. Grup içinde bir sözcü ve yazman belirleyiniz. Metinden hareketle aşağıdaki soruları beyin fırtınası tekniğini kullanarak cevaplayınız.

- Aklınıza gelen fikirleri çekinmeden söyleyiniz (Bu aşamada yanlış cevap yoktur.).
- Arkadaşlarınızın fikirlerini yargılamayınız ve eleştirmeyiniz.
- Arkadaşlarınızın söylediği bir fikirden yola çıkarak yeni bir fikir üretebilir veya iki fikri birleştirebilirsiniz.
- Söylenen her fikri, grubunuzdaki yazman aracılığıyla not ediniz.
 - Sınırsız özgürlük olabilir mi?
 - Bir çocuk, seçimlerinde hangi yaştan itibaren özgür olabilir?

- 3. Tartışma sırasında ortaya çıkan fikirleri “özgürlük” ve “sorumluluk” kavramları arasındaki bağlamı dikkate alarak değerlendiriniz. Ulaştığınız ortak sonuçları aşağıdaki tabloya not ediniz.

Tartışılan Soru	Grubun Ortak Görüşü	Görüşün Dayanak Noktası (Varsayım)
Sınırsız özgürlük olabilir mi?		
Bir çocuk, seçimlerinde hangi yaştan itibaren özgür olabilir?		

4. Ön bilgilerinizden de faydalanarak geliştirdiğiniz yaklaşımlarla ilgili örnekleri aşağıdaki alana yazarak sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

.....

.....

.....

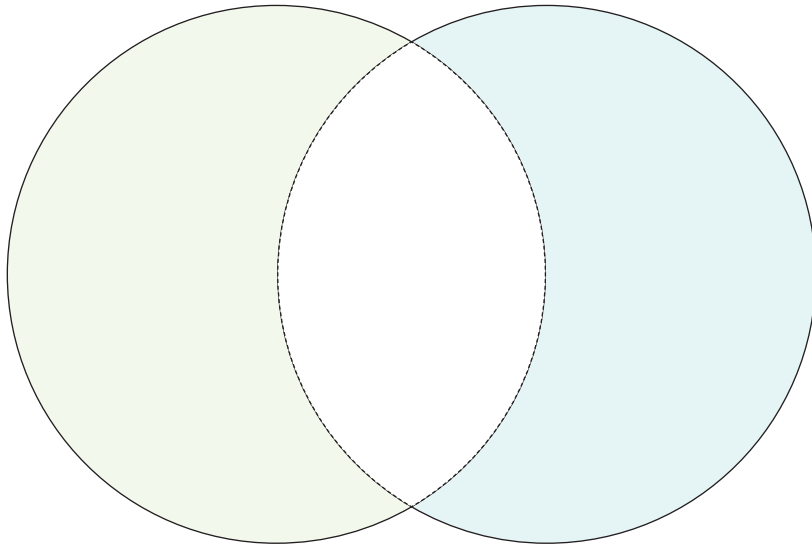
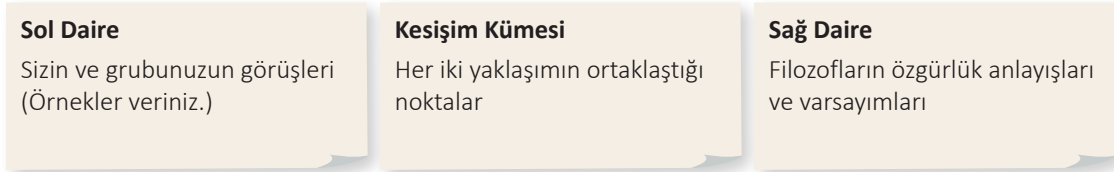
.....

.....

.....

.....

5. Özgürlük ve sorumluluk konusundaki fikirlerinizle metinde geçen filozof görüşleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları tespit ederek aşağıdaki Venn şemasına yazınız.

Değerlendirme

Arkadaşlarınızın çalışmasını Akran Değerlendirme Formu ile değerlendiriniz.

Akran Değerlendirme Formu					
Öğrencinin Adı ve Soyadı:		Sınıfı:		Numarası:	
Ölçütler	Dereceler				
	1 (Zayıf)	2 (Orta)	3 (İyi)	4 (Çok İyi)	5 (Mükemmel)
Özgün fikirler geliştirebilme					
Dile getirilen görüşleri argümanlarla destekleyebilme					
Dile getirilen fikirleri felsefi açıdan temellendirebilme					
Görüşleri ifade ederken dili doğru ve etkili kullanabilme					
Ortak görüş oluşturabilme					
Grup çalışmalarını saygıyla dinleyebilme					
Karşı görüşleri eleştirel olarak değerlendirebilme					
Genel değerlendirme					
TOPLAM PUAN					

Geri Bildirim

Olumlu Yönler:

.....

.....

.....

Olumsuz Yönler:

.....

.....

.....

Geliştirme Önerileri:

.....

.....

.....

5.2. ÖZGÜRLÜK VE SORUMLULUK İLİŞKİSİNE DAİR FELSEFİ DÜŞÜNCE VE ARGÜMANLAR

Etkinlik

Adı	Özgürlük Mümkün mü?
Amaç	Özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair felsefi düşünceleri ve argümanları değerlendirebilme
Süre	30 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Aşağıdaki metni okuyunuz ve metinde geçen temel kavramları not ediniz.

Okuma Metni

Özgürlük, bireyin kendi iradesiyle karar vermesi ve bu kararların sonuçlarını üstlenmesiyle ilişkilendirilen temel bir kavramdır. İnsanların seçimlerini ne ölçüde özgürce yaptığı ve bu seçimlerden hangi düzeyde sorumlu olduğu uzun yıllardır tartışılan bir konudur. Bu nedenle filozoflar, insan davranışlarını etkileyen unsurları farklı açılardan değerlendirmiş ve çeşitli görüşler geliştirmiştir. Özgürlük ve sorumluluk arasındaki ilişki, etik ve ilahiyat başta olmak üzere birçok düşünce alanında önemini korumaktadır.

Bazı filozoflara göre doğada meydana gelen her olay belirli nedenlere bağlıdır. İnsan davranışları da bu neden-sonuç düzeninin bir parçasıdır. Determinizm olarak adlandırılan bu anlayış, bireyin eylemlerinin çeşitli etkenler tarafından belirlendiğini savunur. Fatalizm (kadercilik) ise insan yaşamındaki olayların önceden belirlenmiş bir kader doğrultusunda gerçekleştiğini ileri sürer. Bu yaklaşımlar, bireyin tercih alanını daraltmakta ve ahlaki sorumluluğun kapsamına ilişkin tartışmaları gündeme getirmektedir.

İndeterminizm, insan davranışlarının önceden belirlenmiş nedenlerle tamamen açıklanamayacağını savunan görüştür. Bu anlayışa göre birey, geçmiş deneyimlerinden ve çevresinden etkilenir. Seçimlerinde belirleyici olan temel unsur kendi özgür iradesidir.

Özgürlüğü merkeze alan yaklaşımlardan biri de liberteryanizmdir. Liberteryanizme göre insan, seçimlerini özgürce yapabilme gücüne sahiptir. Bu nedenle bireyin özgürlüğünü kullanabilmesi için önündeki engellerin azaltılması ve kendi tercihleri doğrultusunda hareket edebilmesi önem taşır.

Otodeterminizm ise insanın seçimlerinde hem içinde bulunduğu koşulları hem de özgür iradesini dikkate alan bir görüştür. Bu yaklaşıma göre birey, çevresinden ve yaşam koşullarından etkilenir. Aynı zamanda sahip olduğu imkânlar çerçevesinde akli ve vicdaniyla karar verebilir. Kendini geliştirmesi ve bilinçli tercihler yapması da özgürlüğünü daha etkili kullanmasına katkı sağlar.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

2. Okuduğunuz metinden faydalanarak aşağıdaki kavramları kendi kelimelerinizle tanımlayınız.

Kavram	Sizin Tanımınız
Determinizm	
İndeterminizm	
Otodeterminizm	
Fatalizm	
Liberteryanizm	

3. Okuduğunuz metinden ve yaptığınız tanımlardan hareketle özgürlük kavramını derinlemesine değerlendirmek için sınıfta bir konuşma halkası oluşturunuz.

- Sandalyelerinizi herkesin birbirini görebileceği şekilde daire biçimde yerleştiriniz.
- Bir nesne (kalem, küçük bir top vb.) belirleyiniz. Sadece bu nesneyi elinde tutan kişinin konuşma hakkı olduğunu unutmayınız.
- Nesnenin sırayla el değiştirmesini sağlayınız. Sıra size geldiğinde aşağıdaki değerlendirme sorularına dair fikrinizi belirtiniz.
- Arkadaşlarınızın görüşlerini yargılamadan, sözlerini kesmeden ve onlarla empati kurarak dinleyiniz.
- O an konuşmak istemiyorsanız nesneyi yanınızdaki arkadaşınıza verebilirsiniz.

4. Özgürlük kavramını etkiilikte tartışılan felsefi görüşler (determinizm, indeterminizm, otodeterminizm, fatalizm ve liberteryanizm) çerçevesinde değerlendiren bir yansıtma yazısı yazınız.

Vansitma Yazısı ~

Değerlendirme

1. Bu görüşlerden hangisi özgürlüğü en çok kısıtlıyor, hangisi özgürlüğe en çok alan açıyor? Nedenleriyle açıklayınız.
2. Bir kararınızı ya da bir olayı bu görüşlerden biriyle açıklayabilir misiniz?
3. Özgürlüğün toplumsal yaşamda sınırları olması gerektiğini düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

Etkinlik

Adı	Özgürlükten Aynı Şeyi mi Anlıyoruz?
Amaç	Özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair felsefi düşünceleri ve argümanları değerlendirebilme
Süre	30 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Aşağıdaki filozoflardan ikisini seçerek bu filozofların özgürlükle ilgili görüşlerini araştırınız.

Parmenides (Parmenidis)	Platon	Diogenes (Diyojen)	Farabi
İbni Rüşd	Friedrich Hegel (Fridrih Hegel)	Jürgen Habermas (Yurgin Habermas)	Jean-Paul Sartre (Jan Pol Sartr)

2. Seçtiğiniz filozofun görüşlerini özetleyerek sınıf panosunda sergileyiniz. Diğer arkadaşlarınızın notlarını okuyunuz.
3. Seçtiğiniz filozofların özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair temel görüşlerini değerlendirmek için akvaryum tekniğinden yararlanarak bir tartışma gerçekleştiriniz.
4. Sınıfın ortasında küçük bir iç daire (tartışmacılar) ve bu dairenin çevresinde bir dış daire (izleyiciler) oluşturunuz.
5. İç daireye geçen öğrenciler, seçtikleri filozofların özgürlük ve sorumluluk anlayışlarına ilişkin görüşlerini paylaşınız. Filozofların argümanları arasındaki benzerlik ve farklılıkları gerekçeleriyle tartışınız.
6. Dış dairede bulunan öğrenciler, tartışma sürecinde öne çıkan görüşleri not alınız.
7. Tartışma sırasında ele alınan görüşleri teknoloji, çevre etiği, sosyal yaşam, hukuk gibi güncel örneklerle ilişkilendiriniz.
8. Tartışılan görüşlerden hareketle sınıfta beyin fırtınası gerçekleştiriniz. "Sorumluluğun bittiği yerde özgürlük başlar mı?", "Seçim yapmamak da bir özgürlük müdür?" gibi sorulardan yola çıkarak yeni felsefi sorular üretiniz.
9. Beyin fırtınası sürecinde ortaya çıkan düşünceleri eleştirmeden dinleyiniz ve farklı görüşlerin ortaya çıkmasına katkıda bulununuz.
10. Ürettiğiniz soruları tahtaya yazınız. Soruların ortak yönlerini inceleyiniz ve özgürlük-sorumluluk ilişkisine yönelik ulaştığınız genellemeyi aşağıdaki alana yazınız.

Değerlendirme

1. Özgürlük ve sorumluluk kavramlarını günümüzden somut bir örnekle ilişkilendiriniz.
2. Bu tartışmadan yola çıkarak özgürlük ya da sorumluluk kavramına ilişkin felsefi sorular üretiniz.

Etkinlik

Adı	Modern Dünyada Özgürlük
Amaç	Özgürlük ve sorumluluk ilişkisi üzerine üretilen düşünce ve argümanları değerlendirebilme
Süre	30 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair güncel yaklaşım ve görüşleri araştırıp bu görüşlerden birini seçiniz.
2. Seçtiğiniz görüşe yönelik eleştirel felsefi sorular oluşturunuz.
3. Öğretmeninizin rehberliğinde bir sınıf sözcüsü seçiniz. Oluşturduğunuz soruları sınıf sözcüsü aracılığıyla tahtaya yazınız.
4. Tahtadaki soruların felsefi nitelik taşıyıp taşımadığını aşağıdaki nitelikleri göz önüne alarak değerlendiriniz.

Felsefi soru

- kavramsaldır,
- varsayımsaldır,
- eleştireldir,
- sorgulayıcıdır,
- deneysel değildir,
- genelgeçer ve evrenseldir,
- kesin cevaplı değildir,
- anlam arayışına yöneliktir.

5. Seçtiğiniz görüşü dile getiren felsefi bir metin seçiniz ve bu metni aşağıda verilen tablodaki tutarlılık kriterlerine göre değerlendiriniz.

Tutarlılık Kriteri	Açıklama	✓ / X
Mantıksal Tutarlılık	Metin içinde çelişki bulunmaması	
Kavramsal Tutarlılık	Kavramların anlamlarının değiştirilmeden kullanılması	
Dilsel Tutarlılık	Açık, anlaşılır ve akıcı bir anlatım kullanılması	
Dilsel Bütünlük	Tüm fikirlerin ana tez etrafında toplanması	
Nedensellik Tutarlılığı	Düşünceler arasında mantıklı neden-sonuç ilişkisi kurulması	
Argümantatif Tutarlılık	Tez ve kanıtların birbiriyle uyumlu olması	

Değerlendirme

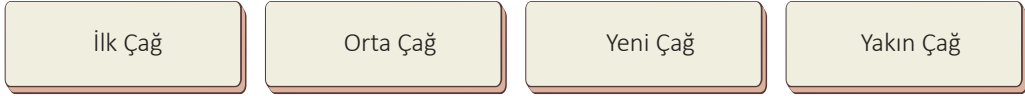
1. Seçtiğiniz tutarlılık kriterlerine göre değerlendirdiğiniz felsefi metindeki en zayıf argümanın hangisi olduğunu ve bu argümanın zayıf olma gerekçelerini açıklayınız.

Adı	Dünden Bugüne Özgürlük
Amaç	Özgürlük ve sorumluluk ilişkisi üzerine üretilmiş düşünceleri ve argümanları değerlendirebilme
Süre	30 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Öğretmeninizin rehberliğinde aşağıdaki tarihsel dönemleri temsil eden gruplara ayrılınız.

2. Aşağıdaki metni okuyarak farklı dönemlerde hâkim olan görüşleri özetleyiniz. Bu görüşlerdeki ortak ve farklı argümanları defterinize not ediniz.

Okuma Metni

FELSEFE TARİHİNDE ÖZGÜRLÜK ANLAYIŞI

İnsanlık tarihi boyunca özgürlük, felsefenin en temel problemlerinden biri olmuştur. İnsan eylemlerinin ne ölçüde özgür olduğu, insanın kaderinin belirlenip belirlenmediği, bireyin toplum ve otorite karşısındaki konumu gibi sorular farklı çağlarda farklı şekillerde ele alınmıştır.

İlk Çağ felsefesinde özgürlük anlayışı insanın evren içindeki yerini açıklama çabasıyla birlikte ele alınmıştır. Bu dönemde doğa, akıl ve düzen kavramları önemli olduğu için özgürlük de çoğu zaman evrensel düzenle uyum içinde yaşamak şeklinde anlaşılmıştır.

Antik Yunan düşünürlerine göre evren belirli bir düzen içinde var olur ve insan bu düzenin bir parçasıdır. Bu nedenle gerçek özgürlük, kişinin aklını kullanarak bu düzeni kavraması ve ona uygun yaşamasıdır. Bu dönemde özgürlük anlayışı, doğa merkezli evren anlayışı, akla verilen önem, site (polis) düzeni içinde bireyin konumu gibi faktörlerin etkisiyle biçimlenmiştir.

Orta Çağ felsefesinde özgürlük, büyük ölçüde dinî düşüncenin etkisi altında gelişmiştir. Bu dönemde Tanrı'nın varlığı, insanın yaratılmış olması ve ilahi düzen özgürlük tartışmalarının merkezinde yer almıştır. Bu dönemdeki temel sorulardan biri "Tanrı her şeyi önceden biliyorsa insan gerçekten özgür olabilir mi?" sorusudur.

İnsanın özgür olup olmadığı problemini genellikle Tanrı'nın bilgisi ve iradesi ile ilişkilendirerek ele alan bu dönem filozoflarından kimileri insanın özgür olduğunu savunurken kimileri ilahi kaderin belirleyici olduğunu ileri sürmüştür. Buna rağmen birçok Orta Çağ filozofu, insanın sorumlu tutulabilmesi için belli ölçüde özgür olması gerektiğini kabul etmiştir. İslam düşüncesinde de özgürlük problemi önemli bir tartışma konusu olmuştur. Bazı düşünürler insanın fiillerinin Tanrı tarafından yaratıldığını savunarak kaderin belirleyici olduğunu ileri sürerken bazıları insanın seçim yapma gücüne sahip olduğunu ve bu nedenle yaptıklarından sorumlu tutulduğunu savunmuştur. Bu tartışmalar, insanın hem ilahi düzen içinde yer aldığı hem de belli ölçüde irade sahibi olduğu düşüncesinin gelişmesine yol açmıştır.

Bu dönemde özgürlük anlayışı; din merkezli dünya görüşü, Tanrı'nın mutlak bilgisi ve iradesi, kader ve sorumluluk problemi gibi faktörlerden etkilenmiştir.

17. yüzyıl bilimsel devrimlerin yaşandığı ve modern felsefenin başladığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde doğa bilimlerinin gelişmesiyle birlikte evren, mekanik yasalarla işleyen bir sistem olarak görülmeye başlanmıştır. Bu durum özgürlük anlayışını da etkilemiştir.

Bazı filozoflara göre evrende her şey neden-sonuç ilişkisi içinde gerçekleşir. Eğer doğada her şey zorunlu yasalarla belirleniyorsa insan davranışları da bu yasaların dışında olamaz. Bu görüş, özgürlüğü sınırlayan bir anlayışa yol açmıştır. Buna karşılık bazı düşünürler, insanın akıl sahibi olması nedeniyle seçim yapabilen bir varlık olduğunu savunmuşlardır. Bu anlayışta özgürlük, insanın düşünebilme ve karar verebilme yeteneğiyle açıklanmıştır. Bu dönemdeki görüşler bilimsel devrim, mekanik evren anlayışı, akılcılık (rasyonalizm) vb. faktörlerden etkilenmiştir.

19. yüzyıl, toplumsal değişimler ve yeni ideolojilerin ortaya çıktığı bir dönemdir. Bu dönemde özgürlük yalnızca bireysel bir problem olarak değil aynı zamanda toplumsal ve siyasi bir problem olarak ele alınmıştır. Bazı düşünürler, özgürlüğü bireyin kendini gerçekleştirme olarak görürken bazıları ekonomik ve toplumsal koşulların insan davranışlarını belirlediğini savunmuştur. Özellikle toplumun yapısı, üretim ilişkileri ve sınıf farklılıkları özgürlük tartışmalarında önemli hâle gelmiştir. Bu dönemde özgürlük anlayışı; Sanayi Devrimi, toplumsal sınıfların ortaya çıkması, demokrasi ve hak arayışları, tarihsel ve toplumsal belirlenim düşüncesi gibi faktörlerden etkilenmiştir.

Modern Dönem felsefesinde özgürlük; insanın varoluşu, bilinç, toplum, psikoloji gibi farklı alanlarla birlikte ele alınmıştır. Bu dönemde insanın tamamen özgür olup olmadığı; bilinç dışı etkiler, toplumsal baskılar, kültürel koşullar gibi faktörler dikkate alınarak tartışılmıştır.

Bazı filozoflar, insanın seçim yapmaya mahkûm bir varlık olmasının onu özgür kıldığını savunmuştur. Buna göre insan, yaptığı seçimlerden sorumludur ve özgürlük aynı zamanda bir yükümlülüktür. Buna karşılık bazı düşünürler insan davranışlarının psikolojik, toplumsal ve ekonomik etkenler tarafından şekillendiğini ileri sürmüştür.

Bu dönemde özgürlük anlayışını belirleyen faktörler şunlardır: modern bilim ve psikoloji, toplumsal ve kültürel etkiler, bireyin varoluşu üzerine düşünceler, insan hakları ve demokrasi anlayışı.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

3. Özgürlük ve sorumluluk ilişkisine dair görüşlerin tarihsel süreçte nasıl bir değişim geçirdiğini karşılaştırınız.
4. Farklı dönem ve filozoflara ait argümanların birleştiği ortak noktaları tespit ederek raporlayınız.
5. Raporunuzu grup sözcüsü aracılığıyla sınıfta sözlü olarak paylaşınız.

Değerlendirme

Grupça oluşturduğunuz görüşten ve belirlediğiniz argümanlardan hareketle aşağıdaki Çıkış Kartı'nı grup arkadaşlarınızla doldurunuz.

Çıkış Kartı

3 İncelediğiniz tarihsel dönemlerde (İlk Çağ, Orta Çağ, Yeni Çağ, Yakın Çağ) özgürlük ve sorumluluk ilişkisini en iyi yansıtan üç temel düşünceyi yazınız.

2 Filozofların özgürlük anlayışlarını tartışırken zihninizde oluşan veya en çok ilginizi çeken iki felsefi soruyu yazınız.

1 Farklı dönemlerin özgürlük anlayışıyla ilgili öğrendiğiniz en ilginç bilgiyi yazınız.

Performans Görevi

Adı	<i>İnsan Olmak: Günümüz Toplumunda Özgürlük</i>
Görev	<i>Bu performans görevinde sizlerden insanın özgürlük arayışını modern toplumun koşulları içinde ele almanız ve bu konuyu felsefi açıdan temellendirilmiş bir poster ve kısa belgesel çalışmasıyla ifade etmeniz beklenmektedir.</i>

Aşağıdaki adımları takip ederek performans görevinizi hazırlayınız.

1. Göreve başlamadan önce dikkat edilecek noktalar

Tematik Odak Belirleme: “Günümüz Toplumunda Özgürlük” başlığını ele alırken aşağıdaki konulardan birini seçiniz.

- Bireysel özgürlük ve sorumluluk
- Toplumsal özgürlük ve adalet
- Dijital çağda özgürlük
- Kültür ve çevre bağlamında özgürlük

Felsefi Perspektif Belirleme: Seçtiğiniz konuyu destekleyecek en az bir felsefi yaklaşım belirleyiniz.

Araştırma

- Günümüzden örnek olaylar, haberler, sanat eserleri veya felsefi alıntılar toplayınız.
- Poster ve video içeriğinizde bu materyalleri sade ve anlamlı biçimde kullanınız.

2. Görev esnasında dikkat edilecek noktalar

Poster hazırlarken aşağıdaki hususlara dikkat ediniz.

- Görsel tasarımıınızda “insan olmak” ve “özgürlük” kavramlarını bütüncül biçimde yansıtınız.
- Felsefi konuyu destekleyen kısa metinler, semboller, alıntılar veya imgeler kullanınız.
- Görsel unsurlarla düşünsel içerik arasında denge kurunuz.
- Posterinizi A3 boyutunda tasarlayınız.

Belgesel hazırlarken aşağıdaki hususlara dikkat ediniz.

- 2-4 dakikalık kısa bir belgesel hazırlayınız.
- Günümüz dünyasında özgürlüğün anlamını yansıtan sahneleri, röportajları, ses, müzik ve metinleri özgün bir biçimde düzenleyiniz.
- Belgeseli felsefi bir soru veya düşünceyle bitiriniz.

3. Görev sonunda dikkat edilecek noktalar

- Poster veya belgeselinizi sınıfta paylaşınız.
- Hazırlık sürecinde hangi fikirlerden etkilendiğinizi ve özgürlük kavramını nasıl yorumladığınızı açıklayınız.
- Kullandığınız alıntı, görsel, müzik gibi unsurların kaynağını belirtiniz.
- Görsellerin özgünlüğüne dikkat ediniz ve telif hakkı bulunan içerikleri kullanmayınız.
- Çalışmanızda kişisel veya özel görüntüleri izinsiz paylaşmayınız.

Değerlendirme: Performans göreviniz öğretmeniniz tarafından Dereceli Puanlama Anahtarı’yla değerlendirilecektir.

Dereceli Puanlama
Anahtarı’na karekod
aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

5. Tema Ölçme ve Değerlendirme

1-4. soruları aşağıdaki metinden faydalanarak cevaplayınız.

11. sınıf öğrencisi Ece, arkadaşlarıyla hafta sonu sinemaya gitmek ister. Ancak ailesi ertesi gün sınavı olduğu için Ece'ye sinemaya gitmemesi gerektiğini söyler. Ece gitmek ile ders çalışmak arasında kararsız kalır. Gitmesi hâlinde sınavdan düşük not alabileceğini, gitmemesi hâlinde ise arkadaşlarıyla vakit geçirme fırsatını kaçıracağını düşünür. Sonunda kendi kararını vererek evde kalır ve ders çalışır. Sınavdan iyi not alınca bu kararın sorumluluğunu taşıdığını fark eder. Öğretmeni bu durumu değerlendirirken "Özgürlük, seçim yapabilmektir; sorumluluk ise seçimin sonucunu üstlenmektir." der.

1. Buna göre özgürlük aşağıdakilerden hangisiyle en doğru biçimde açıklanabilir?

- A) Hiçbir kurala uymamak
- B) İstenilen her şeyi yapmak
- C) Başkalarının kararına uymak
- D) Sadece toplumun istediğini yapmak
- E) Seçimlerinin sonucunu kabul etmek

2. Ece'nin evde kalmayı tercih etmesi aşağıdaki kavramlardan hangisiyle en çok ilişkilidir?

- A) İrade
- B) Alışkanlık
- C) Kader
- D) Tesadüf
- E) Sorumluluk

3. Metne göre özgürlük ve sorumluluk ilişkisi için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Özgürlük sadece toplum içindir.
- B) Sorumluluk özgürlüğü yok eder.
- C) Sorumluluk sadece başkalarına aittir.
- D) Özgürlük sorumluluğu ortadan kaldırır.
- E) Özgürlük seçim yapmayı, sorumluluk sonucu üstlenmeyi gerektirir.

4. Metinden hareketle özgürlük ve sorumluluk arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

5. Özgürlüğe ilişkin felsefi görüşlerin günlük yaşamdaki insan davranışlarını şekillendirmede etkili olup olmadığını nedenleriyle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

6. Günlük yaşamdaki seçimlerin ve davranışların felsefi olarak değerlendirilmesi toplumsal yaşama etki edebilir mi? Gerekçeleriyle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

7-9. soruları aşağıdaki metinden faydalanarak cevaplayınız.

Bir tartışma sırasında öğretmen, öğrencilerine şu soruyu sorar:

“Bir insan yaptığı her davranışı kendi isteğiyle mi yapar, yoksa onu etkileyen başka nedenler mi vardır?”

Ali; insan davranışlarının çevre, aile ve toplum tarafından belirlendiğini savunur. Zeynep, insanın davranışlarında tamamen özgür olduğunu söyler.

Mert ise insanların davranışlarında bazı şartlardan etkilendiğini ama yine de seçim yapabildiğini ifade eder.

Öğretmen bu görüşlerin felsefede farklı yaklaşımlar olarak ele alındığını söyler.

7. Aşağıdaki görüşleri uygun kavramlarla eşleştiriniz.

Görüş	
1	İnsan davranışları neden-sonuç ilişkisiyle belirlenir.
2	İnsan tamamen özgürdür.
3	İnsan şartlardan etkilenir ama seçim yapabilir.
4	İnsanın kaderi tüm yapıp etmelerine bağlıdır.

Kavram	
a.	İndeterminizm
b.	Determinizm
c.	Otodeterminizm

8. Mert'in görüşü aşağıdaki yaklaşımlardan hangisine uygundur?

- A) Determinizm
B) Fatalizm
C) Hedonizm
D) Nihilizm
E) Otodeterminizm

9. Determinist görüşe göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) İnsan tamamen özgürdür.
B) İnsan eylemlerinin tek nedeni iradedir.
C) İnsan davranışları dış nedenlere bağlıdır.
D) İnsan sadece vicdanına göre hareket eder.
E) İnsan sorumluluk taşımaz çünkü özgürdür.

10. Bireyin yaptığı seçimlerde toplumsal ve çevresel faktörler mi yoksa zekâ, akıl gibi bireysel faktörler mi daha etkilidir? Gerekçeleriyle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

11-13. soruları aşağıdaki metinden faydalanarak cevaplayınız.

Okudukları lisenin felsefe kulübünde öğrenciler özgürlük üzerine tartışmaktadır.

Ayşe, Epiktetos'un (Epiktitos) görüşünü savunarak özgürlüğün insanın kendi düşüncelerini yönetebilmesi olduğunu söyler.

Kerem, Hannah Arendt'in (Hana Arent) görüşünü hatırlatarak özgürlüğün eyleme geçebilme gücü olduğunu ifade eder.

Deniz ise Nietzsche'ye (Niçhe) göre insanın gerçek özgürlüğünün kendi değerlerini yaratabilmesi olduğunu söyler.

Tartışmanın sonunda öğretmen, özgürlüğün farklı şekillerde tanımlansa da sorumlulukla birlikte düşünülmesi gerektiğini belirtir.

11. Aşağıdaki tabloda, metinde geçen öğrenci görüşlerini içeren ifadeler ve bu ifadelere karşılık gelen kavramlar verilmiştir. Tablodaki görüşleri uygun kavram ile eşleştiriniz.

Görüş	
1	Özgürlük eyleme geçebilme gücüdür.
2	Özgürlük düşüncelerini yönetebilmektir.
3	Özgürlük kendi değerlerini yaratabilmektir.
4	Özgürlük kuralları redderek ortaya çıkar.

Filozof	
	a. Epiktetos
	b. Hannah Arendt
	c. Nietzsche

12. Metne göre aşağıdakilerden hangisi görüşlerin ortak noktasıdır?

- A) Özgürlük sınırsızdır.
- B) Özgürlük mümkün değildir.
- C) Özgürlük sorumluluk gerektirir.
- D) Özgürlük sadece toplumla ilgilidir.
- E) Özgürlük sadece içsel bir durumdur.

13. Nietzsche'nin özgürlük anlayışına göre özgür insan aşağıdakilerden hangisini yapabilir?

- A) Kurallara uyar.
- B) Hiç seçim yapmaz.
- C) Başkalarını taklit eder.
- D) Kendi değerlerini oluşturur.
- E) Sadece toplumun istediğini yapar.

14. Sartre "Hayatımızın en özgür günleri II. Dünya Savaşı esnasında işgal atındaki günlerimizdi çünkü aldığımız her kararın çok büyük sorumlulukları vardı." demiştir. Filozofun bu görüşünden hareketle özgürlükle sorumluluk ilişkisini açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Temayla ilgili daha fazla soru içeriğine karekod aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

6. TEMA

TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME VE TOPLUMSAL ÇÖZÜLME

6.1. TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME VE TOPLUMSAL ÇÖZÜLME

Anahtar Kavramlar

- iş birliği
- toplumsal bütünleşme
- toplumsal çözülme

Bu temada sizlerden

- toplumsal bütünleşmeyi ve toplumsal çözülmeyi sorgulayabilmeniz beklenmektedir.

Tema kapsamında açık uçlu soruları cevaplamanız; yansıtma yazısı yazmanız; poster ve sunum dosyası hazırlamanız; çıkış kartı, akran değerlendirme formu ve analitik dereceli puanlama anahtarını doldurmanız; performans görevini tamamlamanız; ölçme ve değerlendirme sorularını cevaplamanız beklenmektedir.

Tema karekodu

Tema sunusu

Başlarken

Aşağıdaki soruları cevaplayınız ve cevaplarınızı gerekçelendirerek sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

- Toplumsal bağların zayıflamasının ne gibi sonuçları olabilir?
- Eğitim, adalet ve hoşgörünün toplumdaki rolü nedir?

Bilgi Köprüsü

1. Aşağıda verilen görselleri ve kurgusal gazete manşetlerini inceleyiniz.

YETKİN
Haftalık gazete

**KUŞAKLAR ARASI
KÖPRÜ KURULUYOR**

Gençler ve yaşlılar için başlatılan ortak etkinlik programı büyük ilgi gördü. Gençler yaşlılara teknoloji konusunda destek verirken yaşlılar da gençlerle deneyimlerini paylaştı. Bu etkileşim kuşaklar arasındaki bağları güçlendirdi.

ETKİN
Haftalık gazete

Dijital Yalnızlık Artıyor

Teknolojinin yaygınlaşmasıyla birlikte insanlar zamanını daha fazla ekran başında geçiriyor. Yüz yüze iletişim giderek azalırken bireyler kendilerini daha yalnız hissediyor. Bu durum, toplumsal ilişkilerin zayıflamasına neden oluyor.

2. Görsellerden ve gazete manşetlerinden faydalanarak aşağıdaki soruları beyin fırtınası yöntemiyle cevaplayınız.

- Toplumun bir arada kalmasını sağlayan en önemli değerler nelerdir?
- Toplumu bir arada tutan bağlar nasıl güçlendirilebilir?
- Toplumun bir arada kalabilmesini engelleyen davranışlar neler olabilir?
- Medya ve sosyal medya toplumsal bütünleşmeyi nasıl etkiler?

6.1. TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME VE TOPLUMSAL ÇÖZÜLME

Etkinlik

Adı	<i>Arı Kovanı ve Domino Taşları</i>
Amaç	<i>Toplumsal bütünleşmeyi ve toplumsal çözümü sorgulayabilme</i>
Süre	<i>30 dakika</i>

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Aşağıdaki görselleri inceleyerek görsellerin toplumsal bütünleşme ve toplumsal çözümü kavramlarından hangisini çağrıştırdığını görsellerin altındaki alana yazınız.

2. Aşağıdaki görselleri inceleyiniz ve açıklamaları okuyunuz. Her açıklamada verilen metaforun toplumsal yaşamla ilişkisini düşününüz ve açıklamaların altındaki soruları cevaplayarak cevaplarınızı sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Arı Kovanı

Bir arı kovanında olduğu gibi tüm bireylerin uyum içinde çalışması toplumun güçlü ve düzenli olmasını sağlar. Her arı kovanda belli bir görev üstlenir ve kovandaki her petek iş birliği ile daha sağlam hâle gelir. Bu durum toplumsal bütünleşmenin göstergesidir.

- Bir arı kovanı nasıl çalışır?

.....

.....

.....

- Kovandaki arılardan biri olmasaydı kovanın yapısı nasıl değişirdi? Açıklayınız.

.....

.....

.....

- Toplumsal bütünleşmeyi sağlamak için toplumda nasıl bir iş birliği olmalıdır?

.....

.....

.....

Domino Taşları

Domino taşları sırayla dizilir ve birinin devrilmesi ardındaki diğer taşların da devrilmesine yol açar. Bu durum, bir toplumda küçük bir dengesizlik veya adaletsizliğin zincirleme etkilerle toplumsal çözülmeye yol açabileceğini gösterir. Ancak domino taşlarının yeniden dizilmesi, yeniden dayanışma ve onarım sürecini simgeler.

- Bir taşın devrilmesi diğer taşları nasıl etkiler?

.....

.....

.....

- Domino taşlarının yeniden dizilmesi toplumsal açıdan neyi simgeler?

.....

.....

.....

- Toplumda küçük bir olayın büyük bir çözülmeye yol açabileceği durumlar nelerdir?

.....

.....

.....

Değerlendirme

Arı kovanı ve domino taşları metaforlarından hareketle toplumsal bütünleşmeyi ve toplumsal çözülmeyi tanımlayınız.

.....

.....

.....

Etkinlik

Adı	Toplumsal Bütünleşmeyi Etkileyen Faktörler ve Toplumsal Çözülmenin Nedenleri
Amaç	Toplumsal bütünleşmeyi ve toplumsal çözülmeyi sorgulayabilme
Süre	20 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

- Öğretmeninizin rehberliğinde iki gruba ayrılınız. Her grup için bir sözcü belirleyerek aşağıdaki konu başlıklarıyla ilgili araştırma yapınız.

1. Grup

Toplumsal bütünleşmeyi etkileyen faktörler

2. Grup

Toplumsal çözülmenin nedenleri

Konunuza yönelik araştırma yaparken konunuzla ilgili aşağıdaki sorulara cevaplar arayınız.

- Toplumsal bütünleşmeyi etkileyen faktörler nelerdir?
 - Toplumsal çözülmenin sebepleri neler olabilir?
- Araştırmanızı ilgili güvenilir kaynaklardan bilgi toplayınız. Elde ettiğiniz verilerden faydalanarak hazırladığınız metinleri görsellerle destekleyerek bir sunum dosyası oluşturunuz ve bunu grup sözcüsü aracılığıyla sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Değerlendirme

Arkadaşınızın çalışmasını aşağıdaki Akran Değerlendirme Formu'ndaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Akran Değerlendirme Formu					
Öğrencinin Adı ve Soyadı:		Sınıfı:		Numarası:	
Ölçütler	Dereceler				
	1 (Zayıf)	2 (Orta)	3 (İyi)	4 (Çok İyi)	5 (Mükemmel)
Toplumsal bütünleşme ve toplumsal çözülme kavramlarını doğru tanımlama					
Toplumsal bütünleşmeyi veya toplumsal çözülmeyi nedenleriyle ve sonuçlarıyla açıklama					
Edinilen bilgileri güvenilir kaynaklara dayandırma					
Sunumda toplumsal bütünleşme ve toplumsal çözülmeyle ilgili gerçek yaşamdan, tarihten veya güncel olaylardan somut örnekler verme					
Görselleri içerikle uyumlu biçimde kullanma					
Genel değerlendirme					
TOPLAM PUAN					

Geri Bildirim

Olumlu Yönler:

Geliştirme Önerileri:

Etkinlik

Adı	Toplumsal Çözüm ve Toplumsal Bütünleşme: Fransız Devrimi'nden Günümüze
Amaç	Toplumsal bütünleşmeyi ve toplumsal çözümü sorgulayabilme
Süre	30 dakika

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Öğretmeninizin rehberliğinde iki gruba ayrılınız. Her grup için bir sözcü belirleyiniz ve aşağıdaki metinlerden faydalanarak soruları cevaplayınız.

Okuma Metni

TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME VE TOPLUMSAL ÇÖZÜLME

Toplumsal bütünleşme; bir toplumun bireylerinin ortak değerler, normlar, inançlar ve kurumlar etrafında birleşerek uyum içinde yaşamasıdır. Farklı bireyler ve gruplar arasındaki uyumun güçlü olması, toplumun düzenli ve istikrarlı bir şekilde varlığını sürdürmesine katkıda bulunur. Toplumsal bütünleşme, bir toplumun birlik içinde varlığını sürdürebilmesi için temel unsurdur. Eğitim, ortak değerler, hukuk düzeni ve ekonomik adalet gibi faktörler toplumsal bütünleşmeyi güçlendirirken eşitsizlik, ayrımcılık ve güvensizlik gibi unsurlar bütünleşmeyi zayıflatır.

Toplumu bir arada tutan ve toplumsal bütünleşmeyi sağlayan bağların zayıflaması toplumsal çözülme olarak adlandırılır. Toplumsal çözümle birlikte değerler ve normlar da zayıflar; aile, eğitim, siyaset, ekonomi ve din gibi toplumsal kurumların işlevleri azalır. Toplumsal yapıyı oluşturan maddi ve manevi kültür unsurları zaman içinde değişime uğrar. Bu değişim kimi zaman toplumsal çözülmeye yol açabilir.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

Okuma Metni

FRANSIZ DEVRİMİ VE TOPLUMSAL ÇÖZÜLME

XVIII. yüzyılın sonlarında Fransa'da büyük bir gelir ve vergi adaletsizliği yaşanıyordu. Ülkenin ekonomik kaynakları, monarşinin lüks saray harcamaları ve sürekli yapılan savaşlar nedeniyle hızla tükenmişti. Toplum; asiller, kilise mensupları (ruhbanlar) ve üçüncü sınıfı oluşturan tüccarlar, zanaatkarlar ve ekonomik açıdan güçlenen kentli kesim (burjuvalar), köylüler ve işçilerden oluşuyordu. İlk iki sınıf geniş topraklara sahip olmalarına rağmen vergi ödemezken nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan üçüncü sınıf, ağır vergi yükü altında yaşamını sürdürüyordu.

Nüfusun sadece yüzde 2'sini oluşturan asiller ve kilise mensupları, Fransa'daki toplam arazinin yaklaşık yüzde 40'ını elinde tutuyordu. Halkın büyük çoğunluğu geçimini tarımla sağlıyordu. Tahıl fiyatlarının yükselmesiyle yoksulluk derinleşiyor ve halkın öfkesi artıyordu. Mevcut düzenin meşruiyeti sarsılıyor, halk ekonomik adalet ve eşitlik talepleriyle sesini yükseltmeye başlıyordu.

Aydınlanma düşüncesinin etkisiyle insanlar artık özgürlük, eşitlik ve adalet istiyordu. Bu düşünceler doğrultusunda 1789 yılında krala karşı büyük bir ayaklanma başladı. "İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi" yayımlandı ve cumhuriyetin temelleri atıldı. Böylece "adalet, eşitlik ve özgürlük" ilkeleri, yeni bir toplumsal düzenin temeli hâline geldi.

Fransız Devrimi sadece siyasi bir olay değil aynı zamanda toplumsal yapının köklü bir dönüşümüydü. Aristokrasinin ayrıcalıkları kaldırıldı ve herkesin yasa önünde eşit olduğu "vatandaşlık" anlayışı güç kazandı. Burjuvazi sınıfı, üretim ve ticaretle birlikte ekonomik olarak da güçlendi. Küçük ölçekli üretim yapan imalathaneler, zamanla kapitalist fabrikalara dönüştü.

Bu süreçte hem ekonomik hem de toplumsal yapıda büyük değişimler yaşandı. Devrim ile toplumsal çözülmeye neden olan gelir eşitsizliğini ortadan kaldırmak ve toplumun yeniden bütünleşmesini sağlamak amaçlandı. Fransız Devrimi, halkın dayanışması ve ortak değerler etrafında birleşmesiyle yeni bir toplum düzeninin kurulmasına öncülük etti.

(Metin, yazarlar tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.)

- Fransız toplumunda devrim öncesi yaşanan sınıf ayrımı, toplumsal çözülmeye nasıl yol açmıştır?
- Aydınlanma düşüncesinin yayılması toplumsal bütünleşmenin yeniden oluşmasına nasıl katkıda bulunmuştur?
- Eşitlik, özgürlük ve adalet ilkeleri toplumsal bütünleşmeyi destekleyen hangi ortak değerlerle ilişkilendirilebilir?
- Toplumsal bütünleşmeyi sağlayan değerler zayıfladığında toplumlarda hangi tür çözümler yaşanabilir?
- Bir toplumda ekonomik adaletin sağlanması toplumsal barışın korunması açısından neden gereklidir?

- Okuduğunuz metinlerden faydalananarak grup olarak aşağıdaki iki temel problem üzerine düşününüz ve problemlere yönelik çözüm önerilerinizi yansıtan etkileyici sloganlar oluşturunuz. Hazırladığınız sloganları görsellerle destekleyerek sunum dosyası hazırlayınız ve grup sözcüsü aracılığıyla sunum dosyasını sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Toplumsal bütünleşme nasıl gerçekleştirilebilir?

Slogan Öneriniz

.....

.....

Toplumsal çözülme nasıl önenebilir?

Slogan Öneriniz

.....

.....

- Yaptığınız çalışmaları ve genel değerlendirmenizi içeren bir yansıtma yazısı yazınız.

Değerlendirme

Çalışmanızı değerlendirmek için aşağıdaki Çıkış Kartı'nı doldurunuz.

Çıkış Kartı

3

Toplumsal çözülmeye neden olan faktörler arasından öğrendiğiniz üç önemli nedeni maddeler hâlinde yazınız.

.....

.....

.....

2

Toplumsal bütünleşmenin nasıl sağlanacağına dair zihninizi meşgul eden veya daha derinlemesine öğrenmek istediğiniz iki sosyolojik soruyu yazınız.

.....

.....

1

Toplumsal bütünleşme ve millî değerlerin ilişkisine dair öğrendiğiniz en ilginç bilgiyi tek cümleyle ifade ediniz.

.....

ÖĞRENİYORUM

Aşağıdaki tabloda verilen bilgilerden faydalanarak soruları birer örnekle cevaplayınız.

Toplumsal Bütünleşme ve Çözülme Arasındaki İlişki		
Faktör	Faktörün Güçlü Olduğu Durum (Toplumsal Bütünleşme)	Faktörün Zayıf Olduğu Durum (Toplumsal Çözülme)
Ortak Değerler ve Normlar	Toplumda kabul gören ortak kurallar ve değerler bireylerin uyum içinde yaşamasını sağlar.	Ortak değerler yitirildiğinde bireyler arasında uyum bozulur, toplumsal çözülme başlar.
Adalet ve Eşitlik	Adil bir düzen ve eşit fırsatlar toplumsal güveni güçlendirir.	Hukuk sisteminin zayıflaması, adalet sistemine olan inancın azalması, adaletsizlik ve eşitsizlik toplumsal kutuplaşma yaratır.
Güven Duygusu	İnsanlar birbirine ve kurumlara güvenir, toplumsal dayanışma artar.	İnsanların birbirine ve kurumlara olan güveni sarsıldığında bireycilik ön plana çıkar ve toplumsal dayanışma azalır.
Eğitim ve Bilinç Düzeyi	Eğitim ortak değerleri pekiştirir, bilinçli yurttaşlık gelişir.	Eğitimsizlik yanlış bilgilerin ve ön yargıların yayılmasına zemin hazırlar.
Ekonomik Denge	Gelir dağılımının adil olması ve işsizliğin azalması, toplumsal istikrarın sağlanmasına katkıda bulunur.	Gelir dağılımındaki dengesizliğin ve işsizliğin artması, toplumsal dayanışmanın zayıflamasına ve toplumsal uyumun azalmasına neden olur.
Aile ve Toplumsal Kurumlar	Aile, okul, din, hukuk gibi kurumlar işlevini yerine getirir.	Kurumlar işlevini kaybedince toplumsal çözülme başlar.
Katılım ve Demokrasi	Seçimler, referandumlar ve sivil toplum faaliyetleri halkın yönetime katılmasını sağlar. İnsanlar karar alma süreçlerine katıldığında aidiyet artar.	Demokratikleşme sürecinin gecikmesi toplumsal çözülme tetikler.
İletişim ve Dayanışma	Açık iletişim ve yardımlaşma toplumda birlik duygusu geliştirir.	İletişimin kopması ve bireycilik toplumsal dayanışmayı azaltır.
Çok Kültürlülük	Farklı kültürlerin barış içinde bir arada yaşaması hoşgörü ve toplumsal zenginlik yaratır.	Kültürel farklılıklara yönelik tahammülsüzlük ve ötekileştirme pratikleri, toplumsal çatışmalara ve sosyal çözülmeye zemin hazırlar.

- Toplumsal bütünleşmenin sağlanabilmesinde eğitim, hukuk, siyaset, ekonomi gibi kurumların rolünü açıklayınız.
- Bireylerin farklı kimliklere sahip olduğu çok kültürlü toplumlarda toplumsal bütünleşme nasıl sağlanabilir?
- Gelir dağılımında dengesizliğin ve toplumsal haklardaki eşitsizliğin toplumsal çözülmeye etkileri nelerdir?
- Teknolojinin yaygınlaşması ve sosyal medyanın etkisi, toplumsal çözülme süreçlerini nasıl etkilemektedir?
- Bireylerin toplumsal normlara olan bağlılığının azalması hangi sonuçları doğurur?

Performans Görevi

Adı	<i>Türkiye ve Farklı Ülkelerden Toplumsal Bütünleşme Örnekleri</i>
Görev	<i>Bu performans görevinde sizlerden Türkiye ve farklı bir ülkenin toplumsal bütünleşme süreçlerini incelemeniz; millî kimlik bilinci, dayanışma, toplumsal adalet, hukuk, sivil toplum kuruluşları, kültürel değerler, iletişim gibi kavramlar çerçevesinde karşılaştırma yapmanız ve bir poster hazırlamanız beklenmektedir.</i>

Aşağıdaki adımları takip ederek performans görevinizi hazırlayınız.

1. Göreve başlamadan önce dikkat edilecek noktalar

- Türkiye'den ve farklı bir ülkeden toplumsal bütünleşme örneği belirleyiniz.
- Çalışmanızda millî kimlik bilinci, dayanışma, toplumsal adalet, hukuk, sivil toplum kuruluşları, kültürel değerler ve iletişim kavramlarından en az üçünü kullanınız.
- Seçtiğiniz ülkedeki toplumsal bütünleşme örneğini güvenilir kaynaklardan araştırınız. Kaynaklarınızın seçtiğiniz konu ile ilgili güncel, nesnel veri ve bilgilerden oluştuğundan emin olunuz.

2. Görev esnasında dikkat edilecek noktalar

Posterinizi aşağıdaki bölümlere göre hazırlayınız. Başlık ve alt başlık kullanarak sistematik bir düzen oluşturunuz.

- Türkiye'den ve dünyadan (en az iki farklı ülke) toplumsal bütünleşmeye örnek teşkil eden olayları, projeleri veya gelenekleri araştırınız.
Türkiye Örneği: Millî dayanışma kampanyaları, imece kültürü, bayram kutlamaları
Dünya Örneği: Farklı kültürlerin bir arada yaşam modelleri, toplumsal barış projeleri
- Araştırdığınız örnekleri yansıtan görseller, bilgi görselleri ve kısa açıklama metinleri kullanarak görsel açıdan zengin bir poster hazırlayınız.
- Posterinizde toplumsal bütünleşmeyi sağlayan temel değerlere yer veriniz.
- Hazırladığınız çalışmaları okul veya sınıf panosunda paylaşınız.

3. Görev sonunda dikkat edilecek noktalar

- Posterinizi A3 veya karton boyutunda hazırlayınız.
- Başlıkları, alt başlıkları ve görselleri dengeli bir şekilde yerleştiriniz.
- Posterinizi düzenli, dikkat çekici ve anlaşılır bir biçimde tasarlayınız.
- Posterde kullandığınız bilgilerin, görsellerin veya alıntıların kaynağını posterin alt kısmında küçük puntolarla belirtiniz.
- Kaynak gösterimini APA veya MLA biçiminde yapınız.
- Açıklamaların kısa, öz ve anlaşılır olmasına dikkat ediniz.
- Sosyolojik kavramları doğru ve yerinde kullanmaya özen gösteriniz.
- Yazım ve noktalama kurallarını doğru şekilde uygulamaya dikkat ediniz.

Değerlendirme: Performans göreviniz öğretmeniniz tarafından Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı'yla değerlendirilecektir.

Analitik Dereceli Puanlama
Anahtarı'na karekod
aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

6. Tema Ölçme ve Değerlendirme

1-3. soruları aşağıdaki metinden faydalanarak cevaplayınız.

Son yıllarda şehirde hızlı bir göç hareketi yaşanmaktadır. Farklı bölgelerden gelen insanlar yeni kurulan mahallelere yerleşmiştir. Bu mahallelerde yaşayan insanlar birbirlerini tanımadıkları için iletişim kurmakta zorlanmış, ortak kurallara uyma konusunda bazı sorunlar yaşanmıştır. Ancak zamanla mahalledeki okul, yerel yönetim ve bazı sivil toplum kuruluşları çeşitli etkinlikler düzenleyerek insanların bir araya gelmesini sağlamıştır. Mahalle toplantıları, kültürel etkinlikler ve sosyal faaliyetler sayesinde insanlar birbirlerini daha iyi tanımaya başlamış ve mahallede dayanışma duygusu güçlenmiştir.

1. Yaşanan süreci göz önünde bulundurarak toplumsal bütünleşmeyi kendi cümlelerinizle tanımlayınız.

[illegible]

2. Toplumsal bütünleşmenin kalıcı olup olmayacağını sorgulamak için araştırılması gereken üç sosyolojik soru yazınız.

```
.....  
.....  
.....  
.....
```

3. Metindeki örneklerden hareketle toplumsal bütünleşmenin nasıl sağlandığını gerekçeleriyle açıklayınız.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slight shadow on the right side, suggesting it's resting on a surface.

4-7. soruları aşağıdaki metinden faydalananarak cevaplayınız.

Anadolu'daki küçük bir kasabada yaşayan insanlar uzun yıllar boyunca tarım ve hayvancılığa dayalı bir yaşam sürdürmüştür. Kasaba halkı birbirini tanımakta; düğün, cenaze ve bayram gibi etkinliklerde bir araya gelerek dayanışma göstermektedir. İnsanlar arasında güçlü bir güven ve yardımlaşma ilişkisi bulunmaktadır. Ancak son yıllarda kasabada bir sanayi tesisi kurulmuş ve farklı şehirlerden birçok insan çalışmak için buraya gelmiştir. Nüfusun hızla artmasıyla birlikte kasabanın sosyal yapısında önemli değişimler yaşanmaya başlanmıştır. Farklı kültürlerden gelen insanların bir arada yaşaması zaman zaman iletişim sorunlarına ve anlaşmazlıklara yol açmıştır. Kasabada daha önce güçlü olan komşuluk ilişkileri zayıflamış insanlar ortak etkinliklerde eskisi kadar bir araya gelmemeye başlamıştır.

Ayrıca bazı bireylerin toplumsal kurallara uyma konusunda hassas davranmaması, toplumdaki güven duygusunun azalmasına neden olmuştur. Zamanla kasaba halkı arasındaki dayanışma zayıflamış, insanlar daha çok kendi bireysel çıkarlarını düşünmeye başlamıştır.

4. Metinden hareketle tabloda verilen durumlara uygun sosyolojik kavramı (toplumsal bütünleşme/toplumsal çözümle) yazınız.

Durum	Kavram
Kasaba halkı birbirini tanımakta; düğün, cenaze ve bayram gibi etkinliklerde bir araya gelerek dayanışma göstermektedir.	
Farklı kültürlerden gelen insanların bir arada yaşaması zaman zaman iletişim sorunlarına yol açmıştır.	
Bireyler arasındaki dayanışma zayıflamış, insanlar daha çok bireysel çıkarlarını düşünmeye başlamıştır.	
İnsanlar ortak etkinliklerde eskisi kadar bir araya gelmemeye başlamıştır.	

5. Kasabada yaşanan toplumsal çözümle sürecini daha iyi anlamak için araştırılması gereken iki soruyu yazınız.

-
-

6. Metne göre kasabada toplumsal bütünleşmeyi yeniden sağlamak için atılması gereken en etkili adım aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Geleneksel etkinliklerin tamamen kaldırılması
- B) Sanayi tesisinin üretim kapasitesinin artırılması
- C) Kasabaya dışarıdan gelen göçün durdurulması
- D) Etkileşimi artıracak ortak sosyal ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesi
- E) Bireylerin kendi ekonomik çıkarlarına öncelik vermesinin teşvik edilmesi

7. Aşağıdaki tabloda verilen örnek durumlar için uygun kavramları işaretleyiniz.

Örnek durum	Toplumsal Bütünleşme	Toplumsal Çözümle
Kasaba halkının düğün, cenaze ve bayramlarda bir araya gelmesi		
İnsanlar arasındaki güçlü güven duygusu ve yardımlaşma ilişkisi		
Kasabaya yeni insanların gelmesiyle iletişim sorunlarının ortaya çıkması		
Komşuluk ilişkilerinin zayıflaması ve ortak etkinliklerin azalması		
Belediye, okul ve sivil toplum kuruluşlarının kültürel etkinlikler düzenlemesi		
Farklı grupların birbirini daha iyi tanınması		

8-10. soruları aşağıdaki metinden faydalanarak cevaplayınız.

Bir sanayi kentinde dijital dönüşüm süreciyle birlikte bazı fabrikalardaki üretim ve çalışma biçimleri kökten değişmiştir. Çalışanların büyük kısmı gün boyu ekran başında, birbirleriyle yüz yüze gelmeden çalışmaya başlamış; yeni çalışma modelinin getirdiği motivasyon ve üretim teknolojilerindeki gelişmeler, fabrikanın kârlılığını artırmıştır. Ancak ekran başından çalışmak zamanla çalışanlar arasında yabancılaşmaya ve yalnızlık hissine yol açmıştır. Fabrika yönetimi üretim ve gelirin artırmaya rağmen işçilerin ücretlerindeki dengesizliği gidermeyince çalışanlar ile idare arasındaki güven bağı kopmuş, huzursuz bir çalışma ortamı ortaya çıkmıştır. Bu gidişatı fark eden sendika ve yerel eğitim kurumları, fabrikadaki kıdemli ustalar ile genç mühendisleri bir araya getiren “Usta-Çırak Teknolojik Paylaşım” programını başlatmıştır. Bu programda gençler büyüklere yeni yazılımları öğretirken kıdemliler de gençlere mesleki deneyimlerini ve fabrikanın ortak değerlerini aktarmıştır. Zamanla fabrikadaki gerginlik azalmış, çalışanlar ortak bir amaç etrafında yeniden kenetlenerek iş birliğini güçlendirmiştir.

- 8. Teknolojik dönüşümün ve ücret adaletsizliğinin fabrikadaki toplumsal yapı üzerinde ne gibi olumsuz etkileri olmuştur? Toplumsal çözüm kavramıyla ilişkilendirerek açıklayınız.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 9. Fabrikada başlatılan “Usta-Çırak Teknolojik Paylaşım” programının kuşaklar arası köprü kurma ve toplumsal bütünleşmeyi sağlama açısından rolünü belirtiniz.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 10. Bir toplumda ya da kurumda istikrarın sağlanmasında ekonomik adaletin ve ortak değerlerin önemi, metindeki hangi gelişmelerle örneklendirilmiştir? Yazınız.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Temayla ilgili daha fazla soru içeriğine karekod aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

A-B-C-Ç

abluka: Bir ülkenin veya bir yerin dış dünya ile olan her türlü bağlantısını kuvvet kullanarak kesme; kuşatma.

algoritma: Orta Çağ'da ondalık sayı sistemine göre, son zamanlarda ise iyi tanımlanmış kuralların ve işlemlerin adım adım uygulanmasıyla bir sorunun giderilmesi veya sonuca en hızlı biçimde ulaşılması işlemi; Harezmi yolu.

argüman: Bir şeyin doğruluğunu, gerçekliğini kanıtlamaya yarayan belge; kanıt.

aristokrasi: Soylular sınıfı.

artırılmış gerçeklik: Gerçek ortam ile sanal ortamın bir arada olduğu etkileşimli ortam.

ateşkes: Savaşan iki kuvvetin karşılıklı olarak savaşı durdurması; bırakışma, mütareke.

atom enerjisi: Atom çekirdeklerinin parçalanmasından veya hafif atomların kaynaşmasından oluşan büyük enerji.

azınlık: 1. Bir toplulukta kendine özgü nitelikler bakımından ayrı ve ötekilerden sayıca az olanlar; azlık, ekalliyet, çoğunluk karşıtı. 2. Bir oylama sırasında sayıca az olma durumu. 3. Bir ülkede ayrı soydan veya inançtan olan ve sayıca az bulunan topluluk; ekalliyet.

bağımlılık: Bir şeye veya bir kimseye bağlı olma durumu; tabiiyet.

bağımsızlık: Bağımsız olma durumu; istiklal.

bağışıklık: Bazı mikroplara karşı aşı veya doğal yolla kazanılmış direnç durumu.

bilim: 1. Evrenin veya olayların bir bölümünü konu olarak seçen, deneye dayanan yöntemler ve gerçeklikten yararlanarak sonuç çıkarmaya çalışan düzenli bilgi; ilim. 2. Genelgeçerlik ve kesinlik nitelikleri gösteren yöntemli ve dizgesel bilgi. 3. Belli bir konuyu bilme isteğinden yola çıkan, belli bir amaca yönelen bir bilgi edinme ve yöntemli araştırma süreci.

burjuvazi: Burjuva sınıfı, kent soyluluk.

D-E

demografi: İnsan nüfusunu yapı, gelişme ve dağılım açısından inceleyen bilim; nüfus bilimi.

demografik: Nüfus bilimiyle ilgili.

determinizm: Tüm olayların daha önce var olan nedenlerle belirlendiği felsefi görüş.

dezenformasyon: Kişiyi veya kurumu herhangi bir konuda bilinçli olarak gerçeği saptırarak yanlış bilgilendirme; bilgi çarpıtma.

dış borçlanma: Devletin veya çeşitli kuruluşların yurt dışındaki kuruluşlardan borç alma işi.

dijital: Bilgisayar, tablet, cep telefonu vb. kullanılarak genel ağ ortamında oluşturulan; sanal.

dijital dönüşüm: 1. Para ve zaman tasarrufu sağlamak üzere bilgi teknolojilerinin aracılığıyla iş süreçlerinin ve bilgilerin elektronik ortama taşınması; sayısal dönüşüm. 2. Her türlü işi bilgi teknolojilerinin aracılığıyla yapma durumu; sayısal dönüşüm.

enerji: Maddede var olan ve ısı, ışık biçiminde ortaya çıkan güç; erke.

enflasyon: 1. Dolanımdaki para miktarıyla, malların ve satın alınabilir hizmetlerin toplamı arasındaki açığın büyümesinden ortaya çıkan ve fiyatların toplam yükselişi, paranın değerinin düşmesi biçiminde kendini gösteren ekonomik parasal süreç; para şişkinliği, parasal şişkinlik. 2. Pahalılık.

etik: 1. Ahlak bilimi. 2. Çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü.

F-G-H-I-İ-J

fatalizm: Tüm olayların önceden belirlenmiş olduğunu, insanın bu yazgıyı değiştirme gücüne sahip olmadığını savunan görüş.

hedonizm: Zevki, insan hayatının tek değer ve amacı sayan, haz veren her şeyin iyi olduğunu kabul eden öğretisi.

hidroelektrik: Su gücüyle elde edilen elektrik enerjisi.

iaşe: Yedirip içirme, besleme, bakma.

ihracat: Bir ülkenin ürettiği malları başka bir ülkeye veya ülkelere satması; dış satım.

indeterminizm: Evren ve insan eylemlerinin katı bir nedensellik yasasına bağlı olmadığını, bazı olayların zorunlu nedenlerle açıklanamayacağını savunan görüş.

inovasyon: Değişen koşullara uyabilmek için toplumsal, kültürel ve yönetsel ortamlarda yeni yöntemlerin kullanılmaya başlanması; yenilik, yenileşim.

istihdam: Bir görevde, bir işte kullanma.

istikrar: Aynı kararda olma, aynı biçimde sürme, bir düzende devam etme.

ithalat: Başka bir ülkeden mal getirme veya satın alma; dış alım.

jeotermal enerji: Yer altından çıkan sıcak su veya sıcak su buharından elde edilen enerji.

K-L-M

karaborsa: Piyasada olmayan bir malın gizlice yüksek fiyatla alınıp satılması işi.

kentleşme: Özellikle sanayinin gelişmesi sonucu nüfusun şehirlerde toplanması ve şehir alanlarının genişlemesi süreci; şehirleşme.

konjonktür: Bir ülkenin ekonomik hayatının yükselme ve alçalma yönünde gösterdiği inişli çıkışlı, dalgalı hareketlerinin bütünü; geçerli durum.

küreselleşmek: Dünya milletlerini ekonomi, siyaset ve iletişim bakımlarından birbirine yaklaştırmaya ve bir bütün olmaya götürmek; globalleşmek.

liberteryenizm: Özgürlüğün ve özgürlüğün bileşenlerinin siyaset içerisinde en önemli değer olduğuna inanan siyaset felsefesi.

lojistik: 1. Geri hizmet. 2. Kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere her türlü ürünün, hizmetin ve bilgi akışının çıkış noktasından varış noktasına kadar taşınmasının etkili ve verimli bir biçimde planlanması ve uygulanması.

maddi kültür: Bir toplumun fiziksel, somut ve dokunulabilir tüm ürünlerini kapsayan kültür unsuru.

manevi kültür: Bir toplumun inançlar, değerler, örf-adetler, ahlak kuralları ve düşünce tarzları gibi somut olmayan, hafızada yaşayan ortak değerler bütünü.

mekanik evren: Evreni değişmez doğa yasalarına göre işleyen bir makine gibi gören determinist dünya görüşü.

meşruiyet: Siyasal ya da toplumsal bir otoritenin, yönetme hakkının yönetilenler tarafından haklı ve geçerli kabul edilmesi.

metafor: Bir kavramın başka bir kavram aracılığıyla benzerlik ilişkisi kurularak ifade edilmesi.

metropol: Bir ülkenin veya bir bölgenin, çevresindeki yerleşim yerlerine ekonomik ve toplumsal yönlerden hâkim olan ve genellikle ülkenin başka ülkelerle olan her türlü ilişkisinin sağlandığı en önemli kenti; ana kent, ana şehir.

monarşi: Egemenliğin tek bir kişide toplandığı, genellikle kalıtsal olarak devredilen yönetim biçimi.

mülteci: Başka bir ülkeye veya yere sığınmış olan kişi; sığınmacı.

müzakere: Bir konuyla ilgili fikir alışverişinde bulunma.

N-O-Ö-P-R

otodeterminizm: İnsanın eylemlerini dış zorunluluklardan bağımsız olarak kendi iradesiyle belirleyebileceğini ileri süren özgürlük anlayışı.

ötekileştirme: Toplumsal ilişkilerde bir birey ya da grubun “biz”in dışında konumlandırılarak farklı, yabancı veya değersiz olarak tanımlanması süreci.

pandemi: Dünya genelinde veya birçok ülkede eş zamanlı olarak görülen, yayılma hızı yüksek ve ölümcül sonuçları olan salgın; küresel salgın.

refah: Bolluk, rahatlık ve varlık içinde iyi yaşama.

rejim: 1. Düzen. 2. Bir devletin yönetim biçimi.

ruhban: Dinî otoriteyi temsil eden, ibadet ve öğretiyi yöneten din adamları sınıfı.

S-Ş

sanal gerçeklik: Yapay zekâ kullanılarak 360 derece görüş imkânı sağlayan sanal bir küre içerisinde gerçek ortamların taklitlerinin verilmesiyle oluşturulan, gerçek olmayan ortamların gerçekmiş gibi deneyimlenebildiği, karmaşık sorunları çözme, bilgi aktarımı, eğlence vb. amaçlarla kullanılan üç boyutlu ortam.

seferberlik: Bir ülkenin silahlı kuvvetlerini savaşa hazır duruma getiren, ülkenin ekonomisini, yönetimini savaş gereklerine uyacak duruma sokan hazırlık ve önlemlerin tümü.

siber güvenlik: Bilişim sistemlerinde kişiler ve kurumlar arasında oluşturulan iletişim ortamının ve elektronik ortamda paylaşılan bilgilerin bütünlüğünün ve gizliliğinin korunması durumu.

soykırım: Bir insan topluluğunu ulusal, dinsel vb. sebeplerle yok etme.

sürdürülebilir: Aynı düzeyde veya biçimde devam edebilen.

sürdürülebilirlik: Sürdürülebilir olma durumu.

T-U-Ü-V-Y-Z

teknoloji: 1. Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri, bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi; uygulayım bilimi. 2. İnsanın maddi çevresini denetlemek ve değiştirmek amacıyla geliştirdiği araç gereçlerle bunlara ilişkin bilgilerin tümü.

uzaktan eğitim: Öğrenci ve öğretmen ile yüz yüze olmadan çeşitli iletişim araçları kullanılarak belli bir merkezden yapılan eğitim biçimi.

veri: Bir araştırmanın, bir tartışmanın, bir muhakemenin temeli olan ana öge; muta, data, done.

yapay zekâ: Bir bilgisayarın, bilgisayar kontrolündeki bir robotun veya programlanabilir bir aygıtın insana benzer biçimde algılama, öğrenme, fikir yürütme, karar verme, sorun çözme, iletişim kurma vb. işlevleri sergileyebilme yeteneği.

yenilenebilir enerji: Güneş, rüzgâr vb. kaynaklardan elde edilen enerji.

- Ak, Ö. (2018). Yapay Zekâ Tıpta Neler Vadediyor? *Tübitak Bilim ve Teknik Dergisi*, (689) 63-64.
- Akar, H. (2011). Yeni İletişim Teknolojileri ve Bu Teknolojilerin Halkla İlişkiler Çalışmalarında Kullanılması. *Erciyes İletişim Dergisi*, 1 (3).
- Akçay, E. ve Tıngöy, Ö. (2021). Biyoteknoloji Çağında İnsan ve Etik: Crispr Teknolojisinin Birey, Aile ve Toplum Açısından Değerlendirilmesi, *Düşünce ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 31-54.
- Akdağ, Z. (2022). Uluslararası Sistem. A, Baharççek. G, Tuncel ve O, Ağır (ed.). *Küresel Sorunlar ve Türkiye (Göç, terör, yoksulluk, çatışma, rekabet)*. (ss. 29- 64). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Akşin, S. (2018). *Kısa 20. Yüzyıl Tarihi*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Akyol, E. ve Kahya Aydın, P. (2022). Küresel Yoksulluk. A, Baharççek. G, Tuncel ve O, Ağır (ed.). *Küresel Sorunlar ve Türkiye (Göç, Terör, Yoksulluk, Çatışma, Rekabet)*. (ss. 117-132). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Algün, O., Dikmen, B., Gürol, S., Hüdaverdi, M., Özen, H. ve Tüfekçi, C. (2009). Uzay Teknolojileri Uygulamaları. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 42(502).
- Altun, T., Şahin, F. ve Öztaş, N. (2017). Kamu Politikalarının Belirlenmesi ve Uygulanmasında Büyük Veri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Kayfor 15 Özel Sayısı), 2021-2044.
- Atlı, H., Medeni, T. D., Medeni, İ. T., Ateş, V. ve Güzel, M. S. (2023), Uzaktan Eğitimin Teknolojik Gelişimi: Öğretmen ve Öğrencilerin Bakış Açısı ile Karşılaştırmalı GZFT Analizi, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 15 (1): 79-100.
- Ar, M. (2023). Kültürel İrkcılık Bağlamında İslamofobi ve Antisemitizm İlişkisi. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 23(2), 499-522.
- Armaoğlu, F. (1991). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1980)*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Arslan, L. (2022). Birinci Dünya Savaşı'nda İttihat Ve Terakki Hükümetlerinin Aldığı İktisadi Tedbirler Ve Uygulamalar: Savaş Ekonomisi Ekseninde Bir Değerlendirme. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(4), 2321-2340.
- Aydın, F. ve Çetin, T. (2016). Eğitim Sorunları. F, Aydın (ed.). *Günümüz Dünya Sorunları*. (ss. 334-361). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Aykurt, Ç. (2016). Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin Sanatsal Faaliyetleri. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 30(2), 413-428.
- Baharççek, A. ve Yıldırım, U. T. (2022). Uluslararası Örgütler ve Küresel Sorunlar. A, Baharççek. G, Tuncel ve O, Ağır (ed.). *Küresel Sorunlar ve Türkiye (Göç, Terör, Yoksulluk, Çatışma, Rekabet)*. (ss. 93- 116). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bakan, S. ve Katılmış, C. (2022). Terörizm. A, Baharççek. G, Tuncel ve O, Ağır (Ed.) *Küresel Sorunlar ve Türkiye (Göç, Terör, Yoksulluk, Çatışma, Rekabet)*. (ss. 133-172). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Başaran, M., Ülger, I. G., Demirtaş, M., Kara, E., Geyik, C. ve Vural, Ö.F. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenlerin Teknoloji Kullanım Durumlarının İncelenmesi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17 (37), 4619-4645.
- Baydemir, T. (2018). Yeni Nesil Ulaşım. *Tübitak Bilim ve Teknik Dergisi*, (606) 16-27.
- Berber Babalık, B. (2024). II. Dünya Savaşı Yıllarında Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Çocuk Esirgeme Kurumu Faaliyetleri. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 111-126.
- Bottomore, T. ve Nisbet, R. (1990). *Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi*. Ankara: Verso Yayınları.
- Cevizci, A. (1999). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Çakır, Ö. (2003). *Çanakkale Türküsü'nün Öyküsü*. Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı, 1(1), 13-35.

- Davis, J. C. (2018). *Taş Devrinden Bugüne Tarihimiz İnsanın Hikayesi*. Barış Bıçakçı (çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Durant, W. (2012). *Medeniyetin Temelleri*. Nejat Muallimoğlu (çev.). İstanbul: Erguvan Yayınevi.
- Eroğlu, M. (2020). Etnik Kimlik, Savaş ve Göç Olgularının Çocuklar ve Ergenler Üzerindeki Psikolojik Etkileri. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 94-105.
- Ertoý Sarıışık, B. ve Öcalır, E. V. (2022). Ulaşım Teknolojilerinin Gelişmesiyle Ortaya Çıkan Mekân-Zaman Yakınsaması: Ankara-İstanbul Yolculukları Örneği. *İdealkent*, 13 (36), 428-463.
- Gözcü, A. (2016). I. Dünya Savaşı ve Osmanlı Devleti'nin Gündelik Hayatından Kesitler. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 16 (32): 133-67.
- Giddens, A. P, ve W. Sutton. (2008). *Sosyoloji*. Emine Arzu Kayhan (çev.). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Günay, G., Demirci Aksoy, A. ve Bener, Ö. (2016). Dünyada Kadın Sorunları. F, Aydın (ed.). *Günümüz Dünya Sorunları*. (ss. 272-333). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Gürses, E. (2026). *Uluslararası Sistem Sorunlar ve Beklentiler*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınları.
- Kalaycı, İ. (2018). Sona Erişinin 100. Yılında I. Dünya Savaşı'nın Ekonomik Cephesine Dâir Bir İnceleme. *Avrasya Etüdleri*, 54(2), 179-210.
- Kapağan, E. (2015). Birinci Dünya Savaşı Sürecinde Gerçekleşen Olaylar ve Bu Olaylar Karşısında Kazak Aydınlarının Tavrı. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 72-80.
- Karataşer, B. (2013). Birinci Dünya Savaşı ve Mütareke Döneminde İstanbul'un İaşesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(2), 97-114.
- Kedikli, U. (2016). Ayrılıkçı Etnik Terörizm. F, Aydın (ed.). *Günümüz Dünya Sorunları*. (ss. 472-485). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Keleş, H. (2022). Tıpta Yapay Zekâ Uygulamaları. *Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24 (3), 604-613.
- Kılıç, B., Aslan, E. ve Gezgin, U. B. (2024). *Yapay Zekâ Psikolojisi ve Sosyolojisi*. Ankara: Serüven Yayınevi.
- Kılıçoğlu, E. A. ve Güneş, E. (2023). Çocuk Refahı. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi*, 3(6), 115-128.
- Kiş, E. (2025). I. Dünya Savaşı'ndan 1923 Sürecine, Osmanlı'da İngiliz Siyasi Nüfuzu ve 1923 Sonrasında Genel Hatları ile İngiltere'nin Türkiye Siyaseti. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 27-45.
- Marriot, E. (2015). *Bir Nefeste Dünya Tarihi*, Egemen Yılgür (çev.). İstanbul: Maya Kitap.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Osman Akınhay, Derya Kömürçü (çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- McNeill, W. H. (2019). *Dünya Tarihi*. Alâeddin Şenel (çev.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Mercan, Y. (2016). Açlık ve Yoksulluk. F, Aydın (ed.). *Günümüz Dünya Sorunları*. (ss. 508- 554). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Metintaş, M. (2020). İkinci Dünya Savaşı Başlarken Türkiye'nin Dış Politikası (1939). *Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yakın Tarih Dergisi*, 4(7), 54-82.
- Meydan, A. (2016). Dünyada Nüfus Sorunu. F, Aydın (ed.). *Günümüz Dünya Sorunları*. (ss. 212-241). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Oral, M. (2016). Enerji Sorunları. F, Aydın (ed.). *Günümüz Dünya Sorunları*. (ss. 556- 577). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ortaylı, İ. (2020). *Türkiye'nin Yakın Tarihi*. İstanbul: Kronik Kitap.
- Özcan, M. ve Keskin, B. (2020). Dijitalizasyon Bağlamında Sosyal Dönüşüm. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(29), 2214-2229.

- Özcan, O. (2020). Birinci Dünya Savaşı ve Sonrasında Avustralya’da Gazilere Yönelik Uygulanan Asker İskân Programı Üzerine Bir Değerlendirme. *Belgi Dergisi*, 2 (20), 2735-58.
- Özgören, M. F. (2023). İkinci Dünya Savaşı’nda Türkiye Topraklarında Yaşanan İç Göç ve Transit Göç Hareketlerinin Türkiye’nin Ulusal Göç Politikaları Bağlamında Değerlendirilmesi. N. Aysal ve E. Korkmaz (ed.). *İkinci Dünya Harbi (Olaylar ve Yorumlar)*. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.
- Özkaya, Y. ve Erat, V. (2022). Türkiye’de Dijital Okuryazarlık Çalışmaları: Literatüre Dayalı Nitel Bir Araştırma. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, Dijitalleşme Özel Sayısı*. 240-256.
- Palaz, T. (2016). Dünya Sorunlarına Çözüm Arayan Uluslararası ve Ulusal Kuruluşlar. F. Aydın (ed.). *Günümüz Dünya Sorunları*. (ss. 648-673). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ritzer, G. (2021). *Sosyolojiye Giriş*. Taylan Banguoğlu (çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sarı, M. ve İskefiyeli, Z. (2025). I. Dünya Savaşı’nda Göç ve İskân: İzmit Sancağı Örneği. *History Studies*, 17(2), 413–435.
- Saynur Derman, G. (2025). Rusya-Ukrayna Savaşı’nın Bölgesel-Küresel Etkileri ve Üçüncü Dünya Savaşı Senaryoları. H. A. Karasar, M. S. Erol ve Ş. Oğuz (ed.). *Uluslararası Güncel Sorunlar*. (ss. 92-107). Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları.
- Sevinç, M. Y. ve Aktuğ, S. S. (2023). Nüfus Artışının Yol Açtığı Sorunlara Küresel Bakış. *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 13-30.
- Tabak, S. (2022). Bir Şavaş Vesikası Olarak Pablo Picasso’nun Guernica Eserindeki Sembollerin İncelenmesi. *Otuzyedü Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(1), 55-70.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı (2026). *Ortaöğretim Sosyal Bilim Çalışmaları I-II-III Öğretim Programı*. Ankara.
- Tekir, S. (2016). Birinci Dünya Savaşı’nda Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz Rus İşgal Bölgelerinden Yapılan Göçler. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 16(32), 43–65.
- Timuçin, A. (2004). *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Bulut Yayınları.
- Türkkahraman, M. ve Tutar, H. (2009). Sosyal Değişme, Bütünleşme ve Çözülme Bağlamında Toplumda Farklı Kültür ve Anlayışların Yeri ve Önemi. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1–16.
- Umutlu, S. ve Öztürk, M. (2020). İş Yaşamında Kadın ve Karşılaştığı Sorunlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(3), 297-306.
- Ünüvar, İ. ve Keskinlik, S. (2020). Yenilenebilir Enerji Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: G20 Ülkeleri Örneği (2000-2016). *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 16(2), 251-266.
- Wells, H.G. (2020) *Kısa Dünya Tarihi*. Çiğdem Nur Döşoğlu (çev.). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Yıldırım, S. (2019). Göç Olgusunun Weberyan Analizi: I. Dünya Savaşı Doğu Vilayetleri Örneği. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 5(1), 1-13.
- Yunus Çengel, Y. (2012). Bilim ve Teknoloji, *Bilim ve Teknik Dergisi*, 539.
- Zhanadilova, A. (2018). Farklı Kuramlar Çerçevesinde Uluslararası Göç Sorunu. *Muhakeme Journal*, 1(2), 116-122.
- Zur, O. (2009). Savaşın Psiko-Tarihi: Kültür, Ruh Ve Düşmanın Birlikte Evrimi. *Tarih Okulu Dergisi*, 2010(VI).

Kaynakça bölümü, “APA 6 Yazım Kuralları ve Kaynak Gösterme” biçimine göre düzenlenmiştir.

Ölçme ve Değerlendirme
Cevap Anahtarları’na
karekod aracılığıyla
ulaşabilirsiniz.

Görsel Kaynakça ve Genel
Ağ Kaynakçası’na karekod
aracılığıyla ulaşabilirsiniz.

